

OSEBNOSTI
PO NEDOLŽNEM
OBSOJENI

POLITIKA
ŠKOFJE O VERI, POBOJIH
IN IGRALNIŠTVU

DEMOKRACIJA

Čeprav je Katarina Kresal pred izvolitvijo za predsednico LDS obljubljala, da bo finančno stanje LDS hitro sanirano, se to še ni zgodilo. Strankini dolgovi naj bi znašali 715.000 evrov.

★ LDS
**GLOBOKO
V MINUSU**

DOLGOVI

ISSN 1408-0494

INTERVJU

Dr. Gregor Virant

Poenostavljanje postopkov se bo nadaljevalo

TRIBUNA

Dr. Marko Kremžar
Novi izzivi

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja 23 aparatov GSM Motorola F3.

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. avgusta 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

- teža: 70 g
- velikost: 114x47x9 mm
- čas pripravljenosti: do 300 ur
- čas pogovora: do 500 minut
- glasovna pomoč v menijih
- privlačen tanek design
- visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
- velike črke in številke za lažjo berljivost
- SMS
- budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

☐ **Naročam tednik Demokracija**

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno (9 % popusta) ☐ 2 x letno (10 % popusta) ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: _____

☐ NE

☐ DA

ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Avgustovski intermezzo

Metod Berlec

Petkovo srečanje predsednikov slovenskih parlamentarnih strank o glavnih odprtih vprašanjih s Hrvaško je bilo med udeleženci pogovorov dobro sprejeto. Strinjali so se, da mora vlada še naprej iskati odgovore na ta vprašanja, saj hrvaški odgovor na slovensko pobudo omogoča nadaljnje iskanje skupnih rešitev. Glede meje so bili mnenja, da so mogoče še vse rešitve v okviru posredovanja tretjega. Slovenski uradni odgovor Hrvaški in morebitne nove rešitve naj bi sledile po novem sestanku koordinacije strank, ki naj bi bil konec meseca. Kakor koli že, poenotenje slovenskih političnih strank glede Hrvaške je dober znak, je premik naprej. Že vse predolgo se namreč vlečejo nerešena vprašanja z našo južno sosedo, pogosto so se izkoriščala tudi za notranjepolitične potrebe, kar naši državi ni koristilo. Še posebej ne zadnji izpadi nekdanjega predsednika slovenske vlade Antona Ropa. Hrvatje so spore in razlike med slovenskimi političnimi akterji ob teh vprašanjih znali vedno spretno speljati na svoj mlin. Zdi se, da je čas, da slovenska politika odraste pri nedvomno državotvornih vprašanjih, ki presegajo male notranjepolitične boje. Očitno (!?) so to spoznali tudi glavni slovenski politični akterji. Kljub temu bo pot do kakršnega koli dogovora z našimi južnimi sosedi verjetno še dolga. Ne nazadnje tudi zaradi tega, ker bodo na Hrvaškem jeseni parlamentarne volitve.

No, Slovenijo jeseni čakajo predsedniške volitve, ki naj na pogajanja s Hrvaško ne bi vplivale. Glavni trije predsedniški kandidati Lojze Peterle, Danilo Türk in Mitja Gaspari dajejo vtis, da glede odnosov s Hrvaško ne bodo solirali tako kot sedanji predsednik republike Janez Drnovšek, ki je zadnji dve leti vodil svojo zunanjo politiko. Četrti vidnejši predsedniški kandidat Zmago Jelinčič je seveda posebno poglavje, saj zna vedno nekoliko zabeliti dogajanje. Predsedniška kampanja je za zdaj relativno umirjena, na trenutke celo brezbarvna. Še najbolj so jo razvneli prepiri, kdo izmed kandidatov naj bi bil bolj neodvisen. Predsedniški kandidati želijo čim bolj ugajati z različnimi

populističnimi prijemi. Prava vsebinska vprašanja očitno šele prihajajo. Po javnomnenjskih anketah in hitrem zbiranju podpisov za vložitev uradne kandidate je v prednosti Lojze Peterle, ki ima za seboj že dolgo predvolilno kampanjo. Ne nazadnje tudi dolgo politično kariero – od predsednika politične stranke (Slovenski krščanski demokrati), predsednika prve demokratično izvoljene Demosove vlade prek zunanjega ministra do evropskega poslanca. Vmes je imel tudi politične padce. Mnenja o tem, kako lahko podpora glavnih treh vladnih strank vpliva na uspeh njegove kandidate, so deljena. Vsekakor ga bodo v prihodnje nekateri poskušali čim bolj povezati z vladno koalicijo, ki je bila zadnje mesece tarča sistematičnih napadov tako opozicije kot nekdanjega in sedanjega predsednika države. Milan Kučan je celo dejal, da bo podprl tistega predsedniškega kandidata, ki bo bolj kritičen do sedanje vladne koalicije. Nedvomno bosta imela zato Danilo Türk in Mitja Gaspari nekoliko lažje delo pri lovljenju Peterle, kljub temu pa bosta morala še veliko narediti za svojo prepoznavnost.

Seveda bodo morali vsi predsedniški kandidati jasno predstaviti svoja stališča o številnih vprašanjih, ki se tičejo preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Zelo boleče poglavje so še vedno povojni zunajsondni poboji. Nova odkritja v nekdanjem tezenskem protitankovskem jarku nas spominjajo, da je bilo slovensko ozemlje eno največjih morišč v Evropi. O tem je nedavno pisal ugledni nemški časnik Frankfurter Allgemeine Zeitung. Ne bodo se mogli izogniti vprašanjem, povezanim z negativnimi posledicami tranzicije, divjo privatizacijo in s spornim bogatenjem nekaterih novodobnih slovenskih tajkunov, niti sedanjim „konsolidacijam lastništva“, ki bodo dolgoročno bolj vplivale na slovensko družbo kot to, kdo bo jeseni izvoljen za predsednika republike. Seveda bodo morali jasno odgovoriti tudi na vprašanje, kako si predstavljajo vlogo in delovanje predsednika republike v prihodnje. Volivci se bodo potem odločili po svojih kriterijih. **D**

Sedanja predsedniška kampanja je relativno umirjena, na trenutke celo brezbarvna. Predsedniški kandidati želijo čim bolj ugajati z različnimi populističnimi prijemi. Prava vsebinska vprašanja očitno šele prihajajo.

UVODNE STRANI

- 9 Narava jo je zagodla kmetom
 10 **Pogledi:** Alternativa ali koristoljubje?
 11 **Kolumna:** V vrtincu zgodovine

POLITIKA

- 12 Stranke enotno do Hrvaške
 14 Škofje o veri, pobjah in igralništvu
 18 LDS globoko v rdečih številkah
 20 Novi izzivi za svet in Slovenijo

SLOVENIJA

- 22 Za poklon žrtvam komunizma
 24 Inflacija – ni razlogov za preplah
 26 Kmetijska injekcija iz Bruslja
 28 Razlike med regijami so ogromne
 30 Polemike o vrtcih brez podlage
 32 Doma v dveh svetovih

TUJINA

- 34 Boj za nikogaršnjo zemljo
 36 **Globus:** Stasijeva navodila
 37 **Tuji tisk:** Kožni rak

INTERVJU

- 38 Dr. Gregor Virant

DOMOZNANSTVO

- 42 Mesto jekla in cvetja
 45 Božje poti vsega sveta
 46 Po nedolžnem obsojeni
 49 Barok na Goriškem
 50 **Naši kraji:** Jezersko
 53 Obrazi Ljubljane
 54 ORFEST – zborovski festival

OGLEDALO

- 58 **Avtomobilizem:** Chevrolet captiva
 60 **Zdravje:** Epilepsija – bolezen možganov
 62 **Šport:** Umetnost v gibanju
 64 **Črna kronika:** Oderuhe izpustili
 66 **Rumeno:** Mis in mister turizma
 68 **TV Kuloar:** Drugič morda bolje
 74 Volk v ovčji koži

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

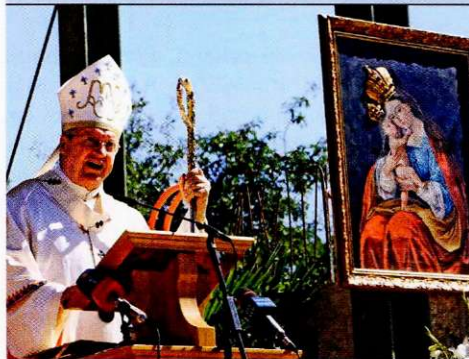
38 Intervju: dr. Gregor Virant

Mislim, da so bili največji koraki narejeni pri odpravljanju administrativnih ovir, to je pri poenostavljanju postopkov za državljane in podjetja. Tu smo uvedli spremembe, ki se poznajo praktično vsakemu državljanu.

12 Stranke enotno do Hrvaške

Prejšnji petek je prišlo do sestanka premierja Janše s predsedniki parlamentarnih strank glede strategije odnosov s Hrvaško. Odprte so še vse možnosti za rešitev sporov, pogovori med strankami pa naj bi postali intenzivnejši.

14 Škofje o različnih temah

Veliki šmaren je bil v preteklih letih zaznamovan z ostrimi polemikami glede vsebin pridig, ki jih je imel sedanji kardinal Franc Rode med letoma 1997 in 2004, ko je bil ljubljanski nadškof, saj je večkrat govoril o nekaterih problemih, povezanih s politiko.

18 Čakajoč dobre strice

Čeprav je nova predsednica LDS Katarina Kresal pred kongresom stranki obljubljala, da bo na hitro sanirala njeno finančno stanje, se to ni zgodilo. LDS naj bi še vedno imela 715.000 evrov dolgov.

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

ZOJINA ZAVAROVANJA

nezgodna in štipendijska zavarovanja za otroke in mladino

ODLOČI SE MODRO IN SE NEZGODNO ZAVARUJ ALI SKLENI PRIZMO JUNIOR

Zakaj je sklenitev nezgodnega zavarovanja ali Prizme Junior modra odločitev:

- Ker boš 24 ur na dan nezgodno zavarovan, kjer koli boš, tudi na počitnicah, tudi v tujini.
- Ker ti ob prvi sklenitvi zavarovanja Prizma Junior ali DWS FlexPension junior, štipendijskega življenjskega zavarovanja za otroke, enoletno *Zojino zavarovanje A* kombinacije PODARIMO.
- Ker je »Zojino zavarovanje« cenovno več kot ugodno, njegove številne prednosti in ugodnosti pa ga naredijo še bolj privlačnega.
- Ker lahko izbiraš med različnimi zavarovalnimi vsotami in tudi dnevno odškodnino.

Zavarovanje lahko sklenete:

- s pomočjo interneta:
www.ZavarovalnicaMaribor.si
- pri prodajalcih zavarovanj
Zavarovalnice Maribor
- na vseh prodajnih mestih
Zavarovalnice Maribor
- več informacij
080 19 20

Tvoja želvica
Zoja

Slovo

Aleksander Škorc

"No, fantje, preden se poslovim od vas, še par besed," je slovesno oznanil Potrč in rekel:

"Najprej, Borut, lahko bi si že bil na jasnem, da jaz v času tvojega predsednikovanja nikoli nisem bil 'drugi človek' v stranki, kot si bahavo izjavil v kamere. Čeprav imam tudi jaz svoje bogove, sem bil vedno daleč pred tabo.

Doktor Cvikel ali Cvikl ali kaj si že, ne vem sicer doktor česa si, nikakor pa nisi doktor modrosti. Vse preveč si zgovoren. Kdor veliko govori, preprosto nima časa misliti in potem govori neumnosti. Zadnjič si kritiziral visoko gospodarsko rast in zadolženost. Hm. Kot veš, je našim uglednim strankarskim ekonomistom po velikih težavah uspelo priti v stik z duhom pokojnega Edvarda – naj mu bo lahka zemlja – in jim končno uspelo spisati tajni program, ki temelji na nični gospodarski rasti in velikem zadolževanju. Mimogrede, s tem programom bomo zmagali na prihodnjih volitvah in popeljali državo na pota stare slave. In ti, butec, s svojo klepetavostjo konkurenci izdaš strogo varovano skrivnost o škodljivosti visoke gospodarske rasti. Kritika zadolževanja pa itak zveni iz ust katerega koli izmed nas skrajno neverodostojno. Molčečnost, dragi moj, je prva strankarska zapoved. Že tako skrivnosti kar same prihajajo na dan, kot denimo kosti okoli Maribora.

Ko smo ravno pri kosteh, Tone, v stranko smo te sprejeli zato, ker si obljubil, da boš koristen. Dobil si nalogo, da odvrneš pozornost od pohorske kostne beline, a zdi se, da nalogi nisi kos. Vsi te sprašujejo po dokazih za tvoje obtožbe, od tebe pa same prazne besede, ki niti pri skrajno pristranskih sodnikih nekdanjih političnih procesov ne bi imele posebne teže. Ne vem, ali si res tako neumen ali ti je kaj udarilo na možgane. Niti tega nisi sposoben, da bi dejstvo, da se je Janši in Sanaderju uspelo dogovoriti o izogibanju incidentov na morju, obrnil sebi v prid. Moral bi samo reči: Če sta se sposobna dogovoriti o izogibanju incidentov, sta se o ustvarjanju le-teh dogovorila še toliko laže! Imel si torej dokaz, ki ti ga nihče ne bi mogel izpodbiti, ti pa nič! Res ne vem, kako te je lahko Drnovšek postavil za predsednika vlade. Verjetno je bolezen takrat že vplivala nanj.

No ja, kar je, je. Jaz sedaj odhajam za podpredsednika parlamenta, kot se za demokrata mojega kova edino spodobi. Vi se boste morali pač sami znajti, a ne mislite, da smete od sedaj početi, kar hočete. Velike oči majhnih bratov vas bodo vedno nadzorovale."

H-umor

»Iracionalnosti, ki jih izkazujemo v Sloveniji s tem, kar se dogaja v Sovi in okoli komisije, so tako velike, da bi težko govorili samo o iracionalnosti, lahko bi rekli, da gre za čiste neumnosti.«

(Protikorupcijski borec in nekdanji akter dogodkov, povezanih z Depalo vasjo, Drago Kos težko prenaša dogajanje v zvezi s Sovo.)

»Grki so uslužni, na zelo visoki stopnji glamurja, etike in morale, v nasprotju z našimi sosedi, ki vidijo v nas evro na dveh nogah.«

(Sašo Hribar si bo dopust na Hrvaškem zapomnil po tem, da so mu kar naprej gledali v denarnico, česar v Grčiji ni doživel.)

»Vsi na dolgo in široko razlagajo o tem, kako naša družba in mediji niso dovolj sproščeni. Prav ironično pa je, da to izjavljajo tisti z najbolj mrkim izrazom na obrazu in konservativno naravnostjo.«

(Marlena iz nekdaj razvpite skupine Seestre je prepričana, da na sproščenost prisegajo napačni ljudje.)

»Mnogo idej za pomembne projekte v tem delu Savske doline je nastalo prav v domači zidnici.«

(Sevniški župan Kristijan Janc je razkril, kje so intelektualna središča njegove regije.)

»Vedno, ko vidim Toneta Anderliča, se razveselim, saj to pomeni, da še ni zaprt.«

(Kandidat za predsednika države Mitja Gaspari je zaskrbljen za usodo poslanca LDS. Morda je zašel na kriva pota, nikoli se ne ve.)

»Današnji urednik Mladine Grega Repovž je bil skupaj s svojo materjo na Delu veliki malikovalec forumovih družin. Ko so ga oligarhi iz Pivovarne Laško brcnili z Dela in si poiskali nove medijske hlapce, je Repovž v slogu velikega konvertita postal borec proti oligarhičnim družinam iz njemu ljubelega Foruma 21.«

(Publicist Stanislav Kovač se čudi, da je urednik Mladine in predsednik DNS v zadnjem času tako hitro obrnil ploščo.)

»Jaz je ne bi gradil, še enkrat ponavljam.«

(Ljubljanski župan Zoran Janković s stisnjenimi zobmi opazuje nerentabilno obratovanje vzpenjače na Ljubljanski grad.)

»Med občinami ni bilo nikoli črnih oblakov, med vladama pa je bilo slabega vremena in neurij ničkoliko.«

(Predsednik Istrske županije Ivan Jakovčič nikoli ni imel težav s čezmejnimi sodelovanjem s slovenskimi občinami severno od Dragonje. Niti vremenskih ne.)

»Živelimo smo lepo, opravljali delo, ki nas je veselilo, videli svet, spoznali nove ljudi različnih kultur in veroizpovedi, nekateri spoznali svoje sedanje partnerice in v določenih obdobjih tudi dobro zaslužili. Mar ni to bogastvo?«

(Nelfi Depangher iz glasbene skupine Faraoni se ne obremenjuje, če jih v materialnem smislu kdo primerja s faraoni iz Egipta. Tako faraoni kot Faraoni so dovolj bogati.)

»Ne obstajajo odvečni podpisi. Vsak podpis je dobrodošel, čim več podpisov, tem bolje.«

(Predsedniški kandidat Danilo Türk se ne bo ustavil pri pet tisoč podpisih, kolikor jih je treba zbrati za vložitev kandidature.)

STO po novem tudi z Japonci

V torek, 21. avgusta, je bilo na sedežu Slovenske turistične organizacije (STO) v Ljubljani nadvse slovesno. Slovenska ustanova je namreč podpisala pogodbo o poslovnem sodelovanju na področju promocije z japonsko JTB Business World Tokyo Corporation.

Pogodbo sta podpisala direktor STO mag. Dimitrij Piciga in direktor oddelka za komuniciranje pri JTB Tadaši Ičikava, dogodka pa so se udeležili še japonski veleposlanik v Sloveniji Cunešige Iijama, veleposlanik RS na Japonskem Miran Čupkovič Skender in generalni direktor direktorata za turizem na gospodarskem ministrstvu mag. Marjan Hribar.

Na novo pridobljeni azijski poslovni partner je prvorazredni akter na področju turizma, saj gre za največjega japonskega organizatorja potovanj.

Na STO to strateško potezo razlagajo s tem, da med svoje temeljne dejavnosti uvrščajo strateško usmeritev sistematičnega delovanja tudi na čezoceanske

Sodelovanje naj bi povečalo zanimanje Japoncev za našo državo.

trge, kamor nedvomno spada tudi Japonska. Končni namen je seveda povečan pritok turistov in posledično večje število prenočitev. V skladu s tem so se v STO odločili za sodelovanje z izbranimi specializiranimi partnerji, ki že delujejo na posameznih trgih. Dolgoročno je v načrtu tudi vzpostavitev rednih in čarterskih letalskih linij. Podpisana pogodba zajema izvajanje komunikacijskih dejavnosti na japonskem trgu v letu 2008 z osrednjim ciljem povečanja števila prenočitev japonskih gostov in z namenom vzpostavitve neposrednih poletov med Japonsko in Slovenijo. M. V.

Modrost tedna

»Pomembno je, da predsednik (države, op. ur.) uporablja metode, ki so v skladu z dostojanstvom njegovega položaja. Prav bi bilo, da bi ga ljudje videli kot garanta politične enotnosti na najvišji ravni. Ne predstavljam si, da bi bil predsednik države ali pa drugi najvišji nosilci javnih funkcij vir napetosti. Velikokrat sem na terenu slišal ljudi, češ če se je kaj za pomeniti, uredite to med sabo, ne zaposlujte nas s konflikti, navzven nastopite enotno. Ta glas je vreden vsega spoštovanja.«
(Politik Lojze Peterle)

»Nasprotniki delovanja komisije (za prikrita grobišča, op. ur.) se sklicujejo tudi na velika finančna sredstva, ki jih država namenja za raziskave komisije. Menim, da je denarja prej premalo in da bi morala biti naloga države poravnati napake prejšnjih oblastnikov vsaj tako, da omogoči slehernemu človeku neodtujljivo pravico do pogreba ali vsaj primerne obeležitve groba, kar je bila civilizacijska norma že v antičnem svetu.«
(Zgodovinar dr. Darko Friš)

Slovenska vlada z vodstvom Deutsche Bahn

Predsednik slovenske vlade Janez Janša se je skupaj z ministrom za finance Andrejem Bajukom in ministrom za promet Janezom Božičem v začetku tega tedna srečal s predsednikom uprave Deutsche Bahn dr. Hartmutom Mehdornom in direktorjem logistike Deutsche Bahn dr. Norbertom Benslom. Sogovornika sta predsedniku vlade predstavila srednjeročno in dolgoročno vizijo razvoja družbe Deutsche Bahn, ki temelji na vzpostavitvi transportno-logistične evropske mreže. Pogovori so se dotikali možnosti za nadaljnji razvoj Slovenskih železnic in sodelovanja med slovenskimi transportno-logističnimi družbami ter družbo Deutsche Bahn. Vodstvo slednje se zavzema za partnerski odnos z omenjenimi subjekti v Sloveniji, katerega ključni cilj je optimizacija poslovanja in boljša ponudba za potrošnike. Predsednik

Bodo Nemci vlagali v slovensko infrastrukturo?

Janša je po srečanju izrazil zadovoljstvo nad potekom pogovorov o potencialnem sodelovanju in pojasnil, da je zaradi hitrejšega razvoja logističnih storitev in posodobitve Slovenskih železnic sodelovanje s strateškim partnerjem zelo zaželeno. Izrazil je prepričanje, da je mo-

goče najti ustrezen poslovni model, ki bo prinesel koristi in dolgoročni razvoj vsem vključenim družbam. Nekateri časniki pa v zadnjem času precej poročajo o načrtovani povezavi med Deutsche Bahn in slovenskimi logistično-transportnimi podjetji, in sicer Luko Koper, Slovenskimi železnicami in Intereuropo, Deutsche Bahn naj bi se posebej zanimal za lastniški vstop v Intereuropo in Slovenske železnice. Po nekaterih podatkih naj bi Nemci do leta 2020 v slovensko železniško omrežje vložili skoraj devet milijard evrov, med drugim naj bi financirali drugi tir od Kopra do Divače. Predstavnika družbe Deutsche Bahn sta po srečanju dejala, da gre za običajne redne sestanke z vladami, s katerimi se pogovarjajo o možnostih naložb v logistiko, natančneje pa morebitnega sodelovanja nista želela pojasnjevati. V. K.

Slavnostni govornik na prekmurski slovesnosti je bil minister Janez Podobnik.

Prekmurski žarek upanja

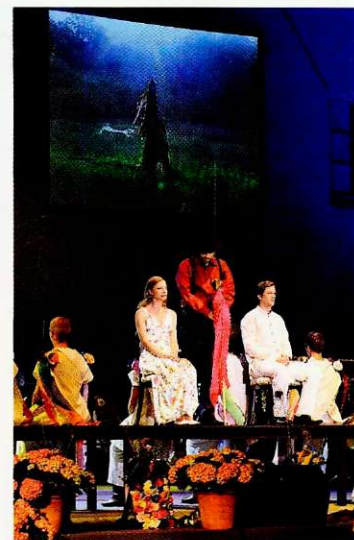
Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

Ob prazniku priključitve Prekmurja matični domovini je minister Janez Podobnik izpostavil pomembnost zvestobe slovenstvu, ki nam omogoča dobre sosedске odnose.

O srednja slovesnost ob obletnici priključitve Prekmurja matični domovini je bila minuli petek v Murski Soboti. Na proslavi v spomin na 17. avgust 1919 so v kulturnem programu, ki ga je oblikoval prekmurski pesnik, pisatelj in dramatik Feri Lainšček, sodelovali pesniki, glasbeniki, plesalci, slavnostni govornik pa je bil minister za okolje in prostor Janez Podobnik. "Kljub velikim pričakovanjem in optimiz-

mu smo Slovenci po koncu prve svetovne vojne doživeli eno največjih razočaranj v svoji dotedanji zgodovini in izgubili ogromno ozemlja. V tej stiski pa je vendarle zažarel tudi velik žarek upanja, saj smo dobili Prekmurje," je poudaril minister. Po njegovih besedah zvestoba slovenstvu na eni strani omogoča, da smo dobri in pravični sosedji, na drugi pa nas zavezuje, da si prizadevamo za pravično mejo. Ob tem se je dotaknil tudi mejnih vprašanj s

Hrvaško in izrazil prepričanje, da je Slovenija pred osamosvojitvijo nadzorovala tako levi breg Mure kot Piranski zaliv, takšno stanje pa bi bilo treba zagotoviti tudi v prihodnje. Podobnik je sicer priznal, da je bilo Prekmurje tudi v novejši slovenski zgodovini večkrat deležno mačehovskega odnosa države, vendar je izpostavil razvojni zagon regije v zadnjem času. Ta se utegne še okrepiti po dokončanju pomurskega avtocestnega kraka in ra-

Sodelovali so tudi gledališčniki.

zvoju lastnega visokega šolstva. Podobnik je na koncu pohvalil zgledne odnose z madžarsko manjšino v Prekmurju in tamkajšnje Rome, ki so lahko zgled drugim v Sloveniji.

Med številnimi uglednimi gosti prireditve, ki jo je spremljala množica Prekmurcev, je bil tudi predsednik vlade Janez Janša, ki je svoje misli ob 88. obletnici združitve regije z matičnim ozemljem strnil po koncu slovesnosti. Janša je izrazil zadovoljstvo zlasti s tem, da je državni zbor 17. avgust razglasil za državni praznik, hkrati pa je poudaril zgledne razvojne priložnosti v prihodnji pokrajinski ureditvi države. S tem razvojnim instrumentom bo regionalni razvoj potekal bistveno hitreje, v Prekmurju, ki je doslej velikokrat po krivici zaostajalo, pa bo zagotovil ustrezno kakovost življenja, je prepričan premier.

Prekmurci so praznik prvič praznovali lani. Z njim zaznamujejo spomin na čas, ko je območje, ki je bilo 900 let zunaj matičnega slovenskega ozemlja v okviru Avstro-Ogrske, po njenem razpadu pripadlo Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pokrajino so jugoslovanske čete 12. avgusta 1919 zasedle brez boja, ker pa je bilo za mejo določeno območje med Muro in Rabo, je porabski del Prekmurcev ostal pod Madžarsko. Le pet dni kasneje so na množičnem zborovanju v Beltincih vojaške oblasti območje izročile civilnemu upravitelju. **D**

Glasbeni program sta izvajala Eroica in policijski orkester.

Nastopila je tudi plesna skupina Matjaža Fariča.

Narava jo je zagodla kmetom

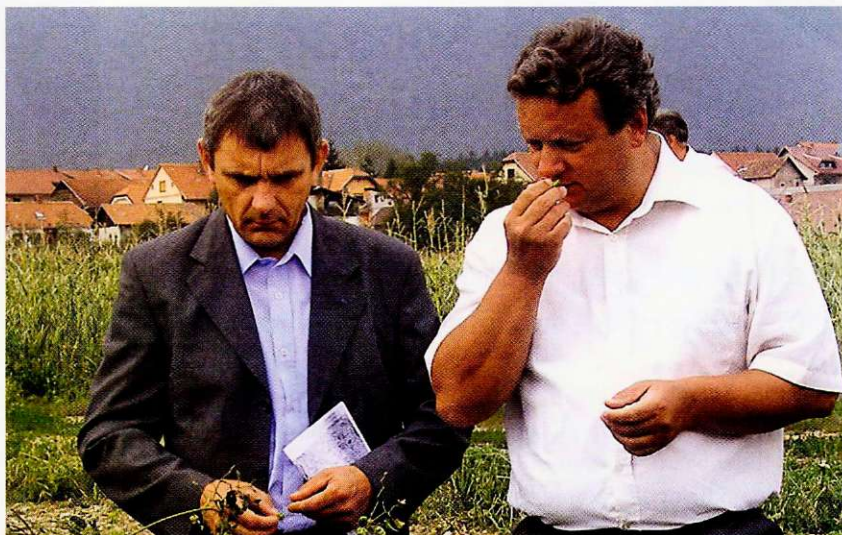
Aleš Kocjan, foto: Lili Pušnik/STA

Huda neurja Nad Slovenijo so se v zadnjih dneh znova razbesnela neurja, ki so postavila pod vprašaj sistemsko ureditev kritja škode v takih primerih. Obeta se nov način izplačevanja odškodnin. Narava nam je v zadnjih nekaj dneh kar nekajkrat pokazala, kaj zmore. Tako je v petek močno neurje s točo, vetrom in močnim dežjem zajelo Gorenjsko in Savinjsko dolino. Na Gorenjskem je voda zalila več kleti, stanovanjskih hiš in gospodarskih objektov, v Savinjski dolini pa je močan veter odkrival strehe in ruval drevesa. Še najhuje je bilo v občini Braslovče, kjer je neurje s točo in močnim vetrom prizadelo kar dve tretjini občine. Po podatkih župana Marka Balanta je veter odnesel strehe z več kot 200 objektov, podrtih je 21 hmeljarskih sušilnic in 120 hektarjev žičnic. Tako naj bi bil letošnji pridelek hmelja popolnoma uničen. Podobno kot v Braslovčah je bilo tudi v občinah Polzela in Žalec.

A kot da to še ni dovolj, se je v ponedeljek močno neurje s točo razbesnelo tudi v nekaterih drugih delih Slovenije. Tako je toča v velikosti lešnika, ponekod pa tudi oreha v ponedeljek dopoldne klestila na celotnem območju Mirne Peči na Dolenjskem. Uro pozneje je neurje z močnim vetrom in dežjem divjalo tudi v občinah Trebelno - Mokronog, Muta, Vojnik, Radovljica, Slovenske Konjice, Moravče, Ruše in nekaterih drugih krajih. Pri tem je zagorelo veliko poslopij, zalitih pa je bilo tudi precej kleti.

Jarc obljubil pomoč Kakšna je skupna škoda, ki je nastala pri tem, še ni znano, že zdaj pa je jasno, da je največja škoda nastala v Savinjski dolini. Zaradi tega je v ponedeljek tamkajšnje območje oziroma občino Braslovče obiskal kmetijski minister Iztok Jarc. Izrazil je solidarnost s prebivalci in jim obljubil pomoč. Kot je dejal, naj bi država pomagala, tako ko bo škoda v celoti ocenjena in ko bo stroka predlagala ustrezne tehnološke rešitve za obnovo nasadov. »To so izredne razmere in v skladu s tem je treba tudi ravnati. Tukaj ne gre za obljube, pomembno je stopiti skupaj in ugotoviti, kaj se da narediti. Iz vladnih rezerv je treba poiskati sredstva za pomoč hmeljarjem, tudi kmetijsko ministrstvo bo odobrilo sredstva za obnovo hmeljišč,« je dejal Jarc. Dodal je, da je pogled na podrtje hmeljarske žičnice zelo žalosten, še posebej letos, ko so hmeljarji upali na dobro letno in ko so se stvari na področju hmeljarstva začele premikati v pozitivno smer. »Za nekaj časa je ta naravna nezgoda stvari spet postavila na glavo,« je dejal minister.

Obstajajo tudi zavarovalnice Škoda, ki so jo povzročila neurja, je znova odprla vprašanje državne politike pri ukrepanju v tovrstnih primerih. Na tem področju namreč velja še precejšnja neurejenost. Po eni strani država še vedno nima enotne strategije, kako čim bolj olajšala posledice škode, in izplačuje visoke odškodnine, po drugi strani pa kmetje (izjema so hmeljarji, ki naj bi v zadnjem primeru imeli zavarovanega večino pridelka, žičnic pa ne, zato jim bodo večji del škode pokrile zavarovalnice) še vedno sami premalo storijo, da bi se zavarovali pred tovrstnimi naravnimi nesrečami. Na

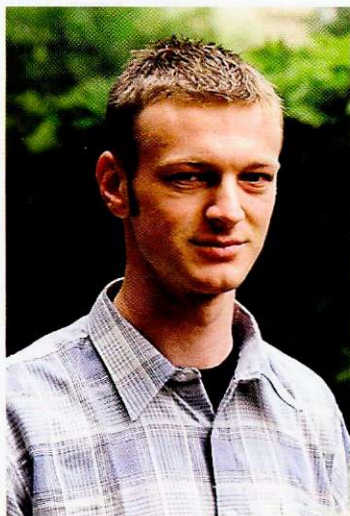

Posledice zadnjih neurij si je v Braslovčah ogledal kmetijski minister Iztok Jarc.

Predlog zakona predvideva, da bo moral imeti kmet, ki bo želel pridobiti državno pomoč zaradi škode, po 1. januarju leta 2010 svoje pridelke najmanj polovično zavarovane.

dvoriščih imajo nove kmetijske stroje in traktorje, ko pa jim na primer toča uniči pridelek, stojijo križem rok in čakajo na državno pomoč, pri tem pa očitno ne pomislijo, da bi se bilo mogoče že prej zavarovati.

To naj bi se v prihodnje nekoliko spremenilo. Na kmetijskem ministrstvu so že pripravili nekatere spremembe zakona o odpravi posledic naravnih nesreč, ki bodo tako državo kot kmete pri odpravi škode postavile v bolj aktiven položaj. Predlog zakona namreč predvideva, da bo moral vsak kmet, ki bo želel pridobiti državno pomoč zaradi škode, po 1. januarju leta 2010 (če bodo spremembe seveda sprejete) svoje pridelke najmanj polovično zavarovati, država pa mu bo v tem primeru pokrila drugo polovico. Po drugi strani pa bo država kmetom, ki bodo želeli polno zavarovati svoje pridelke, prispevala denar za polovico zavarovanja, zaradi česar kmet v primeru škode seveda ne bo imel pravice do državne pomoči. Tako kmetje ne bodo več čakali države, država pa se bo lahko dejavneje vključila v zmanjševanje posledic škode, ne da bi ji bilo treba za to izplačevati ogromne odškodnine. **D**

Spopad za univerze

Peter Avsenik

Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva 2007–2010 je minule dni doživela še eno epizodo.

Tokrat so bili v glavnih vlogah državni svetniki pod vodstvom Jožeta Mencingerja in Janvita Goloba, ki so pripravili tako imenovani alternativni predlog resolucije. Bistvo resolucije po mnenju delovne skupine ostaja ideja, da je izobrazba javno dobro in mora biti dostopna vsem, ki so za to sposobni, ne glede na socialni status. Že na dan predstavitve so se na potezo državnega sveta (DS) odzvali na ministrstvu, kjer sploh niso vedeli, da se pripravlja še ena resolucija. Dodajajo pa, da je lahko takšen program koristen, če so rešitve take, da bi lahko koristile resoluciji, ki je ta čas v obravnavi v državnem zboru.

Resolucija je že nekaj časa jabolko spora med ministrstvom in delom akademske javnosti. Če je prvo namenilo kar nekaj svoje energije usklajevanju resolucije v okviru Partnerstva za razvoj in Študentske organizacije univerze in če so bila mnenja slednjič dokaj enotna, v zadnjem času predlogu nasprotujejo nekateri opozicijski poslanci. Za poslance združenja Zares to niti ni tako nenavadno, saj skupino v večini sestavljajo poslanci LDS, ki v partnerstvu tako ali tako niso sodelovali. Dvoličnost je pokazala zlasti poslanka SD Majda Potrata, ki ne le da v svojem stališču odstopa od mnenja stranke, izraženega pri usklajevanjih, ampak od ministra za visoko šolstvo Jureta Zupana zahteva celo odstop, če resolucija do 5. septembra, ko se bodo v državnem zboru pogovori o njej nadaljevali, ne bo umaknjena. Na drugi strani se ministrstvo – tudi v komentarju na nedavni Mencingerjev alternativni predlog – sklicuje na usklajevanja lansko jesen in končno uskladitev tako z Rectorsko konferenco in s tem akademsko javnostjo kot tudi s ŠOS 15. januarja letos.

Čeprav posamezniki iz nekdanjega in sedanjega vodstva univerze niso istega mnenja o usklajenosti mnenj glede resolucije kot državni sekretar na ministrstvu Dušan Lesjak, se zaradi njihovega zavlačevanja sprejemanja resolucije zdi, da ne gre le za njihovo željo za dobro slovenskega visokega šolstva. Če nič drugega, bi širitev (in tudi decentralizacija) slovenskega visokega šolstva na osem oziroma deset univerz močno zmanjšala moč in vpliv današnjih funkcionarjev v vodstvih univerz. Nekateri poslanci pa so v nasprotovanju teh posameznikov očitno začutili tudi priložnost za politični obračun z ministrom. Pri tem pa ne ponujajo alternative.

Slamnati kvizlingi

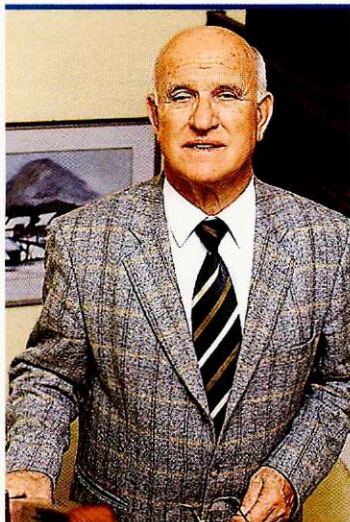
Gašper Blažič

V Sloveniji je znova oživila razprava o zakonu o žrtvah vojnega nasilja, ki naj bi jeseni dobil dopolnitve.

Z razpravo pa so na površje priplavale tudi stare ideološke frustracije tistih, ki vztrajajo pri pridobitvah revolucije, čeprav slednjo od osamosvojitve Slovenije naprej tajijo. Opozicijske stranke ob pomoči DeSUS namreč znova zahtevajo, da zakon ne sme dopustiti, da bi status žrtve vojnega nasilja dobili tudi okupatorjevi sodelavci, pri tem pa pozabljajo, da je bil v času druge svetovne vojne in po njej razglašen za okupatorjevega sodelavca vsakdo, ki je bil komunistom nevaren ali kako drugače neprijeten. Znano je tudi, da je velika večina razglašanih »okupatorjevih sodelavcev« že zdavnaj mrtva, saj so po vojni končali v množičnih grobiščih, kot je na primer grobišče na Tezmem. V grobiščih po Sloveniji pa je končalo tudi ogromno število civilnih oseb, celo otrok. So bili tudi otroci okupatorjevi sodelavci?

Drugo vprašanje v zvezi z okupatorjevimi sodelavci pa je, kako si preganjalci kolaborantov predstavljajo, da bi znova preverjali civilne osebe, na katere se nanaša zakon, in njihovo preteklost. Glede na to, da dobrih šestdeset let po koncu vojne še vedno (uradno) ne vemo, kdo je odgovoren za povojne poboje, bi nekateri še vedno iskali morebitne okupatorjeve sodelavce. Lahko si samo predstavljamo, kako bi šest desetletij po koncu vojne vse tiste, ki so komaj ušli revolucionarni moriji, znova preverjali, ali so bili okupatorjevi sodelavci, kar bi bilo skrajno ponižujoče spričo dejstva, da je komunistična oblast po vojni izvajala krvave čistke ne glede na to, ali je bil kdo okupatorjev sodelavec ali ne. Ker je bil nasilen prevzem oblasti njena prioriteta, niti ni preverjala krivde posameznika, ampak je obtožbe o kolaboraciji uporabljala zaradi propagande in upravičevanja pobojev.

Ob tem velja spomniti tudi na odločbo ustavnega sodišča, ki terja od zakonodajalca, da v zakonu kot žrtve vojnega nasilja omeni žrtve vseh vpletenih strani v spopadu, torej tudi partizanske. Dosedanji zakon je namreč žrtvam revolucije odrekel status žrtev vojnega nasilja, saj bi drugače zagovorniki komunističnih mitov morali priznati zločin, ki so ga proti lastnemu narodu zagrešili slovenski komunisti. Zato je mogoče pričakovati, da bodo zagovorniki komunistične mitologije poskušali storiti vse, da sedanji vladajoči koaliciji ne bo uspelo v zakon vnesti popravkov, ki jih z odločbo terja ustavno sodišče. To pa pomeni nadaljnje miniranje ne samo pravne države, ampak tudi temeljnih civilizacijskih norm.

V vrtincu zgodovine

Dr. Janez Jerovšek

V knjigi Bernarda Nežmaha Zrcala komunizma, ki je predmet te ocene, so objavljeni intervjuji izjemno ustvarjalnih posameznikov, ki so živeli in delovali v obdobju komunizma. Ko so minevala desetletja uresničevanja socialistične ideje, so te osebnosti ugotovile, da uresničevanje ideje ne ustvarja zadosti učinkovite družbe, da se leta uresničuje z nasiljem in s kršenjem demokratičnih in človekovih pravic in ne ustvarja tistega duha, ki je za intelektualno produkcijo potreben. Zato so bili pred dilemo, kako živeti in kaj storiti v svetu totalitarizma, ki je omejeval temeljno potrebo po svobodi duha.

To dilemo, kaj storiti v zaprtem političnem sistemu, je zelo dobro občutil in v intervjuju izrazil Vlado Gotovac, ko je dejal, da je verjel, da ga bo komunizem preživel. Gre za to, kaj storiti v sistemu, ki ga zavračaš, si pa prepričan, da ima še dolgotrajne sposobnosti za svoje preživetje. Že začetni intervju Aleksandra Bajta – ki je povzetek njegove knjige – deluje kot zgodovinska bomba, saj je z uradnimi partizanskimi dokumenti dokazal, da nam je bila zgodovina NOB prikazana napačno in izkrivljeno. Njegova heretična trditev se glasi: »Jugoslavija bi bila osvobodjena ne glede na narodnoosvobodilno borbo. Neto rezultat NOB je bilo 1.700.000 žrtev. Vsako izgubljeno življenje je bilo odveč. Ne vidim razloga, zakaj bi se morali Jugoslavo- ni boriti na nož z Nemci, ko je bilo popolnoma jasno, da je vprašanje osvoboditve odvisno samo od rezultata spopada med dvema glavnima blokoma.«

V knjigi je tudi tematika povojnih pobojev. To je tema, ki bo še naslednja desetletja ostala v zavesti slovenskega prebivalstva, naj si predstavniki kontinuitete še tako prizadevajo, da jo izženejo iz zgodovine in ji dajo pečat kolaboracije in izdajstva. Zato Franc Perko pravi, da teh zločinov ni mogoče prišteti k procesu osvobodjanja domovine. »Dokler to ne bo razčiščeno, narod ne bo mogel biti resnično svoboden. Ta zločin teži ves slovenski narod ne glede, ali to nekdo čuti ali ne.« Z novimi odkritji grobov in množičnih zločinov se to vedno znova potrjuje.

V teh intervjujih na poseben način izstopa Ivan Supek, izjemen intelektualac, fizik, literat, filozof, ki je že pred vojno imel stike s Titom. Ker se je uprl totalitar- nemu sistemu, so ga že leta 1949 hoteli poslati na Goli otok. Leta 1972, v času hrvaške pomladi, so ga hoteli zapreti kot rektorja, vendar je Tito to preprečil, češ da bi bil to mednarodni škandal. Takrat so ga upokojili in mu dali pokojnino v višini 100 dolarjev. Supek se je tudi uprl pojmovanju zgodovine kot strogega determinizma. Zato po njegovem mnenju komunizem pri nas ni bil nujen, prav tako ni bilo treba iti v boljševizem.

Med intervjujanci jih je kar nekaj, ki jih Udba ni samo ustrahovala, temveč so bili tudi v zaporih. Franc Perko je dobil pet let zavora za vic, da je Galeb najdražja ptica. Presedel je tri leta. Drago Jančar je bil obsojen na eno leto zavora, ker je iz tujine prinesel prepovedano knjigo. Tudi Vlado Gotovac je odsedel več let. Gotovac je omenil tragične posledice dejstva, da Hrvaška

ni imela svoje države, kar se čuti v njeni mentaliteti. Tudi Slovenija se srečuje s problemom njene zaostale mentalitete. V Sloveniji več kot 60 odstotkov prebivalcev zaupa dnevnim medijem (v Angliji, deželi svobodnega tiska, v dnevne medije zaupa samo okoli 15 odstotkov prebivalcev). V zaostalo mentaliteto spada tudi dejstvo, da Slovenci na svojo državnost nismo ponosni kot drugi narodi, saj še zastav ob državnih praznikih ne izobešamo. Ko smo imeli za predsedniškega kandidata na voljo Jožeta Pučnika, briljantnega intelektualca, opozicijskega borca za neodvisnost, človeka, ki je svojo poštenost in načelno politično držo plačal z osemletnim zaporom in emigracijo, smo se odločili za prikupnejšega, bolj konservativnega in komunističnega Kučana. Ta zaostala mentaliteta, ki se kaže v zakroženi matrici mišljenja in vrednotenja, zavira našo pot v bolj evropsko razvito demokracijo.

Predvojni, medvojni in povojni sodelavec Tita Vladimir Velebit pravi o njem, da se je obnašal kot komandant in ni prenašal, da bi mu nasprotoval. »Bil je avtokrat in indoktrinirani boljševik, stalinist. Ne morete si predstavljati, kakšen je bil.« Supek pa pravi o njem, da je bil velik politik, vendar je bil len. Ni veliko bral niti veliko delal. Perko pravi, da je bil eden največjih zločincev 20. stoletja.

Nežmahova knjiga nam posreduje stališča, ki bi bila v času socializma in totalitarizma izjemno heretična in verjetno predmet kazenskega pregona. So pa nekatera stališča v tej knjigi v nasprotju s številnimi današnjimi zgodovinskimi »resnicami«, ki jih še danes razglašajo za večne, češ da se zgodovina ne more spremeniti. Vendar smo priče neprestanega spreminjanja zgodovine in njenega novega interpretiranja. Politični sistem dobi svojo legitimiteto iz vrednot in zgodovina je imela v vseh družbah in sistemih večji pomen kot sistem vrednot kakor pa kot sistem dejstev. Kot taka je bila zgodovina vedno političnoinstrumentalna veda. Samo pogledimo, kako so se obravnavali oziroma skrivali poboji v času socializma, kako so se obravnavali po padcu socializma in kako se bodo čez deset let. O tem bodo odločale vrednote, ki bodo takrat legitimirale politični sistem in oblast.

Če bodo to knjigo brali tisti, ki Janševi vladi očitajo totalitarizem, potem se bodo ob tem branju poučili, kaj je to totalitarizem, kajti sedaj neodgovorno ali samo propagandistično uporabljajo ta pojem. **D**

Stranke enotno do Hrvaške

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana, arhiv Demokracije, Rasto Božič/STA

Prejšnji petek je prišlo do dolgo pričakanega sestanka premierja Janše s predsedniki strank glede strategije odnosov s Hrvaško. Odprte so še vse možnosti za rešitev sporov, pogovori med strankami pa naj bi postali intenzivnejši.

Najspomnimo. Diplomatsko presenetljivo mirno poletje, ki prvič po več letih mineva brez meddržavnih incidentov, je aktivirala pobuda slovenske strani. Ljubljana je namreč, kot je pričurjalo v javnost, Zagrebu ponudila »spravno« mediacijo pred sodiščem OVSE za poravnavo in arbitražo pod vodstvom francoskega pravnika Roberta Badinterja. Sledile so poluradne reakcije hrvaške strani, zavračanje omenjenega sodišča in hrvaški predlog reševanja pred Mednarodnim sodiščem za pomorsko pravo v Hamburgu, ki pa ga je Ljubljana odbila. V zraku medtem še visi možnost, da bi se državi na kon-

cu dogovorili za Meddržavno sodišče v Haagu.

Odprte vse možnosti Pred kakršnim koli dokončnim korakom je jasno, da bo treba doseči notranjepolitično soglasje. Tako je tudi prišlo do ideje o sestanku predsednika slovenske vlade s predsedniki parlamentarnih strank ter poslanko madžarske narodne skupnosti. Pogovori so potekali najprej s predstavniki koalicije, nato pa še med vsemi predsedniki strank. Osrednje spoznanje in dokončen preobrat v slovenski politiki do Hrvaške, ki ga je prineslo petkovo srečanje, je odstop od iskanja dvostranske rešitve. To pomeni, da so se sodelujoči strinjali, da

bodo odprta vprašanja reševali tako, »da se vključi tretja stran«, kot je dejal premier Janez Janša. O tem, kakšna bo oblika tega reševanja – mediacija, arbitraž ali kaj tretjega – pa za zdaj ostajajo odprte vse možnosti.

Upoštevat 25. junij Janša je novinarjem, zbranim po koncu sestanka, priznal, da odločitve o tem še ni, zato se tudi ni želel opredeljevati o večji ali manjši ustreznosti posameznih oblik reševanja. Pomembno pa je njegovo zagotovilo, da je Slovenija pripravljena na vključitev tretje strani le pod točno določenimi pogoji, to je, »da se upoštevajo ustavne odločitve obeh parlamentov 25.

junija 1991 in da se ne priznavajo enostranski koraki, ki so bili narejeni po tem datumu«.

Po obojestranskih zavrnitvah predlogov sosednje države bo po Janševo treba iskati druge možnosti. Odgovor bo morda prinesel prihodnji sestanek koordinacije strank, ki ga Janša napoveduje še za ta mesec. Vsem slovenskim strankam je sicer jasno, da je treba najti rešitev tako za morski kot za kopenski del meje, ki je na več krajih nedorečena. Zato hrvaški predlog o sodišču v Hamburgu nikakor ne pride v poštev.

Janša je to pot pojasnil tudi časovni načrt, ki je pripeljal do julijskega predloga Hrvaški. Po aprilskem sestanku koordinacije

strank je vlada oblikovala predlog za rešitev štirih osrednjih odprtih vprašanj, tega pa je nato odobril tudi zunanjepolitični odbor državnega zbora.

Odgovor vlade v Zagrebu je bil »delno pozitiven,« v nekaterih točkah pa »je formalno predlagal drugačne rešitve«. Po Janševih besedah so se v petkovih pogovorih strinjali, da je treba nadaljevati z iskanjem rešitev pri več odprtih vprašanjih, od ribolovnih con do dolgov zagrebške podružnice Ljubljanske banke in Jedrskoe elektrarne Krško.

Splošni optimizem Odzivi predsednikov strank so bili pozitivni. Predsednik SLS in okoljski minister Janez Podobnik je zadovoljno ugotavljal, da so se poenotili glede interpretacije stanja na dan 25. junij 1991. Kaj to pomeni iz zornega kota SLS, lahko razberete iz stališč Zavoda 25. junij, o katerem pišemo v nadaljevanju. Za Karla Erjavca (DeSUS) je Slovenija zdaj na pravi poti, da ponudi nove rešitve. Podoben optimizem je vel iz besed Andreja Bajuka, predsednika NSi. Finančni minister opaza, da v Sloveniji ta čas obstaja »zavest o zgodovinskem trenutku, da je treba storiti prave korake, da bo prišlo do dolgoročne rešitve in sožitja med obema državama, tako kot pričakujejo v EU«.

Tudi vodje opozicije so bili bolj ali manj zadovoljni. Socialni demokrati pod vodstvom Boruta Pahorja podpirajo iskanje novih poti za rešitev odprtih vprašanj. Predsednica LDS Katarina Kresal in vodja nepovezanih poslancev združenja Zares Matej Lahovnik pa sta izrazila prepričanje, da bi do takšnega srečanja lahko prišlo, še preden je slovenska vlada poslala svoj predlog Zagrebu. Lahovnik je ob tem izrazil dvom, da bi v kratkem prišlo do vidnejših premikov, in to predvsem zaradi bližajočih se volitev na Hrvaškem. Zmago Jelinčič pa je na srečanju zagovarjal znana, precej ortodoksna stališča SNS.

Sanader ponuja roko Medtem je na dan vrhunskega srečanja v Ljubljani hrvaški premier Ivo Sanader iz Splita za ta teden napovedal vnovično srečanje z Janšo.

Premier Janez Janša

Hrvaški premier Ivo Sanader

Milanović in Pahor na Mokricah po zgledu Janše in Sanaderja

Srečanje naj bi bilo to soboto na Bledu. Sanader pričakuje nov predlog slovenske strani, ki bi bil podlaga za srečanje predsednikov strank, ki sestavljajo sabor. Na potrebo po tovrstnem srečanju po zgledu petkovnega v Ljubljani so že v začetku meseca opozorili številni hrvaški politični veljaki. No, Sanader je ob napovedi srečanja z Janšo komentiral tudi možnost reševanja spora pred Meddržavnim sodiščem v Haagu kot alternativo sodišču OVSE oziroma Sodišču za pomorsko pravo v Hamburgu, ki po njegovo sicer ni nič novega. »Če ne bo sprejet nobeden od teh dveh predlogov, potem je logična rešitev, da se gre v Haag,« je dejal hrvaški predsednik vlade.

Srečanje na Mokricah Le dan pred srečanjem v vladni palači se je prvak največje opozicijske stranke SD Borut Pahor na Mokricah po zgledu srečanj Janše in Sanaderja, ko je bil prvi še v opoziciji, prvič uradno sešel s predsednikom nazorsko sorodne stranke hrvaških socialdemokratov (SDP)

Zoranom Milanovićem. Kot je bilo pričakovati, sta predsednika v medsebojnem pogovoru največ časa namenila odprtim vprašanjem med državama. Ob tem sta zatrdila, da njuni stranki teh vprašanj »nikoli nista in ne bosta izrabljali za svojo promocijo oziroma za reševanje notranjepolitičnih sporov«. Zanimiva je bila Milanovićeva ocena, da je zaradi bližajočih se parlamentarnih volitev na Hrvaškem težko pričakovati takšen ali drugačen dogovor med

sosedom in da se bo z morebitno arbitražo zato ukvarjala prihodnja hrvaška vlada. »V zadnjih štirih letih nismo naredili skoraj nič, zdaj pa zelo dejavno iščemo rešitev,« je razvoj dogodkov strnil Milanović, ki meni, da je za to vsak trenutek dober. SDP podpira stališče hrvaške vlade o arbitraži pred hamburškim sodiščem. Milanović prav tako ne verjame v reševanje vseh odprtih vprašanj v svežnju. Po njegovo bi morali mejni spor reševati ločeno.

Za celovitost zaliva Tudi v Sloveniji o(b)stajajo drugačni glasovi. Tako so se tik pred srečanjem strankarskih predsednikov oglašili iz Zavoda 25. junij. V sporočilu za javnost, pod katerim sta se podpisala njegov direktor Marjan Podobnik in predsednica strokovnega sveta zavoda dr. Duša Krnel Umek, so udeležencem srečanja pri premierju postavili vrsto vprašanj. Namen sporočila za javnost po besedah podpisnikov ni miniranje srečanja, ki ga ocenjujejo kot pozitivnega in potrebnega, ampak so želeli opozoriti na ključne točke, od katerih slovenska diplomacija in politika ne bi smeli odstopati. Med drugim se v zavodu sprašujejo, zakaj večina strank, razen SLS in SNS, nasprotuje sprejetju resolucije o meji s Hrvaško v DZ. Zanimajo jih tudi, kakšne ukrepe je uradna Ljubljana sprejela v zvezi s hrvaško poneverbo katastra in prisvajanja slovenskih zemljišč ob Dragonji. Med vprašanji so se znašle na dnevnem redu tudi policijske pristojnosti v Piranskem zalivu in meji na Muri.

Postavljanje teh vprašanj je po mnenju zavoda nujno, saj se je vprašanje meje s Hrvaško po njihovo »vsa leta po osamosvojitvi reševalo necelovito in brez politično, ekonomsko in pravnostrokovno preglednih in celovitih utemeljitev«. Med drugim naj do zdaj ne bi bili »ustrezno upoštevani principi in argumenti pravičnosti«. Prav to načelo bi moralo biti ključ do reševanja mejnega vprašanja, so prepričani v Zavodu 25. junij. V zavodu vztrajajo tudi pri zahtevi po celovitosti Piranskega zaliva in neomejenem dostopu Slovenije na odprto morje. **D**

Dr. Duša Krnel Umek, Zavod 25. junij

Ljubljanski nadškof Alojz Uran med maševanjem na Brezjah

Veliki šmaren brez politike

Gašper Blažič, foto: Gašper Furman, S. Aleša, VRNET, arhiv Demokracije

Veliki šmaren, ki ga vsako leto praznujemo 15. avgusta, je od osamosvojitve naprej tudi dela prost dan. Zaznamujejo ga številna romanja v romarska središča, povezana z Marijo. Vsako leto je deležen tudi velike medijske pozornosti.

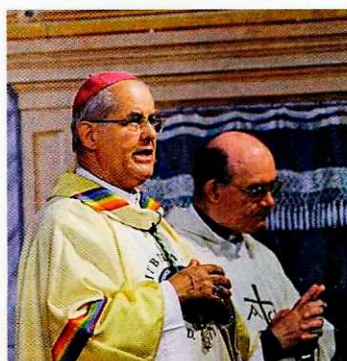
Pravo ime za omenjeni praznik je Marijino vnebovzetje, kar pomeni obletnico smrti Jezusove matere Marije. Po izročilu je bila Marija vzeta v nebesa z dušo in s telesom. Gre za zadnjo, četrto dogmo o Mariji, ki jo je papež Pij XII. leta 1950 razglasil z bulo *Munificentissimus Deus – Nad vse darežljivi Bog*. »Ko je brezmadežna Devica Marija končala tek zemeljskega življenja, je bila z dušo in s telesom

vzeta v nebeško slavo. Ne smemo misliti, da je bila razglasitev te resnice papeževa osebna odločitev. Pred njeno razglasitvijo je papež Pij XII. vprašal ves svet, vse škofo Katoliške cerkve, naj odgovorijo, ali Božje ljudstvo živo veruje v Marijino vnebovzetje. Ko je prejel odgovore svojih škofov, se je izkazalo, da svet, se pravi vsi verniki verujejo v Marijino vnebovzetje, zato je vsebino te vere razglasil za versko resnico. Re-

snica o Marijinem vnebovzetju je pričujoča tudi pri pravoslavnih kristjanih, tuja pa ni niti protestantom in evangeličanom,« je na letošnji praznik dejal nadškof Franc Kramberger.

Brez političnih govorov Iz tega razloga je Marijino vnebovzetje dandanes največji Mariji posvečen krščanski praznik, zaznamujejo pa ga številna romanja v romarska središča, po-

vezana z Marijo (zlasti Brezje). Na Slovenskem je veliki šmaren po osamosvojitvi postal državni praznik in s tem dela prost dan, zaradi česar je bilo že tedaj veliko polemik, saj naj bi šlo v nasprotju z božičem in veliko nočjo, ki sta prav tako državna praznika, za povsem katoliški verski praznik, ki ga neverujoči ne praznujejo kot družinskega. Vendar pa razmere kažejo, da je v primerjavi s sosednjimi državami pri nas dr-

Koprski škof Metod Pirih

Novomeški škof Andrej Glavan

Celjski škof Anton Stres

stovski čas kislih kumaric. Še najbolj sta v pridigah odmevala dva aktualna dogodka, in sicer nadaljevanje preiskovanja množičnih grobišč, v katerih ležijo žrtve povojnih pobojev, in napovedana graditev novega igralniškega centra na Goriškem. Slovenski škofje so največkrat govorili o širših etičnih problemih, ki se dotikajo človeka in njegovega duhovnega stanja.

Kultura smrti Murskosoboški škof Marjan Turnšek je maševal v Turnišču, kjer je na novo

duhovna resničnost razdiralno vpliva na celotno dogajanje pri nas. Vsaka ustanova družbene skupnosti mora pri popravljanju posledic zločina opraviti svoj delež v službi resnice in pravice. »V nagovoru je omenil tudi potrebo po poglobljanju verskega življenja v družinah. »V Evropi je družina zaznamovana z nekulturo individualizma, konzumizma in laicizma. Boleha za razširjenim ateizmom, netoleranco do resnice, alergijo do vere in Cerkve ter za strahom pred Kristusom. Pri nas to čutimo tudi kot beg pred

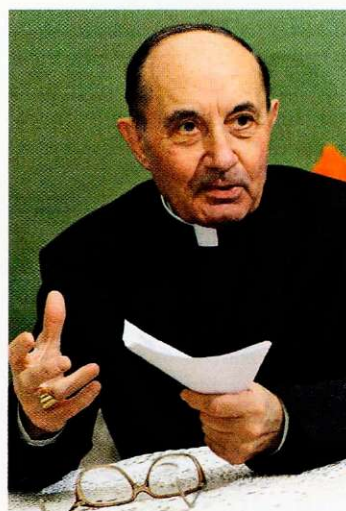
Murskosoboški škof Marjan Turnšek

Veliki šmaren je bil v preteklih letih zaznamovan s polemikami glede vsebin pridig, ki jih je imel sedanjí kardinal Franc Rode, ko je bil ljubljanski nadškof.

žavnih praznikov z versko vsebino dokaj malo. Zato je bil veliki šmaren v preteklih letih zaznamovan predvsem z ostrimi polemikami glede vsebin pridig, ki jih je imel sedanjí kardinal Franc Rode med letoma 1997 in 2004, ko je bil ljubljanski nadškof, saj je večkrat govoril o nekaterih problemih, povezanih s politiko. Z njegovim odhodom so mnogi sociologi religije in nekateri novinarji izgubili hvaležno tarčo za medijsko obračunavanje. V minulemu letu se je povečalo število škofij, s tem pa tudi vsakoletnih prazničnih pridig slovenskih škofov. Čeprav je letos vernike nagovorilo kar devet slovenskih škofov (šest ordinarijev in trije pomožni škofje), tokrat ni bilo mogoče zaslediti nagovorov, ki bi se dotikali dnevne politike in tako pregnali tradicionalni avgu-

razglašeno škofijsko Marijino romarsko središče, medtem ko tamkajšnjo župnijo od avgusta letos vodi župnik Robert Brest, dosedanjí stolni kaplan v Murski Soboti. Škof Turnšek se je v nagovoru dotaknil tudi problematike povojnih pobojev: »Na kraju stoletnega očiščenja in sprave prosimo usmiljenega Očeta najprej za milost notranjega očiščenja, sprave in medsebojnega odpuščanja mrtvih in živih na slovenskih tleh, ki so povezani z zunajsoodnimi poboji med drugo svetovno vojno in po njej. Ob soočanju z vedno novimi množičnimi grobovi po naši domovini raste potreba po očiščenju narodove duše. Da se je zločin zgodil na naših tleh, je dejstvo, ki teži in prizadeva slehernega, pa naj to skrivamo ali si priznamo. Bratomor kot negativna

nepreklicno ljubečo podaritev fantov in deklet v zakramentu svetega zakona, ki se med kristjani kaže v naraščanju števila zunajzakonskih skupnosti.«

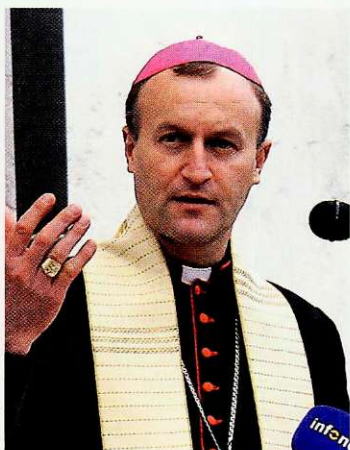

Mariborski nadškof Franc Kramberger

Mariborski nadškof in metropolit Franc Kramberger je maševal na Ptujski Gori in se prav tako spomnil povojnih pobojev, zlasti pobitih na Tezmem in Pohorju: »Gre za največje morišče v Evropi po drugi svetovni vojni. Tedanja oblast je brez sodne obravnave ubijala in morila nedolžne, ne oziraje se na narodnost, državljanstvo ali vero. To so sadovi komunizma, fašizma in nacionalizma. Morda v tankovskem jarku okrog Maribora leži 100.000 nedolžnih žrtv, na tisoče Mariborčanov leži v pohorskih gozdovih. Vse to se oglašja in nas vprašuje ter opominja, naj te zadeve vendar uredimo.« Nadškof Kramberger je še spomnil, da ima slovenski narod, čeprav je majhen, na sebi velik madež, celo največji v Evropi. »Nikogar ne želimo obsoditi, po zgledu pokojnega papeža Janeza Pavla II. želimo očistiti zgodovinski spomin, to pa pomeni spoznati in priznati resnico, prositi za odpuščanje in tudi odpustiti, za vse žrtve pa opraviti pietetno dejanje.« Opozoril je na kulturo smrti, ki »rodi razočaranje, otopenost za duhovno, sveto in zares Božje, zasvojenosti vseh vrst, brezvestno uničevanje narave.« Poznamo veliko starih civilizacij, ki so v svojem izobilju pozabile na temeljne človeške vrednote in na Boga, zato so šle v pozabo, so preminule in jih ni več. Mnogi ►

Škof Peter Štumpf

Škof Anton Jamnik

Škof Jurij Bizjak

► zanje in za njihov obstoj sploh ne vedo. Če se človek zapre vase in pretrga zvezo z Bogom, začne poklekovati pred svoje bogove – življenjski standard, uživanje, izživiljanje – in izgubi tisto, po čemer resnično hrepeni, večno življenje. V pridigi je spomnil na dejstvo, da je simbol Evrope (dvanajst zvezdic) krščanskega izvora in da je treba iskati svojo krščansko identiteto ter korenine. Na koncu je mariborski nadškof izrazil željo, da bi bilo »v našem narodu manj razklanosti, agresivne zaprtosti vase in samozadostnosti, manj sovražnosti do drugega, več solidarnosti in pripravljenosti pomagati drugemu, več spoštovanja in odprtosti do življenja, predvsem pa več vere v Boga«.

Na povojne poboje je zbrane vernike v Olimju spomnil tudi mariborski pomožni škof Peter Štumpf: »Stotisoči, pobiti po bratski roki, ležijo zagrebeni v slovenski zemlji. Vsaka ped te prelepe zemlje od Jadranskega morja do Panonije je prepojena

s krvjo.« Škof Štumpf je opozoril, da med nami živijo krvniki in ljudje, ki te poboje odobravajo: »Ne bojijo se nikogar, ker jih roka pravice ne doseže! Zdi se, da je do sprave s pobitimi še zelo daleč. Zato pa med nami tako močno čutimo hladni dih kultu-

je aktualni problematiki izognil novomeški škof Andrej Glavan, ki je maševal v Čatežu. Tudi celjski škof Anton Stres, ki v okviru Slovenske škofovske konference vodi komisijo Pravičnost in mir, v svojem nagovoru v Petrovčah ni omenjal aktualnih dogodkov,

»Bratomor kot negativna duhovna resničnost razdiralno vpliva na celotno dogajanje pri nas«, je dejal škof Marjan Turnšek.

re smrti, ki se ne veseli življenja od spočetja do naravne smrti.« Mariborski pomožni škof se je v pridigi dotaknil tudi medijskih napadov na Cerkev: »Tudi v tem času hudega medijskega preganjanja in zasramovanja Cerkev v tej Marijini slavi prepozna sebe, ko v današnjem prazniku njenega vnebovzetja zre svojo dokončno slavo v nebesih kot poveljučana Cerkev. Vsi, ki so že v nebesih, so namreč poveljučana Cerkev. In Marija je mati te preganjane, zasramovane in tudi poveljučane Cerkve.«

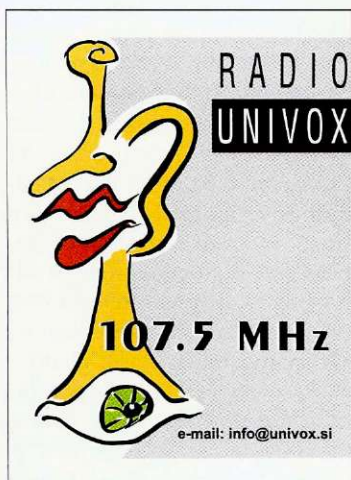
Uživaštvo in samozadostnost

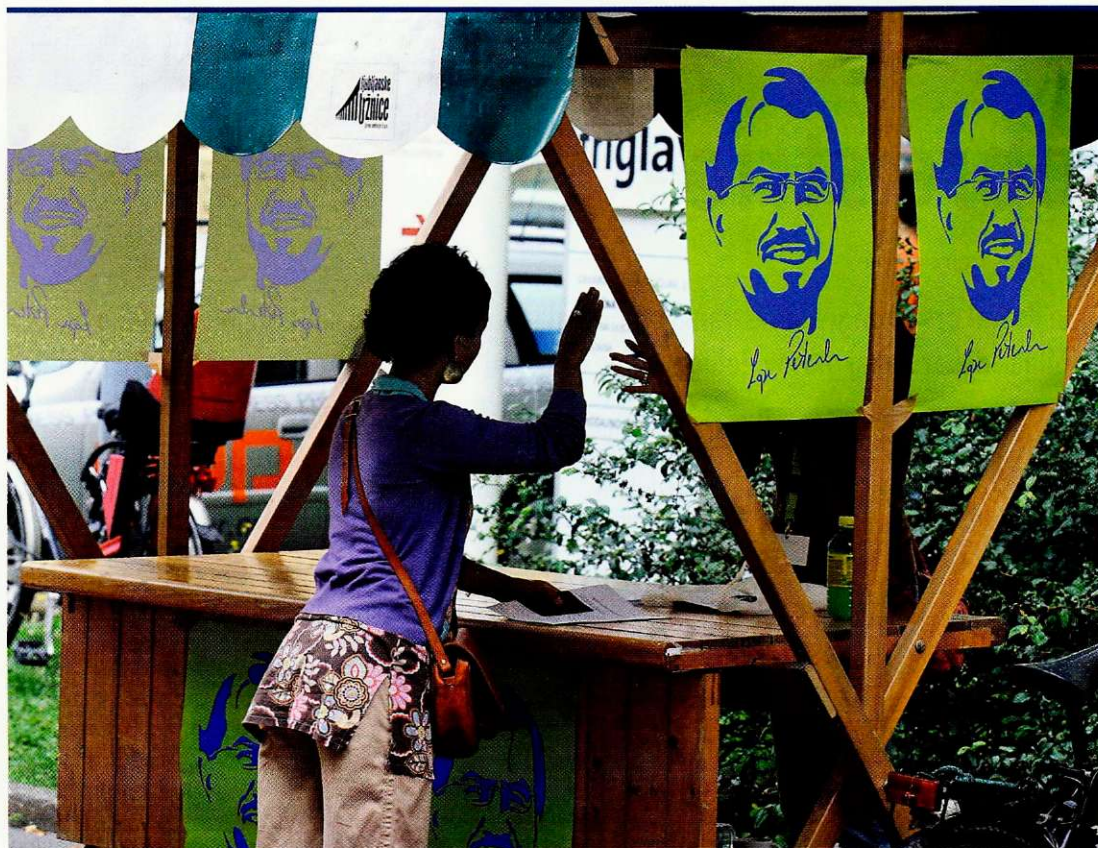
Aktualnim družbenim temam se je v svojem nagovoru povsem izognil ljubljanski nadškof in metropolit Alojz Uran, ki se je na Brezjah spomnil predvsem pokojnega ljubljanskega nadškofa Alojzija Šuštarja. Slednji je namreč ravno pred petnajstimi leti (v letu mednarodnega priznanja Slovenije) slovenski narod posvetil Mariji. Podobno se

opozoril pa je na problematiko uživaštva za vsako ceno: »Smisel našega življenja ni v uživanju za vsako ceno in kjer koli je mogoče. Kdor tako misli in tako dela, bo kmalu začel uživati tudi za ceno nesreče, bolečine in trpljenja svojih bližnjih. Menil bo, da je glavno, da uživa on, za druge pa mu ni mar in drugi naj poskrbijo zase, kakor vedo in znajo. Žal prevladuje danes takšna miselnost v marsikaterem okolju.« Po Stresovem mnenju krščanski pogled na življenje uživaški miselnosti nasprotuje: »Če hočemo biti kristjani zvesti Jezusu in Mariji, moramo imeti pogum in biti drugačni, imeti moramo notranjo moč, da z dejanji in besedami oznanjamo življenjske vrednote nesebične požrtvovalnosti in velikodušne odpovedi za Boga in za bližnjega ne glede na to, če nas zaradi tega svet zasmehuje ali celo sovraži. /.../ Uživaštvo vodi v najrazličnejše zasvojenosti, od alkoholizma do mamil in igralništva, na

koncu pa vedno v lastno nesrečo in nesrečo bližnjih.« Podobno kot Stres je ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik v Strugah (občina Videm-Dobrepolje, od koder je doma) opozoril na povesetni humanizem, ki razglašala, da je človek sam svoj gospodar: »Obzorje človekovega bivanja se vse bolj krči na raven tosvetnega, kar pomeni veliko osiromašenje njegovega dostojanstva. Vsakdanja pragmatika in omamljenost z zgolj materialno uspešnostjo pogosto onemogočata, da bi človek v polnosti zaživel iz globlin svoje presežnosti, ki se odraža v kulturi, umetnosti, glasbi in različnih drugih oblikah njegovega ustvarjanja.« Škof Jamnik je izrazil upanje, da bo morda človek prav v luči praznika Marijinega vnebovzetja le našel toliko moči in poguma, da bo »presegel to filozofijo samozadostnosti in zgolj zemeljskosti ter pustil govoriti svoje srce, ki terja nesmrtnost, ki ve, da nismo ustvarjeni za smrt, marveč za življenje«.

Megazabavišče Koprski škof Metod Pirih je v romarskem središču v Logu pri Vipavi opozoril na problematiko graditve megazabavišča na Goriškem: »Igralniška dejavnost je sporna in zaskrbljujoča, ker ustvarja več škode kot koristi. Nova Gorica je po številu odvisnikov od drog glede na število prebivalcev na prvem mestu v državi. Če bi bili dobički od igralništva tako nedolžni, kakor jih prikazujejo pri nas, se jim druge države, tudi sosednje, ne bi odpovedale.« Škof Pirih je vernike pozval in prosil, da se odgovorno vključijo v javno razpravo in da upoštevajo moralne in družbene razloge, ki govorijo proti megazabavišču. V svojem nagovoru se je dotaknil tudi pobitih mučencev, ki so izgubili življenje v preteklem stoletju, kritičen je bil do odnosa prejšnjega režima do podeželja in kmetijstva. Ob tem je opozoril na veliko demografsko ogroženost Primorske, saj so le redke župnije, kjer je več krstov kot pogrebcev. Tudi koprski pomožni škof Jurij Bizjak je na Sveti gori nad Gorico vernike pozval, naj se vključijo v javno razpravo glede graditve megazabavišča. **D**

Zbiranje podpisov za Lojzeta Peterleta

Kampanja se začanja

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Jesenske predsedniške volitve vse bolj dvigujejo temperaturo na političnem prizorišču. Začelo se je zbiranje podpisov za uradno vložitev kandidature.

Do zaključka redakcije je predsedniško kandidaturu napovedalo 13 kandidatov, med katerimi pa najverjetneje ne bo uspelo vsem zbrati potrebnih pet tisoč podpisov za uradno vložitev kandidature. Tisti, ki jih bodo podprle politične stranke, bodo potrebovali podpise najmanj treh poslancev ali najmanj tri tisoč volivcev. Končno število predsedniških kandidatov bo tako najverjetneje znano do začetka uradne predvolilne kampanje (neuradna se je začela že zdavnaj), 26. septembra pa se izteče rok, do katerega morajo kandidati vložiti kandidaturu in predložiti vse podpise.

Peterletov uspeh Pri dosedanjem zbiranju podpisov je imel največ sreče Lojze Peterle, ki je tako kot drugi kandidati začel zbirati podpise v ponedeljek, 20.

avgusta (ta dan uradno velja za datum razpisa volitev, ko začnejo teči volilna opravila), saj je že prvi dan zbral potrebnih pet tisoč podpisov, ki jih potrjujejo upravne enote. Kljub temu bo Peterletov volilni štab z zbiranjem podpisov nadaljeval vse do četrтка,

Danilo Türk s podporniki

ko bo Peterle uradno vložil svojo kandidaturu. Čeprav so mnogi previdni pri napovedovanju volilnega izida le na podlagi zbranih podpisov, pa se zdi, da bi tako hitro zbrani podpisi v podporo Lojzetu Peterletu lahko pomenili tudi njegov veliki uspeh.

Mitja Gaspari in Jožef Kunič

Podpise zbirajo tudi nekateri drugi kandidati, na primer Jože Andrejaš, Elena Pečarič in Danilo Türk, ki so postavili svoje stojnice ob sedežu ljubljanske upravne enote.

Le štirje strankarski kandidati

Najmanj štirje kandidati naj bi kandidirali s podporo strank, in sicer Zmago Jelinčič (SNS), Monika Piberl (Glas žensk Slovenije), Darko Kranjc (Stranka mladih Slovenije) in Elena Pečarič (s podporo zunajparlamentarne stranke Akacije). Od naštetih naj bi Jelinčič zbral podpise treh poslancev, medtem ko naj bi drugi trije kandidati zbrali tri tisoč podpisov. Poleg Peterleta, Türka in Gasparija kandidirajo še Jože Andrejaš, Artur Štern, Marjan Beranič, Pavel Premrl, Matej Sedmak in Jožef Horvat. Slednji je za medije izjavil, da se zaveda zelo majhnih možnosti za zmago, vendar se je vseeno odločil za kandidaturu, da bo lahko predstavil svoj alternativni program, ki naj bi bil »pot v pravičnejšo prihodnost«. Po njegovih besedah se je za kandidaturu odločil prav zato, ker drugi kandidati niso predstavili svojega programa. Je pa, kot je priznal, zagovornik drugačne družbene ureditve in se zaveza celo za nadgradnjo samoupravnega socializma.

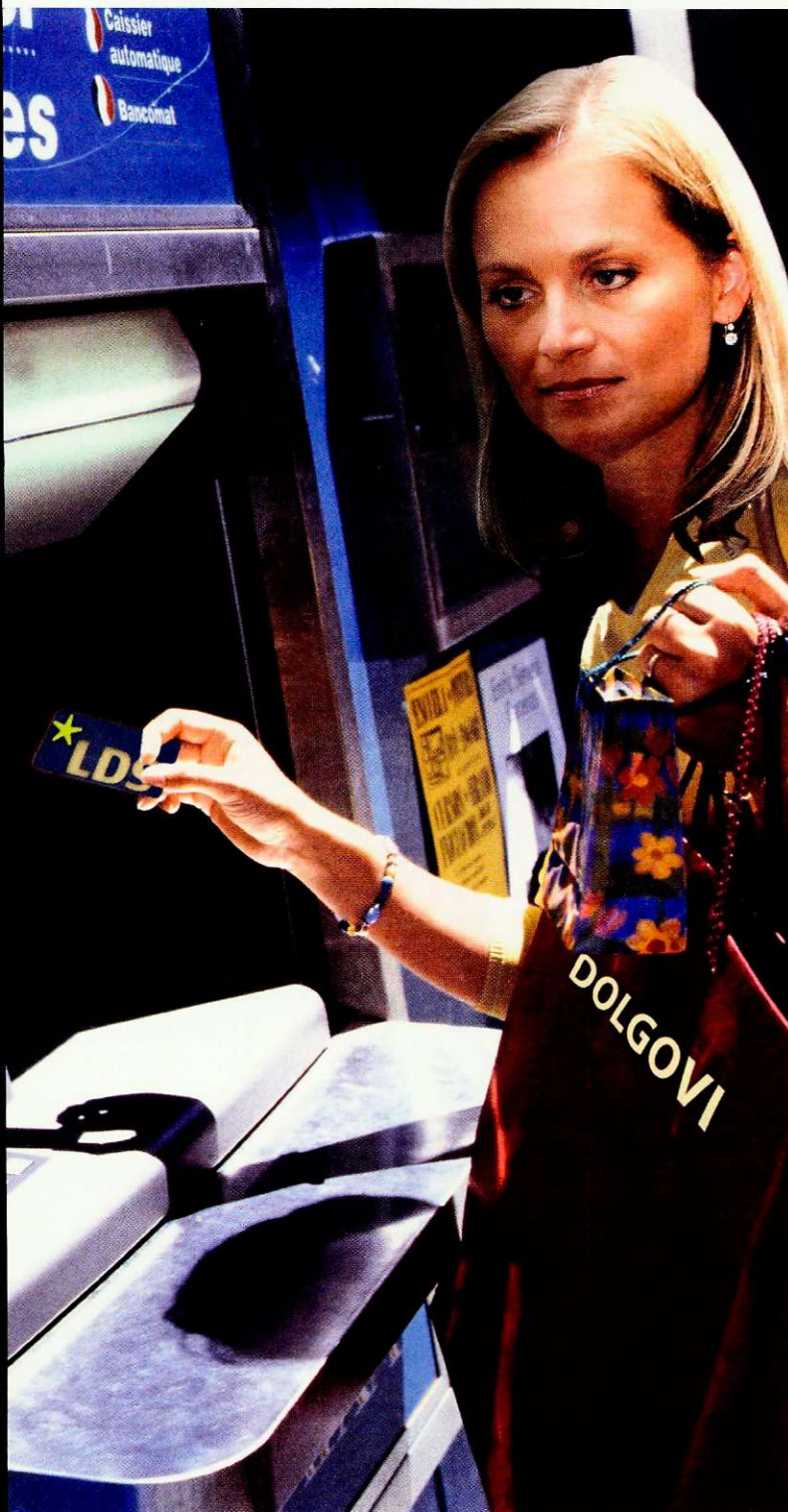
Izziv za samouveljavlanje

Ne glede na število kandidatov, ki se bodo lahko tudi uradno pomerili v predvolilni kampanji, pa je že zdaj jasno, da velika večina spada med avtsajderje. Med najresnejše kandidate, ki bi se lahko uvrstili v drugi krog, mediji že dolgo časa uvrščajo tri, in sicer Gasparija, Türka in Peterleta. Po mnenju analitikov so razlogi, da se toliko ljudi odloča za kandidaturu, različni, večinoma pa gre za uveljavljanje posameznika ali stranke. To še posebej velja za Zmaga Jelinčiča, ki je na predsedniških volitvah kandidiral že pred petimi leti in bo bržkone tudi zdaj poskusil povečati priljubljenost svoje stranke. Nazadnje se mu je izplačalo, saj je na parlamentarnih volitvah SNS dobila dva poslanca več. **D**

Čakajoč dobre strice

Aleš Kocjan, foto: FOTO SPRING, Bor Slana, arhiv Demokracije

Čeprav je predsednica LDS Katarina Kresal pred kongresom stranki obljubljala, da bo na hitro sanirala njeno slabo finančno stanje, in na ta račun dobila tudi kar nekaj glasov delegatov, se to skoraj dva meseca po kongresu še ni zgodilo.

Kdo bo zakrpal eldeesovo finančno luknjo?

L vvenije naj bi še vedno imela kar 715.000 evrov dolgov, kar stranki povzroča številne preglavice.

Po letu 2004 po navzdol Da je politično življenje polno pasti in nepredvidljivosti, ko si danes na vrhu, jutri pa na političnem obrobju, je znano, znova pa se je to pokazalo v primeru LDS nekdanje največje politične stranke v državi. Stranka, ki je veljala za pojem med političnimi strankami, se je dobesedno kopala v denarju. Vodila je drage in razkošne volilne kampanje, domovala na elitni lokaciji v stolpnici na Trgu republike 3 v Ljubljani, v bližini vseh pomembnejših političnih in finančnih centrov v državi, pa tudi sicer je bilo že na daleč videti, da ji ne primanjkuje denarja. Danes, potem ko je po porazu na volitvah izgubila velik del svoje politične moči, je stranka le še blede senca nekdanje slave. Mecenji so odšli, kader, ki je prej tvoril jedro stranke, se je razpršil po drugih strankah in nekakšnih združenjih, stranka pa je zabredla v finančne težave. Slednje so najprej poskušali reševati tako, da so se iz elitnih prostorov preselili v manjše in cenejše na Slovenski cesti 29, nato so začeli postopno zmanjševati tekoče dnevne stroške za dnevnice, prevoze, telefone in podobno, ker pa niti to ni zaleгло, so začeli iskati mecene, ki bi lahko stranko finančno podprli. Maja letos je tako del stranke z Jožefom Školčem in Jelkom Kacinom kot morebitno kandidatko za predsednico stranke v javnosti predstavil odvetnico v odvetniški pisarni Senica in partnerico Mira Senice Katarino Kresal. V javnosti so jo predstavili kot nov, svež obraz, ki naj bi v slogu Janeza Drnovška iz začetka devetdesetih let stranko popeljala na pota

stare slave, v ozadju pa so nekateri opozarjali, da gre predvsem za vezano trgovino. Tako naj bi se bila Kresalovi z izvolitvijo na predsedniško mesto v LDS izpolnila dolgoletna želja, da bi se preizkusila v politiki, v zameno za to pa naj bi Miro Senica s pomočjo nekdanjega direktorja Pivovarne Laško Toneta Turnška, solastnika KD Group Matjaža Gantarja in Boštjana Horvata (vsi trije so takrat postali člani gospodarskega odbora LDS, Gantar celo njegov predsednik) stranko finančno saniral. Ali teorija drži, je težko reči, dejstvo pa je, da je bila prav obljuba o finančni sanaciji stranke ena pomembnejših kart Kresalove, na katero je stavila, ko je hodila med občinskimi odbori in organi stranke ter lobirala za to, da bi jo na kongresu, ta je bil junija, podprli za predsednico. Tako naj bi bila Kresalova med svojimi obiski članom stranke celo obljubljala, da bo do finančne sanacije prišlo najpozneje v enem mesecu. Čeprav Kresalova danes to zanika, njena domnevna izjava pa ni nikjer posneta, da bi ji lahko kdo dokazal nasprotno, vendarle ostaja dejstvo, ki ga tudi sama ne zanika, da je članom stranke obljubljala, da bo stranko v najkrajšem mogočem času rešila dolgov. Kaj to pomeni, je težko reči, ker je čas pač relativen pojem in ga vsakdo dojema po svoje, vendar pa je dva meseca, kolikor je poteklo od njene izvolitve, verjetno tisti čas, ko bi Kresalova obljubo že morala izpolniti. Zakaj je še vedno ni, ni znano, je pa o tem mogoče slišati dve teoriji. Prva je, da Kresalova in ljudje, ki stojijo za njo, dolgov stranke v resnici nikoli niso nameravali pokriti, ampak so obljube oziroma namige o tem, da bodo to storili, izrabili le za to, da so Kresalovi pomagali na predsedniško mesto,

Je Kresalova preveč obljubljala?

Matjaž Švagan kritičen do Kresalove.

V podmladku LDS so ostali brez osnovnih delovnih sredstev.

po drugi teoriji pa nameravajo finančni lobiji, ki domnevno stojijo za Kresalovo, dolgove dejansko pokriti, vendar želijo to storiti v daljšem času, da se v javnosti ne bi pojavljale govorice, da je bila LDS kapitalsko prevzeta. Seveda obstaja tudi tretja, po mnenju poznavalcev najverjetnejša teorija, ki pravi, da so Gantar, Turnšek in Horvat računali, da bi Kresalovi lahko uspel veliki met in bi po prihodnjih parlamentarnih volitvah prišli do vzvodov moči, zdaj ko javnomnenjske ankete tega ne kažejo, pa so si premislili in dolgov niso več pripravljali pokriti. Kdor pozna gospodarstvenike, dobro ve, da denarja ne daje zlepa iz rok, še posebno pa ne, če v zameno zanj ničesar ne dobijo.

Zaradi dolgov novi spori Kate-
ra od omenjenih teorij drži, bo pokazal čas, do takrat pa bodo v LDS očitno bolj tenko piskali. Po podatkih generalnega tajnika stranke Dorjana Maršiča dolgovi stranke zdaj znašajo 715.000 evrov in že ogrožajo normalno delovanje stranke. Polovico dolga naj bi predstavljalo posojilo, medtem ko naj bi bili druga polovica neplačani računi, kar je seveda težava, če bodo želeli vsi dobavitelji denar izterjati hkrati. Čeprav o tem, da finančno stanje že ogroža stranko, v vodstvu ne želijo odkrito govoriti, so to odkrito priznali v podmladku stranke. Tako so njegovi predstavniki potrdili, da imajo v pro-

storih, kjer deluje podmladek, že dlje časa odklopljene stacionarne telefone. Prav tako naj bi bili odklopljeni mobilni telefoni podmladka, zaradi česar morajo njegovi člani za delo stranke uporabljati zasebne telefone. Odklopljen naj bi imeli tudi internet, zmanjkovalo naj bi pisarniškega materiala in podobno.

Kdo je naredil več dolga? Oteženo delo pa očitno ni edina posledica, ki jo zaradi dolgov čutijo v stranki. Kot kaže, slabo finančno stanje povzroča tudi nove spore. Tako so v podmladku Kresalovo že pozvali, naj vendarle izpolni svojo obljubo, da bo dolgove stranke sanirala v zelo kratkem času (v podmladku pravijo, naj bi bili prav zaradi tega mnogi glasovali za njeno izvolitev). Oglasil se je tudi zagorski župan Matjaž Švagan in Kresalovi očital, da je pred zadnjim kongresom članom stranke obljubljal nekaj, česar pa

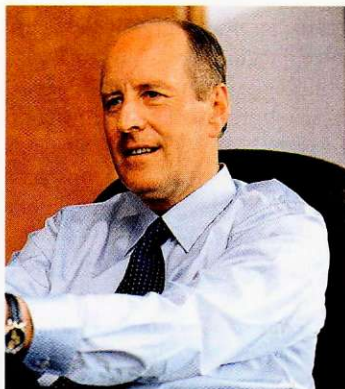
do zdaj ni izpolnila. »Začuden sem, ker dolgovi še vedno niso sanirani. Glede na vse to, kar je pred kongresom obljubljal predsednica, sem bil prepričan, da so dolgovi že sanirani. Sam sem pred kongresom obljubil, da bom v primeru izvolitve strankine dolgove saniral v stotih dneh, in še danes trdim, da bi to naredil, če bi bil izvoljen,« je dejal Švagan. Da bi bil zaplet z dolgovi še večji, se je v zadnjem času med vodstvom stranke in njenimi nekdanjimi člani vnel tudi spor o tem, kdo je v resnici kriv za dolgove v stranki. Tako poskuša Maršič vso krivdo prevesti na generalne sekretarje Bogdana Biščaka, Gregorja Golobiča in Romana Jakiča, ki so prestopili k združenju Zares, vsi trije pa to odločno zanikajo. Maršič trdi, da je prvi večji dolg v stranki nastal konec leta 2001 in leta 2002, ko sta bila generalna sekretarja stranke Bogdan Biščak in Peter Jamnikar (Biščak je julija

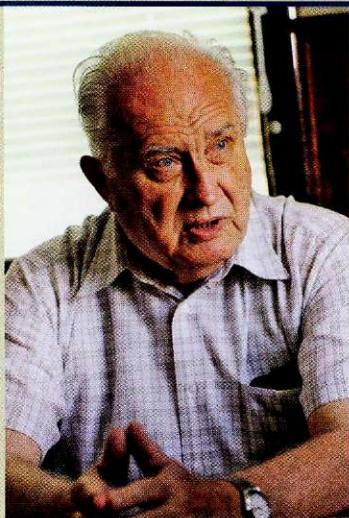
2001 posle za en mesec prevzel od Gregorja Golobiča, nato pa je bil sekretar Jamnikar). Takrat naj bi bil dolg stranke 560.000 evrov. Po Maršičevih besedah naj bi se bil dolg do leta 2003 znižal na 207.000 evrov, nato pa se je leta 2004 (takrat je posle od Jamnikarja prevzel Jakič) povzpел na 753.000 evrov. Leta 2005 naj bi dosegel najvišjo raven, 861.000 evrov (generalna sekretarka je bila Meta Valentinčič Vesel). Golobič, v njegovem času naj bi bila stranka zadnjič poslovala pozitivno, Biščak in Jakič seveda zanikajo, da bi bili krivi za slabo finančno stanje in krivdo valijo na Jamnikarja. Kot pravi Jakič, obstajajo primopredajni zapiski, ki dokazujejo, da je največ dolga nastalo v Jamnikarjevem času in da so on, Golobič in Biščak delali dobro, vendar Maršič primopredajnih zapisnikov novinarjem ni pripravljen pokazati, ker gre menda za zaupne dokumente stranke.

Prerekanje in dokazovanje, kdo je v stranki naredil več dolga, nikomur ne koristi, predvsem pa stranke ne bo rešilo iz težav, v katerih se je znašla. Glede na to bi bilo bolje, če bi v LDS energijo preusmerili k iskanju denarja, s katerimi bi pokrili dolgove. Kot vse kaže, dobri strici, ki so se še pred nedavnim omenjali kot finančni rešitelji stranke, še niso pripravljeni odvezati svojih mošnjičkov. Če sploh bodo kdaj. **D**

Kot kaže, Gantar in Turnšek še nista pripravljena odvezati mošnjičkov.

Izzivi za svet in Slovenijo

Dr. Marko Kremžar, foto: arhiv Demokracije

Če je padec berlinskega zidu zaznamoval konec neke dobe, lahko rečemo, da se je novo politično obdobje začelo z zrušenjem newyorških stolpnic 11. septembra leta 2001. A nova doba se je na področju elektronike, računalništva, informatike spočejala že desetletje prej, med tem ko se je v gospodarstvu ta jasno pokazala na prelomu stoletja z globalizacijo kapitala in v vstopanjem 2.500 milijonov Indijcev in Kitajcev na svetovni trg.

Posledice teh sprememb, katerim se pridružuje postopno spreminjanje podnebja, bodo prizadele vse človeštvo, zato je naravno, da se vprašamo, kaj lahko pomenijo za Slovenijo. O tem gotovo razmišljajo strokovnjaki različnih usmeritev in poklicev, a morda ne bo odveč, če se bežno ozremo vsaj na eno od prizadetih področij.

Pridelava hrane narašča Po podatkih urada Združenih narodov za hrano in poljedelstvo (FAO) smemo pričakovati letos rekordno žetev žita, koruze in drugih žitaric, hkrati pa najnižjo svetovno rezervo hranilnih zrn v zadnjih dvajsetih letih. Ta podatek nam lahko daje upanje, hkrati pa je znak negotovosti, ki zadnje čase prevladuje v zvezi s prehrano. Od kar se izboljšuje življenjski standard v Aziji, se večja povpraševanje na svetovnem trgu hrane. To je povzročilo najprej razmeroma skromno povišanje cen, to pa večanje kmetijske pridelave. Za to so bili potrebni dodatni kapitali, s katerimi si je poljedelstvo omogočilo intenzivnejšo rabo umetnih gnojil, herbicidov in plagicidov. Stalno večanje povpraševanja je posebno v državah z ekstenzivnim poljedelstvom povzročilo po eni strani vključevanje obrobni površin zemlje pa tudi nove metode za uspešnejše obdelovanje, ki preprečujejo erozijo, po drugi pa razvoj in uporabo novih biološko prirejenih (transgenskih) zvrsti, predvsem koruze in soje. Na ta način se je začela močnejše večati pridelava hrane, kar je vzbujalo upanje na novo uravnovešanje cen na mednarodnih trgih. Vendar je večja uporaba agrarne tehnologije po svetu povzročila tudi večanje proizvodnih stroškov. Ker je najboljša zemlja v državah, ki so od nekdaj veljale za žitnice sveta, čedalje bolj izrabljena, postaja dragocenejša tudi manj rodovitna zemlja, kolikor je primerne za obdelovanje.

Na svetovnem trgu hrane se povpraševanje polagoma večja, in čeprav cene nihajo glede na boljše ali slabše letine v različnih delih sveta, ni verjetno, da bi se občutno znižale. V zadnjih letih pa se je na tem trgu pojavil ne sicer nov, a za mnoge nepričakovan dejavnik.

Pridelki za energente Nekaj časa se je zdelo, da je rast cen nafte le posledica nestabilnih političnih razmer na Srednjem vzhodu. Kmalu pa je postalo jasno, da celo na videz neizčrpne rezerve zemeljskega plina in nafte kopnijo pod pritiskom rastoče rabe, pri kateri so čedalje bolj udeležene prav azijske države s svojo izredno gospodarsko rastjo. Čedalje dražje gorivo je povzročilo iskanje nadomestnih energetskega virov. Voda, veter, sonce so sicer lahko vir neomejene in naravi prijazne energije, ki pa še ne bo kmalu nadomestila nafte in plina. Znanstvene raziskave za proizvodnjo biogoriv, ki so potekale na različnih koncih sveta, so pred nekaj leti že prešle iz laboratorijev v industrijo. Računajo, da se bo v naslednjih desetih letih samo v ZDA za štirikrat povečala proizvodnja etanola, s tem pa seveda tudi poraba za to potrebne koruze. Letošnja pogodba med ZDA in Brazilijo za skupno pridelavo etanola je politični korak, ki bo, kot kaže, prizadel gospodarsko ravnovesje predvsem na trgu hrane. Milijoni ton koruze, ki so bili do zdaj namenjeni le prehrani ljudi (tudi

Biogoriva bodo le dopolnila nafti in derivatom, a količine uporabljenih surovin bodo zmanjšale razpoložljivost proteinov in olj za prehrano.

živali, ki se hranijo s koruzo, so namenjene na trg hrane), se bodo deloma preusmerili na energetski trg, kjer bodo v ceni tekmovali s čedalje dražjo nafto.

Drugod po svetu nameravajo uporabljati z istim namenom npr. sladkorni trst, repo, sojo in sončnice. Tudi gorivo, ki ga pridobivajo iz teh rastlin, je že prestalo preizkusno dobo in bo začelo kmalu v rastočih količinah preusmerjati poljščine s trga hrane na energetsko področje.

Res je, da tako pridobivanje bioenergije dviga po svetu valove protestov in da njegova primernost vzbuja hkrati gospodarska in moralna vprašanja, a to končnega dejstva ne bo spremenilo. Na isti površini rodne zemlje bosta odsej, in kot kaže precej časa, rasli hrana in energija.

Kakšne bodo posledice? Biogoriva bodo naprej le dopolnila nafti in derivatom, a količine surovin bodo vendarle

O avtorju

Ekonomist, politik, publicist in pisatelj dr. Marko Kremžar je bil rojen leta 1928 in živi v Buenos Airesu v Argentini. Bil je profesor za zgodovino gospodarske filozofije na Ukrajinski univerzi v Buenos Airesu in med letoma 1988 in 1992 predsednik SLS v Argentini. Omenimo le nekaj njegovih del: črtice Sivi dnevi, drama Živi in mrtvi bratje, publikacije in knjige Pogled naprej, Pot iz socializma, Prekrat in spreobrnjenje, Leta brez sonca ter Med smrtjo in življenjem. Med njegovimi publikacijami velja izpostaviti Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka.

zmanjšale razpoložljivost proteinov in olj, namenjenih prehrani. Če upoštevamo, da je ljudi, ki na svetu stradajo ali so kritično podhranjeni, nekaj več kot 400 milijonov, kar pa ni posledica pomanjkanja hrane, temveč kronično slaba razdelitev dobrin, se lahko zaskrbljeno vprašamo, kakšna prihodnost jih čaka. (Boljša razdelitev je središčna tema pravičnejše družbene ureditve, ki pa po svoji razvejenosti daleč presega namen tega članka.) Nekateri strokovnjaki menijo, da biogoriva že v bližnji prihodnosti ne bodo potrebna, ker naj bi nafto v veliki meri nadomestila atomska energija. Seveda pa je treba prej rešiti vprašanje radioaktivnih odpadkov, ki so povezani s tem. Vsekakor se zdi, da so rastlinski viri energije dejavnik, s katerim je treba računati. Vsa ta dejstva so že nekaj časa znana, manj govora pa je o njihovih dolgoročnih posledicah.

Ker je površina rodovitne zemlje na svetu omejena, čeprav še ne povsem izrabljena, se bo nastajajoče neravnovesje na trgu hrane uravnovešalo predvsem na področju cen. Za zdaj se zdi, da se bodo te ustalile s pomočjo transgenskih vrst in tehnologije, vendar se rast povpraševanja še ni ustavila. Tudi na tem področju smo na začetku dobe, ki z novimi izzivi postavlja nova vprašanja in terja nove odgovore, ki jih ne najdemo v statističnih podatkih zadnjih cen ter povpraševanja in ponudbe na borzah.

Ker bo z novo višino cen na svetovnem trgu postalo poljedelstvo spet rentabilno tudi v nekaterih državah, kjer se je že desetletja ohranjalo le s pomočjo državnih podpor, bi kazalo razmisliti, kako naj postane tudi raba slovenske rodovitne zemlje spet čim uspešnejša in bolj racionalna. Omogočanje kmetij, ki bodo čedalje manj odvisne od subvencij, je v prvi vrsti stvar političnih odločitev tako na področju posojil kakor trgovinske politike. Hkrati pa je treba razmisliti, v kakšni smeri naj bi se v novih razmerah razvijala slovenska kmetijska pridelava. Upoštevati bo treba, da povečana raba kemičnih gnojil in herbicidov ter biološko prirejenih produktov v državah z ekstenzivnim kmetijskim gospodarstvom po vsem svetu ustvarja rastoči trg za ekološko pridelano hrano. Čim več bo po eni strani genetskih in kemičnih posegov v živilsko industrijo, bolj bo raslo po svetu tudi povpraševanje po naravni prehrani. Na tem področju bi Slovenija s svojim središčnim položajem v bližini velikih evropskih trgov lahko zasedla vidno mesto, kjer bi bilo njeno ime hkrati zaščitna znamka kakovostnih in ekološko neoporečnih živil.

In Slovenija? Velikokrat je bilo rečeno, naj bi bila Slovenija vrt Evrope. Če se bodo stvari odvijale v nakazani

smeri, bodo dani tudi gospodarski pogoji, da to ne bo le pesniška prisposoba. A čeprav je poljedelstvo izrazit del zasebnega gospodarskega sektorja, bi potrebovalo za svoje usklajevanje z novimi tržnimi potrebami in možnostmi državno pomoč in koordinacijo, posebno pri iskanju primernih niš za prodajo proizvodov ne sicer novega, a obnovljenega gospodarskega sektorja. Površina zemlje, namenjene pridobivanju naravne hrane, se stalno veča in države, kot so Avstralija, Kitajska, Argentina pa tudi Nemčija, Italija in celo Švica, ji posvečajo čedalje večjo pozornost. Vendar je opisani proces kmetijstva še v razvoju in trg še daleč ni nasičen.

Predvidene spremembe pa imajo lahko posledice še na drugem, življenjsko pomembnem področju. V Sloveniji je veliko kmečkih gospodarstev, na katerih so se dedje posvečali obdelovanju zemlje, sinovi in hčere delijo svoj čas med zemljo in tovarno, vnuki komaj še kaj vedo o poklicu svojih prednikov, zemlja pa postaja čedalje manj obdelana. Iz tega, socialnega, vidika bi bilo treba ukrepati čim prej, dokler se ne zmanjša število družin, ki jih znanje in tradicija še povezuje z zemljo. Škoda bi bila, če bi se v trenutku, ko utegne postati intenzivno kmetijstvo spet rentabilno, v Sloveniji znašli brez strokovno pripravljenega kmečkega prebivalstva. Seveda lahko preide obdelovalna zemlja v roke raznih podjetij, kar bi morda privedlo do večjega števila poljskih delavcev, ne pa kmetov, ki so pa svoji naravi samostojni podjetniki. Pri tem si ne smemo predstavljati kmetije, ki jo je poznalo še zgodnje prejšnje stoletje, temveč sodobna kmečka družinska podjetja, kjer bodo žene in moške lahko delali z rama ob rami in ustvarjali dodano vrednost vsak na svojem strokovnem področju. Tudi v sodobnem kmetijstvu postaja znanje najpomembnejša oblika kapitala. Intenzivni, inovativni pristop pridelovanja hrane potrebuje na današnjem trgu tudi posebno, specializirano znanje. Tako družinsko, a strokovno vođeno podjetništvo bi prineslo gotovo pozitivne družbene sadove. Kmet ne obdeluje svoje zemlje le zaradi najvišjega letnega dobička, temveč skrbi zanjo, da bo omogočala življenje tudi prihodnjim rodovom. Tako so delali kmečki gospodarji pri nas od nekdaj, v časih, ko je bila ekologija še neznana beseda. Na tem področju se napredek lahko uspešno srečuje s tradicijo.

Okrepitev kmečkega prebivalstva pa bi imela posredno pozitivne posledice tudi na področju slovenske demografije. Prostorninsko omejenost mest lahko ob oživitvi poljedelstva, vsaj za dodaten del prebivalstva, zamenja odprtost vasi in manjših krajev, ki bodo dobili tako zagon za novo rast. Družine, nevezane na industrijska središča, a s pomočjo dobrih prometnih zvez kljub temu blizu kulturnih žarišč, bodo v stalnem stiku z naravo, odprte do življenja. Povečanje rodnosti pa je eden od slovenskih eksistenčnih imperativov.

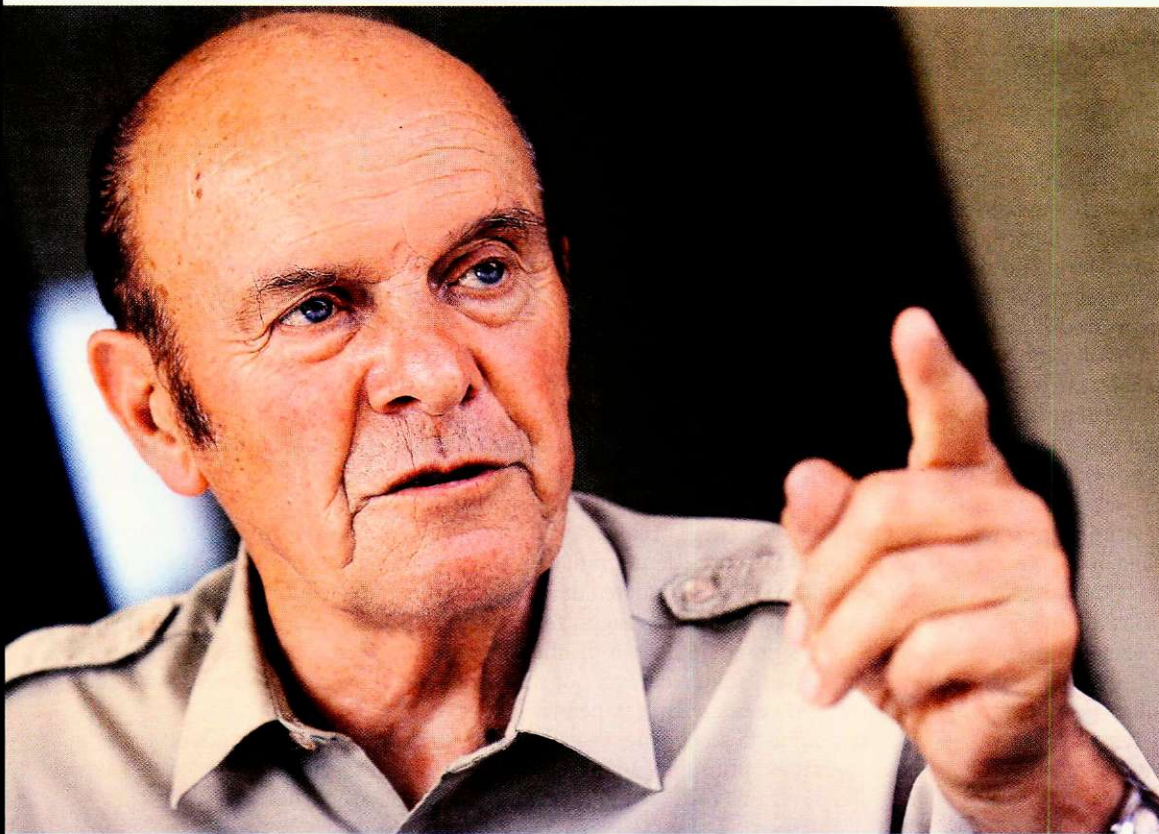
Spremembe, ki so opazne na svetovnem trgu hrane, zahtevajo tudi od naše države premislek, podrobne analize in odločitve tako z gospodarskega vidika kakor z vidika povečanja rodnosti, to je preživetja našega naroda. **D**

Za poklon žrtvam komunizma

Peter Avsenik, foto: Bor Slana

Pogovarjali smo se z Antonom Zvonetom Šemrlom, podpredsednikom Združenja političnih zapornikov in žrtev komunističnega nasilja (ZZKN) ter članom vladne komisije za izvajanje zakona o popravni krivic (ZPK).

V začetku letošnjega poletja ste se v Pragi udeležili 15. kongresa Inter-asso šestnajstih postkomunističnih evropskih držav, v katerega spada tudi slovensko združenje. Kakšna je vloga Inter-assa?

Gre za združenje držav naslednic komunističnih ideologij, ki se zavzema za izplačilo pravičnih odškodnin nekdanjim političnim disidentom, ki so jim sodili in jih zapirali nepravilno, po komunističnih zakonih. Poleg tega zahteva, da se poleg fašizma in nacizma obsodi tudi komunistična ideologija. Vse tri so bile popačene ideologije, ki so povzročale zločine proti človečnosti, proti človekovim pravicam in temeljnim svobodinam posameznika in narodov v 20. stoletju.

Častni govornik na praškem kongresu je bil Přemysl Sobotka.

Gospod Sobotka, ki je bil tudi častni pokrovitelj kongresa, nas je uvodoma pozdravil z navdušenjem in dejal, da ga veseli, da je lahko Češka gostiteljica tega kongresa. Tega pri nas verjetno ne bi rekel noben dozdejšnji predsednik republike. Slovenci si tega še ne upamo; poleg tega so za organizacijo potrebna precejšnja sredstva, teh pa slovensko združenje nima. 16. kongres bo tako organizirala Bosna in Hercegovina.

Na kongresu nas je nagovorila tudi predsednica češkega združenja dr. Neděžda Kavalírova, ki je bila skupaj s svojo materjo kot 13-letni otrok v ruskem koncentracijskem taborišču. Poudarila je, da želi komunizem v Evropi,

še posebej v državah, kjer je zavaljal s svojo utopično ideologijo, s svojim preoblikovanjem v sodobno ideologijo znova obljublja življenje pretiranega lagodja in svobode. A v normalnih razmerah evropske demokracije takšne težnje niso uresničljive. S tem želijo stranke, ki so se preoblikovale iz komunističnih (pri nas je takšna SD), le prikriti storjene zločine, nikakor pa nočejo priznati resnice o polpretekli evropski zgodovini.

Kongres je na povabilo češke vlade obiskal tudi slovenski veleposlanik v Pragi Franci But in pozdravil vse navzoče. V nagovoru se je pridružil mnenju naše delegacije, da Slovenija premalo podpira združenje. Poudaril je tudi, da je komunistična ideologija povzročila nepopravljive

krivice tistim, ki so bili obsojeni kot disidenti le zato, ker se niso strinjali s prevladujočo utopično miselnostjo.

In kako je letošnje srečanje Inter-assa sooblikovalo slovensko združenje?

Naj povem, da so v okviru kongresa vse članice združenja podale poročila o napredku pri urejanju problematike političnih zapornikov in žrtev komunističnega nasilja v svojih državah. Tako je tudi naša delegacija v svojem poročilu navedla vse, kar se je zgodilo od 14. kongresa lani v Budimpešti do danes. Med drugim smo ugotavljali, da so se po osamosvojitvi v Sloveniji nekateri zakoni, ki jih je komunistična ideologija uporabljala za delovanje v 20. stoletju, sicer razveljavili, medtem ko drugi še vedno veljajo. V razveljavitvi pa niso bili upoštevani vsi montirani politični sodni procesi. V Sloveniji je po letu 1991 v sodstvu ostalo še vedno veliko nekdanjih sodnikov, saj v nasprotju z Republiko Češko pri nas ni bilo lustracije. Zato so nekatere zadeve še vedno nerešene, čeprav so bili takrat postopki prirejeni, izjave krivde pa izsiljene. Ne moremo niti mimo dejstva, da smo bili vsi, ki smo bili v času komunističnega režima obtoženi, zaznamovani s tem, da smo izdajalci naroda. V nobeni razveljavljeni sodbi ali v obnovi političnih procesov nekdanjim političnim zapornikom in disidentom ni bilo vrnjeno dobro ime.

Kako pa v tem času deluje slovensko združenje političnih zapornikov in žrtev komunističnega nasilja?

Povedati moram, da nam kot organizaciji z urejenim statusom ne dajejo stvari, ki nam po ustavi pripadajo. Najprej smo morali

kar 16 let čakati, da smo pridobili status organizacije posebnega družbenega pomena, še to pa po zaslugi ministrstva za pravosodje oziroma ministra Lovra Šturma, ki se je zavzel za ZŽKN. Z ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki bi moralo poskrbeti za sredstva, s katerimi bi lahko delovali, pa vse od začetka delovanja društva ni bilo nobenih odgovorov. Nekdanji minister Janez Drobnič je za naše društvo celo dejal, da ne deluje v javnem interesu. Na drugi strani pa so sredstva za delovanje dobili v zvezi borcev in v Združenju Ob lipi sprave.

Kateri so projekti ZŽKN?

Smo zelo skromni. Vse nekdanje komunistične zapore in taborišča želimo zaznamovati z marmorno ploščo z napisom Tukaj so tudi žrtve komunističnega nasilja za časa komunistične ideologije v Sloveniji. Seveda to ni zastoj. Nekaj plošč smo že postavili, zdaj pa nam je zmanjkalo denarja. Včasih smo imeli še kakšnega donatorja, vendar naša organizacija v nasprotju s podobnimi nima svojega podmladka.

Apelirate torej na ministrico za delo, družino in socialne zadeve.

Zahtevo za sredstva smo sicer že vložili, vendar ponavljam, da ne potrebujemo ne vem kakšnih vsot – recimo dva ali tri milijone tolarjev (okoli 10 tisoč evrov, op. p.) na leto, pa bomo izpolnili svoj program. Zdaj nameravamo postaviti marmorno ploščo v nekdanjih centralnih zaporih na Poljanskem nasipu, zdajšnji kliniki za odvajanje od alkoholizma. Spomnim pa se, da smo na tisto mesto že pred tremi leti postavili ploščo skupaj z lovorovim vencem in slovensko zastavo. Sprva temu nihče ni nasprotoval, kasneje pa je direktor umobolnice svojemu vratarju naročil, naj vse vrže v smeti. Sam sem bil v tistem trenutku premalo pozoren in ga nisem takoj prijavil zaradi skrunjenja državne zastave. No, takrat bi se delovanje združenja lahko bolj oživilo.

Je v drugih državah financiranje tovrstnih društev urejeno?

Ne povsod. Na Hrvaškem je urejeno, tudi Litva, Latvija in Estonija imajo takšne spome-

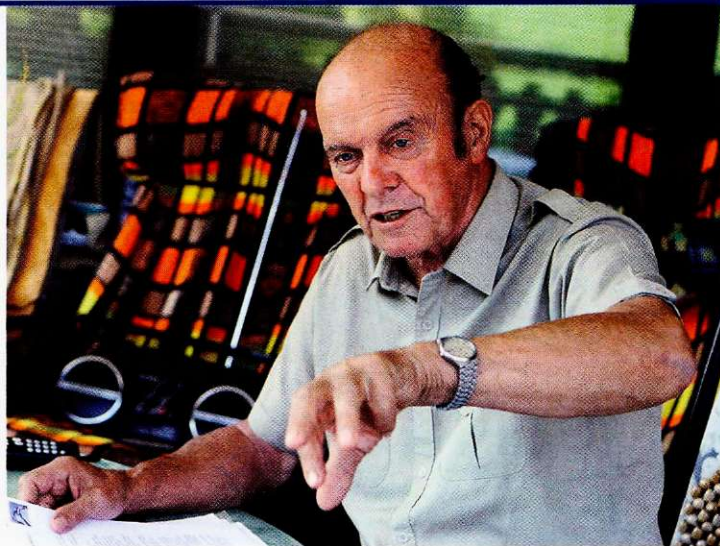
nike. V Estoniji pa imajo velike težave, ker se društvo financira le z donatorstvom nekdanjih političnih azilantov.

Ima sedanja vlada več posluha za vaše združenje kot prejšnje?

Seveda smo tudi v času prejšnjih vlad nanje naslavljali zahteve, vendar odgovorov, kot rečeno, ni bilo, podobno pa je tudi še danes; nasprotujejo ne, pomagajo pa nam tudi ne. Edino, kot sem že dejal, minister Šturm, ki naša prizadevanja spoštuje. Žal moram ugotoviti, da se tudi današnji najvišji politični predstavniki nekako odtušujejo od nas, čeprav je bilo naše združenje eno prvih, ki je nastopilo proti komunistični ideologiji že pred osamosvojitvijo.

Ste tudi član vladne komisije za izvajanje zakona o popravil krivic. S kakšnimi primeri se naj več ukvarjate?

Zakon zajema ljudi, ki so bili zunaj sodno, brez procesa in obsojbe prizadeti ali pa obsojeni na tako imenovano družbeno koristno delo samo z odlokom takratnega državnega organa. Nekateri od njih so bili prisilno poslani na določena dela brez plačila, brez priznane pokojninske dobe; to so bili moderni sužnji, ki jih je k temu prisilil strah pred takratno oblastjo. Komisija daje poseben poudarek mladoletnim otrokom, ki so bili takrat prizadeti z izgnanstvom, begunstvom, z zaplenbo njihove lastnine ali pa

uveljaviti, vendar naj njihovo upravičenost do odškodnin pojasnim s primerom gospe Marije Bradeško. Ob neki priložnosti je dejala, da jih je v času, ko je hodila še v osnovno šolo, obiskal nadzornik in vprašal, ali je med učenci kdo vojna sirota. Najprej se je oglasila ena od deklic in dejala, da je njen oče padel v partizanih. Kasneje se je oglasila še Marija in dejala, da so ji partizani ubili očeta in mater. Prva je bila upravičena do odškodnine, druga pa ne. Po zakonu o popravil krivic sicer dobiva minimalno odškodnino – okoli 150 evrov, a ta vsota še zdaleč ni tolikšna, kot bi jo morala po zakonu o žrtvah vojnega nasilja dobiti. In še en primer. Neka gospa je imela očeta v Gonarsu (tam je tudi ostal), njena brata pa so ubili kot domobranca, pri čemer so jim – ko je

za pokojninsko in invalidsko zavarovanje denimo vsem tistim, ki jih obravnava po zakonu o žrtvah vojnega nasilja, avtomatično vrne vplačani denar. Na drugi strani pa tistih, ki so se morali prisilno zaposliti že pri 14 ali 15 letih, zavod ne upošteva.

Koliko vlog, ki pridejo na komisijo za izvajanje ZPK, je pozitivno rešenih?

Komisija je do letošnjega poletja pozitivno rešila več kot 18 tisoč vlog in tem ljudem priznala odškodnine po zakonu za nasilna dejanja odvzema prostosti ali povzročanja krivic. Le nekatere vloge so bile zaradi pomanjkljive dokumentacije odložene. Vendar naj ob tem dodam, da smo na srečanju Inter-assa v Pragi ugotovili veliko razliko v odnosu čeških in naših oblasti do tega

Slovensko združenje ni deležno naklonjenosti oblasti, čeprav smo se med prvimi v Sloveniji uprli komunizmu, in to že precej pred osamosvojitvijo.

so jim pobili starše. Žrtve tako imenovanih kulaških procesov bi zagotovo morale dobiti status žrtv poveljnega nasilja.

Pri načrtovanih spremembah zakonodaje pa se zapleta ...

Ustavno sodišče je določilo, da so nekatere kategorije ljudi ali njihovih svojcev, ki so do odškodnin upravičeni, iz zakona izpuščene, zato mora parlament to v najkrajšem času urediti. Kot vemo, DeSUS teh stvari ne želi

bila stara komaj štiri leta – požgali tudi hišo. Kasneje je vložila vlogo, da bi ji priznali status žrtve vojnega nasilja, a so ji odgovorili, da takšnega statusa ne more dobiti, ker je bila sodelavka bele garde. Kako je lahko štiriletni otrok sodelavec bele garde?

Takšne primere bi bilo treba urediti v dopolnilni zakonodaji o žrtvah vojnega nasilja.

Predvsem bi bilo treba vse žrtve vojnega nasilja izenačiti. Zavod

vprašanja. Naklonjenost najvišjih predstavnikov čeških oblasti do združenja političnih zapornikov in žrtv komunističnega nasilja sta s svojo navzočnostjo na kongresu med drugim dokazala že omenjeni predsednik senata češkega parlamenta Sobotka in celo češki predsednik Vaclav Klaus. Slovensko združenje tega ni deležno, čeprav smo se med prvimi v Sloveniji uprli komunizmu, in to precej pred razglasitvijo samostojnosti. **D**

Ni razlogov za preplah

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Julijska stopnja inflacije je bila nična, kar pomeni, da so cene življenjskih potrebščin julija ostale nespremenjene, k višji dolgoročni ravni cen pa še naprej največ prispevajo dražji hrana in tekoča goriva.

Cene življenjskih potrebščin so se umirile, ekonomisti pa ocenjujejo, da vzrok za inflacijo ni v strukturnih spremembah. Po podatkih Statističnega urada RS (SURS) in vladne urada za makroekonomsko politiko in razvoj (Umar) so cene življenjskih potrebščin po povišanju v zadnjih treh mesecih v primerjavi s prejšnjim mesecem ostale nespremenjene. K temu so največ prispevale nižje cene tekstilnih izdelkov in obutve zaradi sezonskih razprodaj,

povišale pa so se cene tobačnih izdelkov in storitev, povezanih z rekreacijo in s kulturo.

Hrana in nafta Medletna rast cen se je tako povišala na 3,8 odstotka, povprečna inflacija pa na 2,7 odstotka. »K višjemu nivoju cen v zadnjih mesecih je največ prispevala hitrejša rast cen blaga od pričakovane,« je pojasnil Boštjan Vasle z Umarja. Pri prvem gre predvsem za cene hrane, ki so k inflaciji v letošnjem letu prispevale skoraj trikrat več kot

v istem obdobju lani, visoke pa ostajajo tudi cene tekočih goriv za prevoz in ogrevanje. Cene nafte, ki so se v začetku meseca približale rekordnim 80 dolarjem za sodček, so se v zadnjih tednih sicer umirile, vendar so še vedno za približno 20 dolarjev višje kot v začetku leta. K povišanju rasti cen storitev so v začetku leta prispevale višje cene gostinskih storitev, ki so bile posledica zaokroževanja pri uvedbi evra, v zadnjih mesecih pa so se povišale tudi cene počitnic, kar

je lahko posledica večjega povpraševanja v ugodnih ekonomskih razmerah.

Spremembe V Umarju ocenjujejo, da pri inflaciji ni prišlo do bistvenih strukturnih sprememb, vladi pa še naprej priporočajo predvsem dosledno izvajanje sprejetih ekonomskih politik, to je omejevanje rasti reguliranih cen ter zniževanje deleža javnofinančne porabe v skladu s programom stabilnosti in rasti. Ocenjujejo tudi, da do-

govor o plačni politiki, sprejet v okviru socialnega sporazuma, omogoča nadaljevanje takšne rasti plač, ki ne bo povzročala dodatnih pritiskov na inflacijo. Vasle ob tem dodaja, da bodo v Umarju še naprej pozorno analizirali dogajanje na področju cen in vlado pravočasno opozorili, če bodo presodili, da bi morala dodatno povečati restriktivnost svojih ekonomskih politik.

Odzivi Ker je višja stopnja inflacije v delu (predvsem politične) javnosti povzročila različne odzive, se je v zvezi s to problematiko z izjavo za javnost oglasilo tudi ministrstvo za finance oziroma minister Andrej Bajuk. Slednji je zapisal, da primerjava gibanja cen po mesecih med letoma 2006 in 2007 nakazuje, da je dinamika gibanja cen v 2007 podobna tisti iz preteklega leta do maja, medtem ko smo v juniju in juliju zabeležili povišanje cen, ki ga v preteklih letih v teh dveh mesecih ni bilo. Primerjava med skupinami proizvodov in storitev kaže, da so se med storitvami v letošnjem letu najbolj podražile gostinske in nastanitvene storitve (za 6,8 odstotka do konca julija glede na isto obdobje lani). Med blagom so se najbolj podražili alkoholne pijače in tobak (6,3) ter hrana in brezalkoholne pijače (5,1 odstotka).

Maastrichtski kriteriji »Pri vseh treh skupinah blaga in storitev je mogoče zaznati določene trende, ki v Sloveniji ne izstopajo bistveno glede na druge nove države članice EU. Pri hrani je treba poudariti, da je bila rast cen v Sloveniji po vstopu v EU nižja od rasti v sami EU (in v območju evra) vse do sredine preteklega leta. Sredi preteklega leta so začele naraščati cene hrane v EU in v Sloveniji, pri čemer je v zadnjih nekaj mesecih rast cen hrane v novih državah članicah EU nekoliko višja, kot je povprečje v EU. Pri tem Slovenija ni izjema. Podobno velja za cene alkoholnih pijač in tobaka, ki se v novih državah članicah zvišujejo tudi zaradi potrebe po prilagajanju višine trošarin zahtevam EU. Prilagoditev trošarin na tobak je v Sloveniji v prete-

Cena nafte dvakrat višja kot pred leti

Višje trošarine cigaret

Evrske kovance premalo cenimo.

Letne stopnje inflacije v preteklih letih (v %)

MESEC/LETO	STOPNJA
Julij 2007	3,8
Julij 2006	1,9
Julij 2005	2,3
Julij 2004	3,9
Julij 2003	6,0
Julij 2002	7,2
Julij 2001	8,8
Julij 2000	9,7
Julij 1999	6,0
Julij 1998	7,7
Julij 1997	9,4
Julij 1996	10,7
Julij 1995	11,7
Julij 1994	11,7
Julij 1993	24,6
Julij 1992	249,7
Julij 1991	99,9

Podatki kažejo, da je bila julijska inflacija (merjena na letni ravni) daleč najnižja julija 2006, a tega opozicijski politiki in njim vdani analitiki niti opazili niso; letos, ko je inflacija višja od pričakovane, pa so zagnali vik in krik.

Ko je bila poleti 2004 inflacija še višja od zdajšnje (vlado je vodila LDS), je večina medijev to prezrla, danes, ko vlado vodi druga politična opcija, pa so na tem področju zelo natančni.

klem mesecu najbolj prispevala k višji rasti cen v navedeni skupini. Tretja skupina proizvodov in storitev, ki najbolj izstopajo, pa so gostinske in nastanitvene storitve. Tudi za te velja, da njihove stopnje rasti cen v EU v povprečju naraščajo od druge polovice preteklega leta. Pri tem velja v Sloveniji posebej izpostaviti njihovo povečanje v decembru 2006, to je tik pred

uvvedbo evra, medtem ko se od uvedbe evra dalje njihova rast umirja,« v izjavi za javnost sporoča minister Bajuk in dodaja, da je Slovenija ne glede na ta gibanja od novembra 2005 do preteklega meseca izpolnjevala tudi maastrichtski inflacijski kriterij. Ta je v Sloveniji še junija 2007 znašal 2,7 odstotka (kriterij 2,8), medtem ko je v juliju narasel na 2,8, kriterij pa

je padel na 2,6 odstotka. »Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da so dolgoročneje cenovna gibanja stabilnejša, kot kažejo kratkoročne primerjave v posameznih kategorijah proizvodov in storitev,« pravi minister in zatrjuje, da si bo vlada še naprej prizadevala, da bo s svojimi ukrepi ekonomske politike podpirala cilj stabilnosti cen.

Cene nafte v nebo Letošnja medletna stopnja inflacije je večja kot lanska, vendar še vedno nižja kot julija leta 2004, ko je vlado vodil Anton Rop. Ob tem je treba dodati, da se je cena za sodček surove nafte povzpela že na blizu 80 dolarjev, medtem ko je bila še pred nekaj leti pod 38 dolarjev. Takratne napovedi, da se bo cena surove nafte na svetovnem trgu povzpela na 50 dolarjev, so se zdele že kar grozljive. To se je uresničilo, še več, danes je cena nafte več kot dvakrat višja kot pred leti.

Prehod na evro Svoje je k inflaciji prispeval tudi evro, pa ne kot valuta, temveč prehod s tolarja na evro in s tem povezane cene. Svoj delež pri tem imajo prebivalci, saj je med njimi sedem mesecev po uvedbi evra še vedno čutili, da jim t. i. drobiž ne pomeni kaj dosti. Vse to so seveda izkoristili trgovci, gostinci in drugi ter zaokroževali cene navzgor, zato bi bilo bolje, če bi označevanje v tolarjih obdržali več kot pol leta, kot je to v nedavnem pogovoru za naš tednik dejal dr. Peter Groznik. Vendar niti to ne bi bilo jamstvo, saj se v praksi kaže, da ljudje ne preračunavajo preveč, le maloštevilni uporabljajo kalkulator Banke Slovenije, ki smo ga dobili brezplačno. Večinoma je tako, da drobiža ne znamo ceniti iz preprostega razloga, ker ta včasih ni bil veliko vreden. To seveda pomeni, da smo na neki način še vedno žrtve nekdanjega sistema. ■

Andrej Bajuk, minister za finance

Boštjan Vasle, Umar

Kmetijska injekcija iz Bruslja

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Na seji Odbora evropske komisije za razvoj podeželja v Bruslju je bil konec julija potrjen program razvoja podeželja v prihodnjih šestih letih. S tem bo Slovenija v obdobju do leta 2013 upravičena do evropskih sredstev za razvoj kmetijstva.

Slovensko podeželje bo iz evropske blagajne deležno izdatne pomoči.

Tudi Slovenija bo med letoma 2007 in 2013 izvajala ukrepe za razvoj podeželja, kot so določeni v evropski uredbi in izhajajo iz nacionalnega strateškega načrta. V splošnem naj bi se ukrepi izvajali na treh področjih – pri povečanju konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva, pri izboljšanju okolja in podeželja, pri kakovosti življenja in diverzifikaciji ter na področju tako imenovanega pristopa LEADER (vodja), ki spodbuja odločanje o razvoju posameznih območij. Poglejmo, kaj bo program razvoja podeželja prinesel slovenskemu podeželju oziroma ali se slovenskemu kmetijstvu obetajo boljši časi. Še prej pa nekaj o vzrokih za sprejetje dokumenta na kar 320 straneh.

Zgodba o uspehu Kot menijo na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, so raz-

lična pravila o programiranju, financiranju, poročanju in nadzoru v preteklem programskem obdobju zmanjšala preglednost politike razvoja podeželja. "Oblikovanje novega, enotnega sklada, Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, in poenotenje pravil o programiranju, financiranju, poročanju ter nadzoru sta

Kmetijski minister Iztok Jarc

poenostavila uresničevanje politike razvoja podeželja in uporabnikom omogočila lažji dostop do finančnih sredstev," so zapisali v sporočilu za javnost. Minister za kmetijstvo Iztok Jarc ob tem poudarja, da v državi, v kateri več kot tri četrtine njene površine sodi v območja z omejenimi možnostmi – bodisi zaradi nadmorske višine in velike nagnjenosti terena, bodisi zaradi kraških značilnosti ali drugih omejevalnih dejavnikov – ni lahko kmetovati. Kljub temu pa se po njegovih besedah Slovenija lahko pohvali z zgodbo o uspehu, s pravočasnim prilaga-

janjem kmetijske politike evropskim ukrepom. Cilj izvajanja vladne in skupne kmetijske politike je predvsem dvig konkurenčnosti slovenskega kmetijstva. "Skupaj s programom razvoja podeželja 2007–2013, ki smo ga oblikovali v soglasju s socialnimi partnerji, smo tako postavili našim kmetom zanesljiv finančni in zakonodajni okvir za obdobje 2007–2013," je prepričan Jarc. Hkrati opozarja na priložnosti, ki se bodo kmetom in podeželskemu prebivalstvu ponudile skozi možnosti črpanja evropskih sredstev. Za to obdobje je namreč slovenskemu

Kljub mnogim bojaznim, ki so ob vstopu v Evropsko skupnost pestile tudi slovenske kmete, se je izkazalo, da je imel strah prevelike oči.

kmetijstvu namenjenih skoraj 1,16 milijarde evrov.

Ukrepi v teoriji ... Kot reče-no, se bodo prednostne naloge omenjenega programa izvajale v okviru štirih osi. Na področju prve osi, to je izboljšanja konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja, bo nadaljnja kmetijska politika države temeljila na treh nalogah. Več poudarka bo na usposobljenosti za te dejavnosti, na izboljšanju kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov ter na prestrukturiranju fizičnega kapitala in spodbujanju inovativnosti. Prednostni nalogi 2. osi, izboljšanja okolja in podeželja, bosta ohranjanje kmetovanja na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in spodbujanje okolju prijaznega kmetovanja tudi na območjih natura 2000. Diverzifikacija podeželskega gospodarstva kot 3. os pomeni zlasti razširitev gospodarske dejavnosti na več različnih področjih, na primer na področje ohranjanja naravne in kulturne dediščine. S tem se utegnejo povečati zaposlitvene možnosti na podeželju, kar bo pripomoglo tudi k izboljšanju kakovosti življenja. Od navedenih 1,16 milijarde evrov bo kar 900 milijonov evrov v kmetijsko politiko posamezne države članice namenil Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP), preostanek bodo nacionalna sredstva. Pri tem bo za izvajanje ciljev 1. osi namenjenih 33 odstotkov, za cilje 2. osi 52 odstotkov in za cilje 3. osi 11 odstotkov vsega denarja. O tem, kako bo lahko posamezna podeželska skupnost ali posameznik prišel do teh sredstev, pa nekoliko kasneje.

Kako do informacij?

V celoti je program predstavljen na spletni strani ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, informacije so na voljo tudi na telefonski številki 01/478 90 00. Lahko se obrnete tudi na spletno stran Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja <http://www.arsktrp.gov.si/> oziroma na telefonsko številko 01/580 77 92. Informacije bodo posredovali tudi na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije (01/512 66 00, <http://www.kgzs.si/>), na območnih kmetijsko-gozdarskih zavodih in na območnih enotah Zavoda za gozdove Slovenije (<http://www.zgs.gov.si/>).

... in v praksi Navedimo nekaj konkretnih primerov, kaj bo program prinesel k razvoju podeželskega okolja. Uvedeni naj bi bili programi usposabljanja s področja kmetijstva in gozdarstva, pri čemer se bo denar dodelil udeležencem izobraževanj za kritje s tem povezanih stroškov. Denarna pomoč bo namenjena tudi mladim prevzemnikom kmetij, ki bo tako lažje nadaljevali delo na kmetijah. Produktivnost kmetij se bo izboljšala s spodbujanjem upokojevanja kmetov, starejših od 57 let, kar naj bi dosegli z denarnimi pomočmi v obliki letne rente. Med drugimi ukrepi na področju krepitve podeželskega gospodarstva velja omeniti pomoč pri nakupu kmetijske in gozdarske mehanizacije pa tudi pri izboljšanju kmetijskih proizvodov, še zlasti tistih z zaščitnim znakom ali s simbolom kakovosti, kot je na primer prekmurska gibanica.

Na področju ohranjanja kmetijstva na območjih z omejenimi možnostmi bodo kmetijska gospodarstva deležna denarne pomoči glede na velikost zemljišča in na vrsto obdelovane površine. Najizdatnejša bo pomoč kmetom, ki kmetujejo na gorskih, planinskih, kraških in drugih hribovitih območjih. Posebej bo obravnavan trud za zmanjševanje negativnih vplivov na okolje – denimo ohranjanje kolobarja, ozelenitev njivskih površin, ekološko kmetovanje in podobno. S finančnimi sredstvi bo med drugim ovrednoteno ustanavljanje manjših podeželskih podjetij z ne-kmetijskimi dejavnostmi (mikropodjetja), obnova vasi, postavljanje stalnih razstav etnološke dediščine in graditev tematskih poti.

Mladi prevzemniki kmetij bodo nagrajeni.

Država bo sofinancirala kmetovanje na območjih z omejenimi možnostmi.

Kdaj in kako do sredstev?

Navedimo še postopek za pridobitev teh sredstev. Potem ko bo navedene ukrepe programa razvoja podeželja 2007–2013 potrdila vlada, bo ministrstvo izvedlo javne razpise, ki bodo predvidoma odprtega tipa. V njih bodo opredeljeni vsi pogoji, postopki za dodelitev sredstev, merila, dokazila, upravičeni stroški in način, kako bo treba denar porabiti. Objavljeni

bodo v Uradnem listu RS in na spletnih straneh ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja. Sredstva se bodo posameznikom in skupnostim dodelila na podlagi razpisov, ki jih bo izvedla agencija, na ministrstvu pa načrtujejo, da bodo lahko prve subvencije upravičencem nakazali že prihodnje leto.

Kljub mnogim bojaznim, ki so ob vstopu v Evropsko skupnost pestile tudi slovenske kmete, se je izkazalo, da je imel strah prevelike oči. Evropske smernice kmetijske politike so bile namreč prevzete dokaj gladko, kot kaže, pa se v prihodnjih letih tej dejavnosti obetajo še boljši časi. Tudi slovensko podeželje bo v prihodnjih letih iz bruseljske blagajne pridobilo izdatnejšo pomoč. Seveda pa je veliko odvisno od tega, kako bo za pravično dodeljevanje sredstev poskrbela naša država, in ne nazadnje, v kolikšni meri bodo kmetje to pomoč izkoristili. **D**

Franc Kebe, direktor ARSKTRP

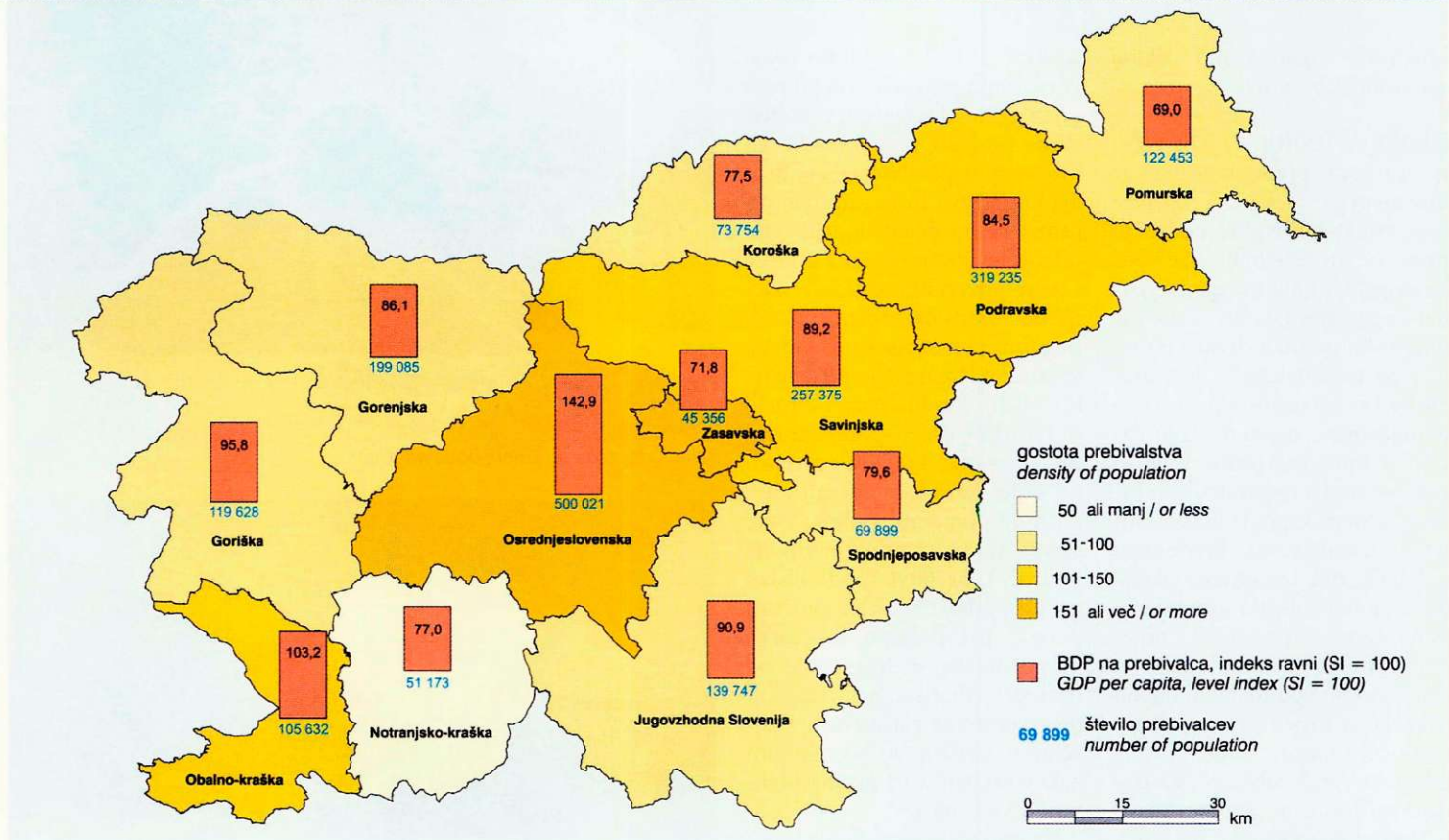

Tabela prikazuje število prebivalcev, gostoto prebivalstva in BDP na prebivalca

Razlike so ogromne

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Med slovenskimi statističnimi regijami je po pričakovanju najbolj razvita Osrednjeslovenska regija, najmanj pa Pomurska, ki je bila desetletja pozabljena in zapostavljena. Postavlja se vprašanje, kako pospešiti razvoj manj razvitih regij.

Podatki o dvanajstih slovenskih statističnih regijah, ki smo jih predstavljali v preteklih številkah revije, predstavljajo pomembno podporo regionalnemu razvoju in so temeljno orodje za strokovno načrtovanje regionalne politike ter merjenje njenih učinkov. Podatki so zbrani v publikaciji Slovenske regije v številkah, ki jo je izdal Statistični urad RS (vodi ga mag. Irena Križman), in so pomembni tudi za izkazovanje evropsko primerljivih podatkov, saj so statistične regije del evropske uredbe, ki zagotavlja celovito in dosledno členitev teritorialnih enot. Statistični podatki so običajno suhoparni, vendar pa veliko povedo o načinu življenja, zato so zanimivi tudi za širšo javnost.

Prebivalstvo Podatki o številu prebivalcev in njihovi gostoti

kažejo, da je najgostejše naseljena Osrednjeslovenska regija, najmanj pa Notranjsko-kraška. Tudi bruto domači proizvod (BDP) je najvišji v Osrednjeslovenski regiji, najnižji pa v Pomurski in Notranjsko-kraški regiji. Teritorialni prikaz pokaže, da je najmanjša Zasavska regija, ki je poleg Osrednjeslovenske tudi najbolj naseljena. Naseljenost je

dokaj velika še v Savinjski, Podravske in Obalno-kraški regiji, v drugih pa je precej manjša.

Življenjska doba Najvišji naravni prirast prebivalstva je v Osrednjeslovenski in Gorenjski regiji, in sicer znaša v vsaki 1,6 na tisoč prebivalcev. Povprečna starost umrlega moškega je bila na primer v Goriški regiji 5 let višja kot

v Jugovzhodni Sloveniji (72,1 leta proti 67,1 leta), povprečna starost umrle ženske pa je bila najvišja v Notranjsko-kraški regiji (80,1 leta), najnižja pa v Podravske in Koroški regiji (76,9 leta).

Največ samskih Ob popisu prebivalstva leta 2002 je bilo največ samskih gospodinjstev v Zasavski regiji (24,3 odstotka), najmanj pa

Ljubljana je središče vsega dogajanja.

Prekmurje je bilo vsa desetletja zapostavljeno.

v Pomurski (18,6 odstotka). Povprečna starost oseb v enočlanskih gospodinjstvih je bila najvišja v Notranjsko-kraški regiji (63,8 leta), najnižja pa v Osrednjeslovenski (59,1 leta).

Učenci in študenti Število učencev na osnovno šolo je bilo na začetku šolskega leta 2005/2006 najvišje v Osrednjeslovenski regiji (399), nekoliko nižje je bilo v Gorenjski (233), najnižje pa v Goriški regiji (139). Delež dijakov študentov je bil v letu 2005 največji v Spodnjeposavski regiji (45,5 odstotka), najmanjši pa v Obalno-kraški regiji (23,6 odstotka). Delež študentov študentov je bil v letu 2005 v Spodnjeposavski regiji skoraj dvakrat večji (27,2 odstotka) kot v Osrednjeslovenski (14,4 odstotka).

Plače, zaposlenost Povprečna mesečna netoplača zaposlene osebe je najvišja v Osrednjeslovenski regiji, v Pomurski pa najnižja in znaša komaj 79 odstotkov plače prve. Stopnja registrirane brezposelnosti za ženske je bila najvišja v Pomurski regiji (28,8 odstotka), sledili sta ji Zasavska (17,9) in Podravska (16,7 odstotka). Stopnja registrirane brezposelnosti za moške je bila v istem letu prav tako najvišja v Pomurski regiji (15,8 odstotka).

Pomoči, ostareli Največ prejemnikov vsaj ene od štirih vrst denarnih socialnih pomoči po zakonu o socialnem varstvu je bilo v Pomurski regiji (93,2 na tisoč prebivalcev), najmanj pa v Goriški (27,9 na tisoč prebivalcev). Največ ležišč v domovih za ostarele na tisoč prebivalcev, starih 65 let ali več, ima Notranjsko-kraška regija (68,9), sledi ji

Zasavska (66,5), najmanj ležišč v domovih za ostarele pa je v Pomurski regiji (29,8).

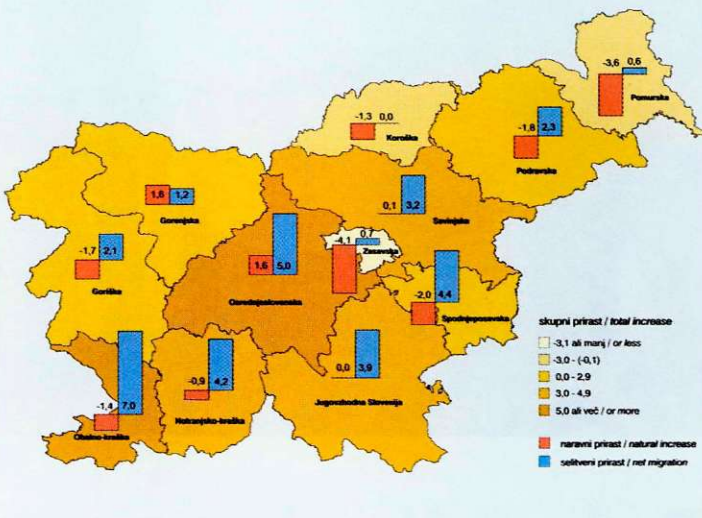
Standard Bruto domači proizvod na prebivalca je najvišji v Osrednjeslovenski regiji (18.786 evrov), sledita ji Obalno-kraška (13.573 evrov) in Goriška regija (12.599 evrov); najnižji je v Pomurski regiji (9.072 evrov). Najbolj razvita regija, merjeno z BDP na prebivalca v standardih kupne moči, je bila v letu 2004 Osrednjeslovenska regija z indeksom 114 glede na povprečje petindvajseterice držav Evropske unije, najmanj razvita pa je Pomurska regija z indeksom 55 (slovensko povprečje je okrog 80).

Naložbe Največ investicij v nova osnovna sredstva na prebivalca so dosegli v Osrednjeslovenski regiji (dobrih 768 tisoč tolarjev), v Zasavski pa najmanj (305 tisoč). Delež podjetij, ki so nehala poslovati in so brez naslednika, je bil največji v Zasavski regiji (7,6 odstotka), najmanjši pa v Notranjsko-kraški regiji (4,9 odstotka). Delež podjetij, ki so nastala na novo in niso imela predhodnika, je bil največji v Zasavski regiji (10 odstotkov), najmanjši pa v jugovzhodni Sloveniji in Notranjsko-kraški regiji (6,9 odstotka).

Kmetijstvo Ob popisu kmetijskih gospodarstev, ki je bil izveden nazadnje leta 2002, je bilo med gospodarji kmetijskih gospodarstev največ žensk v Podravske regiji (35,76 odstotka), najmanj pa v Obalno-kraški (18 odstotkov). Glede na strukturo kmetijskih zemljišč v uporabi so izstopale naslednje regije: največ njiv, kar 76,5 odstotka, je imela Pomurska regija, največ inten-

Enakomernejši razvoj

V sprejeti resoluciji razvoja do leta 2023 želi vlada izvesti osrednje razvojno-investicijske projekte, ključna področja pa so razvojna mreža Slovenije, v katero so vključeni projekti zgraditve gospodarskih središč. Ta središča naj bi odprla 17.000 novih delovnih mest in v vseh slovenskih regijah povečala možnosti za razvoj približno 2000 malih in srednjih podjetij. Vlada želi povezati še naravne in kulturne potenciale, prizadeva si za izboljšanje blaginje državljanov, hkrati pa želi doseči tudi enakomernejši razvoj slovenskih pokrajin.

Iz slike je razviden selitveni prirast s tujino in selitveni prirast med regijami.

zivnih sadovnjakov, kmečkih sadovnjakov in vinogradov je imela Obalno-kraška regija (24,7 odstotka), največ travniških površin in pašnikov pa Zasavska regija (91,7 odstotka).

Prometne nesreče Leta 2005 se je v prometnih nesrečah hudo poškodovalo največ oseb v Obalno-kraški regiji (11 na 10 tisoč prebivalcev), najmanj pa v Zasavski (1,5 na 10 tisoč prebivalcev). Največ osebnih avtomobilov na 100 prebivalcev imajo prebivalci Obalno-kraške regije (53).

Stanovanjska graditev Stanovanjska graditev je bila najintenzivnejša v desetletju od 1971 do 1980 (takrat je bila v Savinjski regiji zgrajena četrtina vseh stanovanj), najmanj intenzivna pa v desetletju od 1991 do 2000, ko je bilo na primer v Posavski regiji zgrajenih le 3,9 odstotka vseh stanovanj v regiji. Stanovanja v stanovanjskem skladu merijo v Pomurski regiji povprečno 84,9

kvadratnega metra, v Zasavski pa 65,9 kvadratnega metra.

Turizem Največji delež prenočitev domačih turistov je imela Jugovzhodna Slovenija (65,9 odstotka), največji delež prenočitev tujih turistov pa Notranjsko-kraška regija (94,9 odstotka). Po nastanitvenih zmogljivostih je na prvem mestu Obalno-kraška regija. Leta 2005 je imela 212,8 ležišča na tisoč prebivalcev, sledili sta ji Gorenjska in Spodnjeposavska regija (96,9 oziroma 57,5 ležišča) na tisoč prebivalcev.

Varstvo okolja Največji delež vseh sredstev, ki so bila v letu 2004 namenjena za investicije, je za varstvo okolja namenila Zasavska (21,2 odstotka), najmanjšega pa Obalno-kraška regija (2,5 odstotka).

Največji delež vode, dobavljene iz javnega vodovoda, je bil porabljen za dejavnosti (industrija) v Pomurski regiji (32,4 odstotka), najmanjši pa v Spodnjeposavski regiji (13,3 odstotka). **D**

Zdajšnja vlada si prizadeva za enakomernejši razvoj vseh pokrajin.

Polemike brez podlage

Mitja Volčanšek: foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Napovedane spremembe zakona o vrtcih v zadnjih tednih burijo duhove, čeprav se javna razprava še ni niti začela. Na žalost kaže, da protiargumenti dela strokovne in politične javnosti temeljijo na političnem predznaku predlagatelja.

Zadnje polemike je sprožila poslanka opozicijske SD in članica parlamentarnega odbora za kulturo, šolstvo in šport Majda Potrata. Poslanka je v začetku meseca v pisni pobudi pozvala šolskega ministra Milana Zvera k podaljšanju javne razprave o spremembah zakonodaje do konca septembra. Potratova je s tem ciljala na napoved generalne direktorice direktorata za vrtce in osnovne šole Mojce Škrinjar, naj bi po objavi tega zakona na spletni strani ministrstva (kar naj bi se zgodilo še ta mesec) javna razprava trajala dva do tri tedne, potem pa bi zakon vložili v parlamentarni postopek. Za predstavnico Socialnih demokratov mora strokovna in zainteresirana javnost dobiti dovolj časa za izrekanje mnenj o predlaganih spremembah zakona

o vrtcih in za pripravo pripomb. Zelo pomembno bi po njej bilo, da ministrstvo pripombi javnosti v nasprotju s preteklimi leti tokrat ne bi ignoriralo.

Ocenjujejo vnaprej Poleg Potratove so se oglasili tudi v Sindikatu vzgoje, izobraževanja znanosti in kulture Slovenije (SVIZ). Minister Zver je sicer poslankine očitke o pomanjkljivih javnih razpravah, zlasti v primeru zakona o organiziranosti in financiranju vzgoje in izobraževanja, zavrnil ter napovedal obširno in dovolj dolgo razpravo.

Vendar to ni zadostovalo. Tiskovni predstavnik SVIZ Sandi Modrijan je glede ministrovih odgovorov v sporočilu za javnost dejal, da »dajejo vtis, da namerala minister tudi v tem primeru

uveljavljati svoj model usklajevanja zakonov med socialnimi partnerji«. Prav tako naj bi bila problematična izjava, ki naj bi jo bili dobili v podpis člani delovne skupine za usklajevanje predlogov s področja predšolske vzgoje. V njej naj bi se člani omenjene

skupine zavezali, da gradiva na to temo ne bodo posredovali tretjim, dokler ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) ne odloči, da je gradivo primerno za javno razpravo. S tem v zvezi jih skrbi, »da ministrstvo delovno skupino razume že kot del socialnega usklajevanja,

Mojca Škrinjar, direktorat za vrtce

Polemike je sprožila Majda Potrata.

hkrati pa v podpis ponuja izjavo, s katero želi omejiti informiranje članic in članov našega sindikata». Vsekakor zaostrovanje sindikata že v tej fazi zbujajo dvome o iskrenosti njegovih opozoril.

Dragi, a kakovostni Kot so ugotovili v raziskovalno-dokumentacijskem sektorju državnega zbora, so slovenski vrtci med najdražjimi v Evropski uniji. Prejšnji mesec je povprečna cena za jasli znašala približno 490 evrov, za vrtce pa okoli 296 evrov. Cena, ki jo plačajo starši otrok, se giblje med 10 in 80 odstotki cene programa vrtcev, odvisno od plačnega razreda, zajema pa stroške dela, materialne stroške in živila za otroke. Druge stroške krije lokalna skupnost.

S spremembami zakona, ki bodo predvidoma sprejete prihodnje leto, veljati pa naj bi začele jeseni 2008, želijo na MŠŠ znižati stroške in hkrati ohraniti kakovost storitev. V ta namen naj bi odpravili fleksibilni normativ za število otrok v oddelku. Med drugim razmišljajo o tem, da bi vpis otrok uredili podobno kot za osnovne šole, da bi torej starši otroka najprej vpisali v vrtce v občini stalnega prebivališča, šele nato bi se lahko obrnili na druge vrtce.

Kakovost storitev naj ne bi trpela, saj ima sistem, ki je po ministrovih besedah ne le med dražjimi, ampak tudi med najboljšimi v Evropi, še rezerve, je prepričan Zver.

Ob teh podatkih je minister razložil, da le deloma drži trditev, da so slovenski vrtci med najdražjimi na celine. Starši v Sloveniji plačujejo povprečno 29 odstotkov stroškov, po Zverovu pa bi bil ta odstotek precej manjši, če bi prišli še vse naložbe, opremo, posebne sindi-

kalne pravice zaposlenih in druge stroške, ki jih plačujejo občine.

Kljub temu minister priznava, da so vrtci pri nas »razmeroma dragi«, to pa bi omilili prav z napovedanimi spremembami zakonodaje.

Zastonj vrtci Poleg napovedanih novosti, katerih cilj je večja vključenost slovenskih otrok v sistem predšolske vzgoje, je MŠŠ že julija predstavilo odločitev, da bo vrtce za drugega otroka brezplačen. Po besedah Mojce Škrinjar, generalne direktorice direktorata za vrtce in osnovne šole v sklopu ministrstva, je ukrep posledica premisleka, da bodo lokalne skupnosti v prihodnje le stežka zvišale subvencije za vrtce. Starši imajo že sedaj popust za en plačilni razred pri vpisu vsakega nadaljnjega otroka, napovedani ukrep pa bo državo ob predpostavki, da bo v sistem predšolske vzgoje vključenih 5.800 drugo- in tretjerojencev, stal okrog 10 milijonov evrov. Posredno je ta ukrep mogoče razumeti kot odgovor na demagoško zavzemanje Stranke mladih Slovenije (SMS) za brezplačni sistem predšolske vzgoje. Seveda bi šlo v tem primeru le za pogojno zastojskost, saj bi davkoplačevalci tak ukrep občutili pri kakšni drugi dajatvi.

Ne varčujejo pri šolstvu Na smešnost nedavnih kritik poslanke in kolegice v parlamentarnem odboru je opozoril tudi predsednik odbora za kulturo, šolstvo in šport Branko Grims (SDS), ki je prav tako zavrnil očitke o domnevni »varčnosti« sedanje vlade na področju vzgoje in izobraževanja. Kot je dejal, »številke ne lažejo«, zato je primerjal številke za obdobja prejšnje in sedanje vlade. V preteklih dveh letih so se sredstva za izobraževanje povečala ne samo glede na delež v proračunu, pač pa tudi glede na bruto domači proizvod (BDP), kar je glede na visoko rast slednjega še posebej impresivno. Če je Ropova vlada v letu 2004 temu področju namenila 3,46 odstotka BDP, se je ta delež v letu 2005 povzpela na 3,56, lani pa na 3,62 odstotka BDP. Če pogledamo delež v javni porabi, je bilo za izobraževanje v letu 2004 namenjenih 7,88 odstotka nasproti lanskim 8,24 odstotka.

Popis kmalu pri koncu?

Mitja Volčanšek

Projekt, ki si ga je zadala država, to je popis vseh nepremičnin v Sloveniji, je po številnih zapletih pri koncu. Tako vsaj zagotavljajo na republiški geodetski upravi. Naj spomnimo. S 1. decembrom 2006 so naše domove začeli obiskovati popisovalci, ki naj bi zbrali natančne podatke o nepremičninah. Že pred začetkom so se porajali dvomi, ali je tako natančen popis sploh potreben, in pomisleki, da namen popisa ni jasen in zato nemara celo ustavno sporen. Pomisleke je ustavno sodišče zavrnilo, delo popisovalcev pa je bilo precej oteženo. Kmalu je postalo jasno, da popis do konca aprila, kot so sprva napovedovali, ne bo izvedljiv. Za nekatere je bil glavni razlog nepripravljenost lastnikov nepremičnin na sodelovanje, nekateri so poudarjali slabe in nestimulativne delovne razmere popisovalcev.

Do srede avgusta so popisali dobrih 88 odstotkov nepremičnin.

Zdaj je popis vendarle pri koncu. Do 16. avgusta je bilo tako popisanih 1.621.097 enot oziroma 88,14 odstotka vseh stavb in delov stavb v RS. Do konca meseca bodo končali terensko delo še v zadnjih popisnih centrih, in sicer v Kopru, Sežani, Novi Gorici, Ljubljani, Postojni, Kamniku, Ajdovščini in Tolminu. Geodetska uprava hkrati prosi lastnike, do katerih popisovalci še niso prišli, da jih pokličejo in se dogovorijo, kdaj jih lahko obiščejo. Prav tako se obračajo na tiste, ki kljub obvestilu zaradi svoje odsotnosti podatkov niso posredovali, da opravijo t. i. samopopis in tako zbrane podatke posredujejo najkasneje do 7. septembra najbližji enoti geodetske uprave.

Terenskemu delu popisa bo sledila obdelava podatkov (trajala naj bi do konca leta), potem pa bodo v začetku leta 2008 vzpostavili register nepremičnin in izvedli njihovo množično vrednotenje. Na podlagi registra bo mogoče pridobiti jasno sliko nepremičnin z vpogledom v število, starost in velikost nepremičnin, njihovo komunalno opremljenost in vzdrževanost.

Ocena MŠŠ za letošnje leto pa je še bolj optimistična, saj znaša skoraj 9 odstotkov. Za naš primer posebej relevantno pa je dejstvo, da je indeks rasti pri vlaganjih v varstvo in vzgojo predšolskih otrok

po veljavnem načrtu vlade več kot 1,3 v primerjavi z letom 2004. Prav tako so se za več kot 300 odstotkov povečala proračunska sredstva, namenjena financiranju izposoje učbenikov. **D**

Predsednik odbora DZ Branko Grims

Doma v dveh svetovih

Mitja Volčanšek, foto: Bor Slana

S slikarko Margarito Mario (Marjetko) Dolinar smo se pogovarjali o njeni življenjski zgodbi, pogledih na življenje v izseljenstvu in v Sloveniji. Dolinarjeva se je namreč rodila v Argentini slovenskim staršem, od leta 1992 pa živi v Ljubljani.

Marjetka Dolinar je dolgo časa o Sloveniji lahko samo sanjala. Živo predstavo o domovini prednikov je dobila od staršev, ki so po letu 1945 kot tisoči drugih emigrirali, da bi si rešili golo življenje. Ob tem pa niso pozabili gojiti domoljubja in v tem duhu vzgajati svojih otrok. Dolinarjeva zdaj poudarja, da rojakom, ki so jim odvzeli državljanstvo in premo-

ženje, ne gre za maščevanje. Vendar je po več kot pol stoletja jasno, da je treba dokončno obrniti list zgodovine, priznati krivice, ki so se zgodile, in prečiščeni začetni novo poglavje, kjer bomo vsi Slovenci lahko tvorno sodelovali.

Kljub oddaljenosti od domovine so Slovenci v Argentini ohranili močno narodno identiteto, mar ne?

Da, začeli so se graditi domovi, šole in druge ustanove. Začela se je razvijati močna politična, kulturna in verska dejavnost. Predvsem so bili starši zelo pozorni na materni jezik, slovenščino. Če so slišali španščino ali kakšen pogovor v tujem jeziku doma, so radi opozarjali, da se doma govori slovensko. Zaradi te pozornosti moja generacija in tudi generacija mojih nečakov govori slovensko.

Slovenščina v Argentini pa ni imela na voljo nobenega formalnega okvira, znotraj katerega bi se razvijala in ohranjala?

Okvir je bil v bistvu samo družina, starši, ki so opozarjali. Seveda je veliko vlogo odigrala tudi sobotna slovenska šola; osnovna, ki je potekala dopoldne, in srednja popoldne. Tako smo vzporedno z argentinsko šolo obisko-

vali še sobotno slovensko šolo. Slovenski otrok je bil zelo zaposlen v primerjavi z argentinskim. Imeli smo manj časa za igro, več smo ga morali posvetiti učenju in slovenščini.

Je delo v sobotni šoli potekalo prostovoljno?

Tako je. Še danes učiteljice učijo prostovoljno. Vse, kar se je doseglo do zdaj v naši slovenski emigraciji, se je doseglo na podlagi prostovoljnega delovanja. Zato pa je bilo toliko narejenega.

Vaša življenjska pot je bila dolgo vezana na Argentino.

V Buenos Airesu sem končala osnovno in srednjo šolo ter tudi univerzo. Moja tamkajšnja diploma v skladu z nostrifikacijo v Sloveniji ustreza profesorici likovne pedagogike. V Buenos Airesu pa sem imela še habilitacijo za pouk umetnostne zgodovine.

Ampak moj cilj je bil postati prepoznavna slikarka. Tako sem, medtem ko sem poučevala po šolah, stalno pripravljala razstave in slikala. Takoj po diplomi sem začela poučevati v osnovnih in srednjih šolah. Večinoma so bile to zasebne šole, kjer je vladal red. Če si kot učitelj zahteval disciplino, si jo imel. V takem okolju človek lahko uči po več ur na dan tudi v številnih razredih.

Zadnja leta svojega poučevanja sem imela, ker sem bila edina likovna pedagoginja na šoli, 1.480 otrok. In je delovalo! Skupaj z otroki smo razstavljali; mislim, da so ogromno pridobili. Po moje so otroci najboljši umetniki, ker so tako sproščeni in spontani.

Poleg pouka med tednom sem poučevala še ob sobotah dopoldne na nekakšni akademiji. Tudi to je bilo v sklopu ene teh argentinskih šol. Šlo je za dodaten pouk za tiste mlade, ki so poka-

Vas zanima delo v ZDA?

Slovenska restavracija Northwood Grill iz ZDA išče poklicnega kuharja ali kuharico (ustrezna gostinska izobrazba) iz Slovenije za daljše obdobje (3 do 5 let). Poleg osnovne plače sta zagotovljena tudi bivanje in prehrana. Vsi zainteresirani se lahko za več informacij obrnejo na g. Jožeta (Josepha) Kofola, 285 River Road, Hinckley, Ohio Zip: 44233 USA ali na naslov elektronske pošte: mariokavcic@yahoo.com.

Brezplačni oglas

zali umetniško »žilico« oziroma poseben interes.

V delu slovenske javnosti pa je vendarle čutiti velik odpor do širjenja zasebnih šol.

Mislím, da je to, da se želi v Sloveniji uvesti nova praksa in dopustiti možnost razvoja zasebnih šol, edino pravilno. To pozdravljam. To se dogaja po vsem svetu in nikakor ne pomeni, da se potem konfesionalno vpliva na otroka.

Je pa res, da so take šole vedno polne in morajo vedno odpirati nove razrede in nove šole, ker v bistvu starši vidijo v njih neko zatočišče. Ko otroka pošljejo v šolo, vedo, da je tam red, da otroci spoštujejo učitelje itd. Ne rečem, da so državne šole slabe, vendar se morda v zasebnem šolstvu malo bolj poudarja disciplina, od otroka se zahteva malo več. In tudi starši, ki niso ne vem kako verni, a želijo tako vzgojo za svoje otroke, pošiljajo v zasebne šole. Tam, kjer sem poučevala, smo se vsi učitelji počutili varne. Predstavljajte si, da pri 1.480 otrocih ne bi bilo discipline! Saj bi bilo nemogoče poučevati.

Pa vendar ste bili zelo dejavni tudi na umetniškem področju. Mimogrede, do zdaj ste imeli že okoli sedemdeset razstav!

Seveda sem do takrat živelá samo za svoj poklic. Slikala sem, razstavljala, sodelovala na skupinskih razstavah. Bližalo pa se je leto 1990, ki je bilo zame praktično usodno. V emigraciji smo brali slovenske časopise, ki so podrobno opisovali vse, kar se je novega dogajalo v Sloveniji.

Ste bili torej podrobno seznanjeni s tedanjim stanjem?

Ja, kar podrobno. Slišala sem za nova imena, kot so Janša, Peterle, Bavčar itn. Doma smo se dobivali s sosedi Slovenci in prebirali vse te novosti, se veselili in si govorili, da se najbrž res nekaj spreminja. Ampak da se bo Slovenija osamosvojila, tega nismo mogli verjeti. Govorim seveda o času okoli leta 1989. Seveda pa med našimi rojaki ni nikoli zamrlo upanje, da se bo kaj spremenilo.

Potem sem se konec leta 1990 odločila za kratko potovanje v Slovenijo. Vedela sem, da bo ta-

krat plebiscit, in sem nalašč potovala decembra, da bi se ga tudi udeležila. Zame je bil to zgodovinski dan in sem bila izredno vesela, da sem v skrinjico vrgla svoj »da«. Še dandanes imam lepe spomine na ta dogodek.

Potovanje je bilo zame nekako usodno, saj sem že januarja dobila ponudbe za svoje razstave. Čez nekaj mesecev sem se sicer vrnila v Argentino in tam poučevala še tri, štiri mesece, takoj nato pa sem se vrnila v Slovenijo, bilo je junija 1991. S sestro Andrejo sva namreč razstavljali v Škofji Loki, Kranju in Mariboru, kar je bila pravzaprav turneja v malem.

To je potekalo prav v najbolj dramatičnih dnevih za Slovenijo.

Da, ampak tisti dan, 25. junija, je bila v Loškem gradu ne samo prva razstava, pač pa sploh prva kulturna prireditev v samostojni

Ne, takrat so me sicer že nagovali v tem smislu, ampak jaz sem morala nazaj. Čakala me je služba. Takrat sem za nekaj mesecev pretrgala poučevanje, nadeščala me je sestra. Potem sem bila v Argentini še leto dni. Nazadnje sem se odločila, da se moram za eno leto vrniti v Slovenijo in videti, kako je. Ko sem se odločila za to, so bili v moji šoli slabe volje, ker sem morala dati odpoved, a preprosto ne bi mogla nenehno potovati z enega konca na drugega. In čeprav sem si rekla, da odhajam za eno leto, se je tisto leto zavleklo vse do danes.

Je bil dokončni prihod v Slovenijo kulturni šok za vas?

To je bila težka odločitev, ker je šlo za veliko spremembo. Vzgojena sem bila sicer »po slovensko« in mi nič ni bilo tuje,

Med našimi rojaki ni nikoli zamrlo upanje, da se bo v Sloveniji kaj spremenilo.

Sloveniji. To je bil čudovit dogodek, ki se ga je udeležilo veliko ljudi. Ne bom pozabila, kako je policija morala celo delati red, ker je prišlo toliko ljudi. Razstavo je odprl takratni državni sekretar za Slovence po svetu dr. Janez Dular, tudi kritike so bile pozitivne, zame pa je bilo najbolj pomembno, da je bila razstava prav 25. junija.

Je takrat že dozorela v vas odločitev, da se preselite v Slovenijo?

ne literatura in ne zgodovina, pa vse tisto, kar so mi pripovedovali starši. Tako sem delno že vedela, kaj me čaka. Normalno pa preselitev prinese spremembe. Argentinci so v bistvu bolj spontani, bolj odprti, popolnoma drugačni od Slovencev.

Ko sem se priselila v Slovenijo, sem takoj dobila ponudbo na ministrstvu za zunanje zadeve, in sicer na oddelku za Slovence po svetu pri dr. Petru Venclju. Tam

se bila v službi dve leti in pol in si pridobila veliko izkušenj. Ker pa sem delno zanemarjala svoj poklic, sem se odločila, da se posvetim samo slikarstvu. Kasneje sem sodelovala v Izseljenkem društvu Slovenija v svetu pri g. Boštjanu Kocmurju in kasneje tudi v Svetovnem slovenskem kongresu, tako da sem povsod pridobivala izkušnje z izseljenci. Ampak kot sem že dejala, zaradi pomanjkanja časa in zaradi poklica sem bila primorana opustiti to delovanje.

Hkrati sem se posvetila denacionalizaciji premoženja staršev. Ne bom rekla, da sem zaradi tega prišla, vendar sem se morala posvetiti tudi temu. Lahko rečem, da sem še aktivna v Združenju lastnikov razlaščenega premoženja. Nekaj je bilo že vrnjenega, nekaj je še na sodiščih, moram pa pohvaliti sedanjo vlado, da so se od leta 2004 začele vsaj zame stvari premikati. Moja pohvala gre predvsem ministrstvu za pravosodje in ekipi, ki je storila vse, da bi se zadeve končale.

Kako se vam zdi, da potekajo birokratski postopki za izseljenke, ki si želijo priti v Slovenijo?

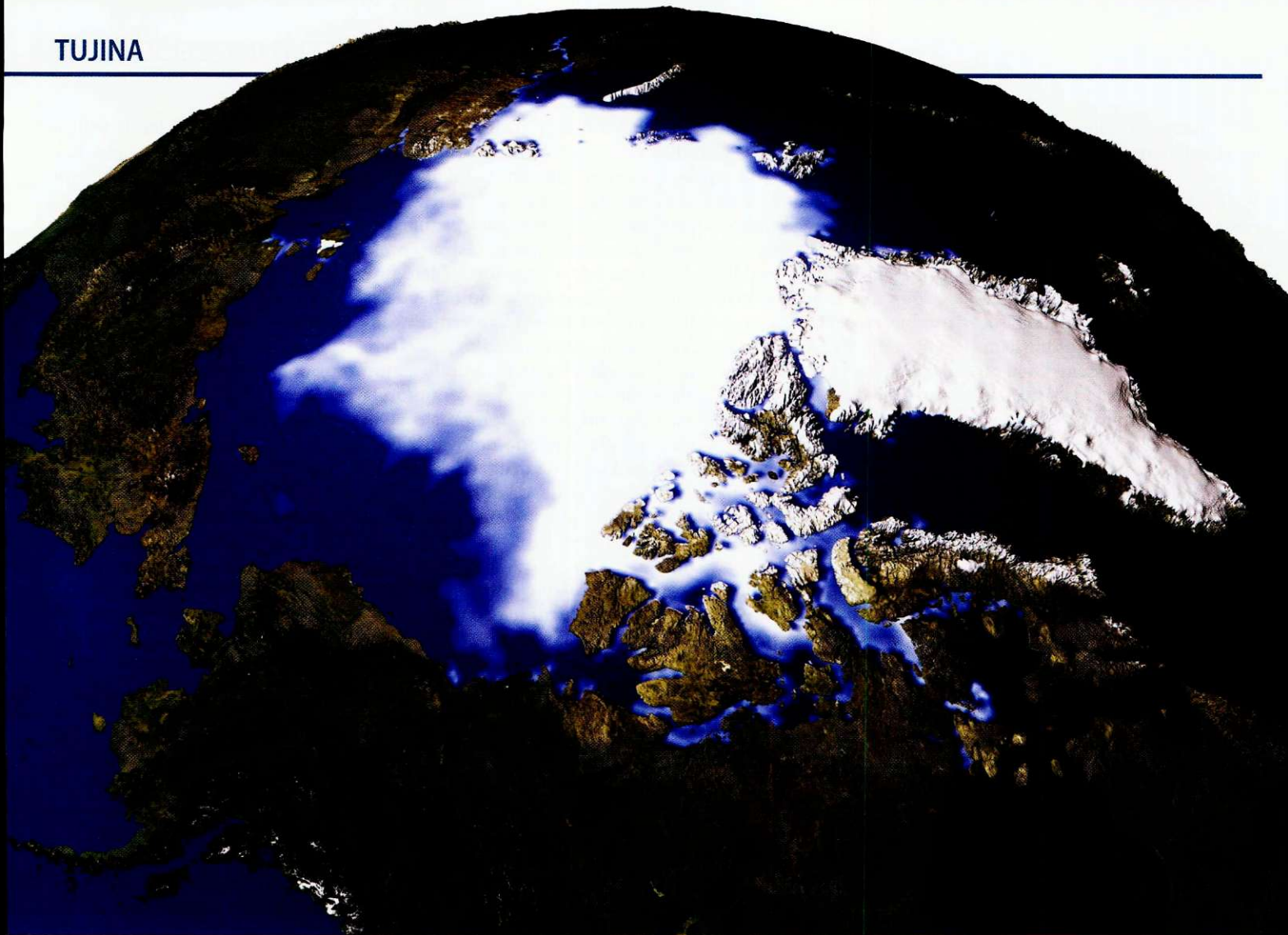
Leta 1990 sem začela zbirati potrebno dokumentacijo in bila sem med prvimi, ki so zaprosili za državljanstvo. Mislím, da takrat ni bilo večjih težav, kasneje pa se je za rojake marsikaj zapletlo. Nekako od leta 1993, 1994 so se začele zadeve zaostrovati in niso potekale več tako tekoče. Meni se je na primer zataknilo pri noštrifikaciji diplome, vsaj na začetku. Potem se je z leti tudi to uredilo.

Mislím, da je zdaj vse to vendarle poenostavljeno, da se stvari rešujejo in da tudi različni državni organi to hitreje urejajo. Slovenski državni organi imajo tudi neposredne stike z veleposlaništvom v Argentini in vse poteka hitreje.

Imate še stike s priseljenimi argentinskimi Slovenci?

Vsako leto se udeležujemo argentinske maše za vse naše pokojnike. Vendar smo tisti, ki smo zdaj v Sloveniji, trdno vključeni v okolje, v katerem živimo in delamo. **D**

Ledena kapa sveta se drastično spreminja in polarne države v njej vidijo čedalje več interesov.

Boj za nikogaršnjo zemljo

Ana Müllner, foto: NASA, Reuters

S tajanjem večnega ledu na severnem tečaju postaja Arktika čedalje dostopnejša, hkrati pa se vedno bolj ugiba o morebitnem naravnem bogastvu, ki se skriva pod ledenimi gorami. Nikogaršnja zemlja se je tako znašla v središču.

Kaj se zgodi, ko se snideta dve najbolj pereči problematik 21. stoletja: hitre podnebne spremembe in boj za energetske vire? Odgovor na to lahko najdemo v aktualnem dogajanju v Severnem ledenem morju, na Arktiki, ki so se je dolga leta otepali vsi razen raziskovalcev in varstvenikov okolja. A odkar je tajanje ledene kape iz dneva v dan bolj realno, se hkrati vedno bolj špekulira o morebitnem naravnem bogastvu, ki se skriva pod gladino Severnega ledenega morja. Arktika bo z leti postajala čedalje lažje dostopna, kar bo omogočalo lažje izkori-

ščanje njenih dobrin, zato si vse države, ki mejijo na severni tečaj, trudijo obraniti svoje interese in si izbojevati čim večji del najbolj odročnega in samotnega ozemlja na planetu.

Mejna vprašanja Ozemeljske težnje po Severnem tečaju niso nič novega, čeprav se pojavljajo šele dobro stoletje. Pred tem praktično nihče ni izražal večje želje po arktičnih ozemljih. Ledena kapa sveta že dalj časa predstavlja skupek nerešenih vprašanj med Dansko, Kanado, Združenimi državami Amerike, Rusijo in Norveško, državami, ki si vsaka

na svoj način prisvajajo Arktiko, a imajo za to tudi pravno podlago. Na območju obstaja nešteto nerešenih vprašanj glede mej med državami; v spor glede morske meje so vpletene praktično vse arktične države, prav tako pa še vedno ni popolnoma razčiščeno vprašanje morskih poti in prehodov med večnim ledom. Severno ledeno morje pa kljub temu le redkokdaj zbudi širše zanimanje javnosti. To večinoma ostaja omejeno na države z dostopom do arktičnega ozemlja. Na severnem tečaju smo vsake toliko časa priče napihovanja mišic vpletenih držav, ki poskušajo na ta način opomniti svet

na nerešeno vprašanje severnega tečaja. Slednje iz leta v leto dobiva večje razsežnosti tako zaradi pospešenega tajanja ledu kot zaradi posledično čedalje večjih možnosti za izkoriščanje ledenega prostranstva.

Razkazovanje mišic Dogajanje na severnem tečaju v preteklih tednih lahko brez najmanjšega zadržka uvrstimo v kategorijo razkazovanja mišic, in če ne bi bili ravno sredi sezone kislih kumaric, bi bilo verjetno deležno precej manj pozornosti. Aktualno tekmo je začela Rusija, ki je na začetku meseca na dno Severne-

ga ledenega morja zapičila rusko zastavo in s tem simbolično sporočila, da je morsko dno na Arktiki njena last. To se je zgodilo med rusko ekspedicijo, na kateri je Rusom prvič v zgodovini raziskovanja severnega tečaja uspelo doseči morsko dno 4.261 metrov pod gladino. S tem dosežkom je Rusija prevzela vodilni položaj pri znanstvenih dosežkih na polarnem območju v zadnjem času.

Na ruske težnje po Severnem ledenem morju so se ostro odzvali predstavniki drugih polarnih držav. Kanadski premier Stephen Harper je že čez nekaj dni odpotoval na severni tečaj in napovedal, da bo Kanada na tem območju začela graditi nova vojaška oporišča in pristanišča, da bi tako lažje uveljavljala svojo pravico do arktičnih naravnih bogastev. »Kanadska vlada razume, da je prvo načelo arktične suverenosti vzemi ali pusti,« je dejal Harper, ki je s tem želel opravičiti ambicije svoje politike na območju severnega tečaja. Na rusko-kanadsko šopirjenje na Arktiki sta se odzvali tudi Danska in ZDA. Slednje so proti severu poslale posebno znanstveno odpravo, ki naj bi narisala zemljevid morskega dna pri Aljaski, hkrati pa ZDA zanikajo, da se s to potezo spuščajo v boj za naravna bogastva severnega tečaja. Na drugi strani svojih apetitov na tem območju ne skriva niti Danska, ki ji pravice do severnih ozemelj pripadajo zaradi Grenlandije. Danci želijo dokazati, da je Grenlandija le geološki podaljšek Arktike in da obe ozemlji povezuje 2 tisoč kilometrov dolg podvodni Greben Lomonosova. Če bi Dancem uspelo dokazati to teorijo, bi ime-

Kanadski premier Stephen Harper in Vladimir Putin

Kaj se skriva pod večnim ledom?

li precej večjo pravico do prisvajanja severnih ozemelj.

Vrh ledene gore Kljub številnim špekulacijah pa še vedno ni znano, kaj se v resnici skriva pod ledeno kapo sveta in v kolikšni meri je to območje res bogato z energetskimi zalogami. Po analizi, ki jo je pred petimi leti opravil Ameriški geološki inštitut, naj bi se na tem območju skrivala četrtnina vseh neizkoriščenih svetovnih zalog nafte in zemeljskega plina, po najnovejši teoriji pa naj bi bilo omenjenih zalog na Arktiki še veliko več. A četudi se Arktika izkaže za energetsko tako bogato območje, bo izkoriščanje njenih naravnih bogastev izjemno težka naloga. Črpanje naravnih virov na severnem tečaju bi se lahko začelo šele čez petdeset let ali kasneje, ko se bo občutno zmanjšala ledena kapa. Predvsem pa je območje, četudi ne bo več v taki meri prekrito z ledom, izjemno težko dostopno. Nahajališča nafte naj bi bila približno 4 kilometre pod gladino morja, kar je izjemno velik izziv za prihodnje osvajačce. Stroški

črpanja nafte bi bili približno petkrat višji od stroškov v Mehikem zalivu. Zato ne preseneča, da do sedaj še nobena večja naftna družba ni pokazala zanimanja za delovanje na Arktiki, saj se zaveda cene in tveganja delovanja na skrajnem severu. Vprašanje je tudi, koliko bo tehnologija napredovala v naslednjih petih desetletjih, ko naj bi se načeloma lahko začelo izkoriščanje polar-

morda bodo to biološki materiali ali pa druga bogastva, ki se skrivajo nekaj kilometrov pod polarnim snegom,« trdi Harald Brekke iz norveškega naftnega direktorata.

Slabi gospodarji Na nova prisvajanja arktičnih ozemelj s strani Rusije so se odločno odzvali tudi varstveniki okolja po svetu in opozorili na neizbežno

Pot do energetskih zalog na severnem tečaju je izjemno zapletena.

nih bogastev. A glede na to, da lahko v prihodnje pričakujemo še večje povpraševanje po energetskih virih, je težko verjeti, da bi katero nahajališče na svetu kljub zahtevnosti terena ostalo neizkoriščeno. Geologi opozarjajo tudi na to, da se čez čas lahko Arktika izkaže za nadvse pomembno tudi glede drugih naravnih virov. »Ta čas je največ zanimanja deležna nafta, a kdo ve, katere naravne vire bomo potrebovali čez nekaj desetletij;

okoljsko katastrofo v primeru ruskega širjenja na severni tečaj. To seveda ne preseneča glede na to, da je Rusiji uspelo v rekordno kratkem času poskrbeti za onesnaženost svojega ozemlja, hkrati pa ne kaže znakov, da bo kmalu začela voditi okoljsko bolj ozaveščeno politiko. Ekologi navajajo primer Aralskega morja, ki ga je (takrat še komunistična) Moskva spremenila v strupeno mlakužo drastično manjšega obsega kot nekoč. Zdajšnja politika Kremlja je, vsaj kar se tiče varstva okolja, običajna v šestdesetih letih prejšnjega stoletja in ne kaže resnejših namenov za drugačno ravnanje. Neimenovani predstavnik organizacije Greenpeace je tako predlagal, da si Rusija lahko začne lastiti arktična ozemlja, šele ko bo poskrbela za temeljito spremembo v svojih naravovarstvenih ukrepih. Arktika, ki na žalost ta čas bolj zbuja zanimanje zaradi nahajališč nafte kot pa zaradi drastičnega tavanja ledu, si zagotovo ne zasluži novega slabega gospodarja. ■

Črpanje nafte je zaradi težke dostopnosti malo verjetno.

Rusija si še vedno prisvaja Severno ledeno morje.

Vojaške vaje

Ruski strateški bombniki so izvedli petdnevne vojaške vaje nad severnim polom. Bombniki, ki lahko nosijo tudi jedrsko orožje, so se urili v izstreljevanju manevrskih raket, navigaciji nad polarnim območjem in dolivanju goriva v zraku. Vojaške vaje so se začele le teden dni po preletu ruskih strateških bombnikov tu-95 nad Tihim oceanom le nekaj sto kilometrov od ameriške vojaške baze na otoku Guam. Vaje so sledile tudi nedavnim poskusom Moskve, da bi podkrepila svoje ozemeljske težnje na Arktiki. Ruski strateški bombniki so v zadnjem času sodelovali v vrsti vaj. 20. julija so tako britanske in norveške zračne sile v zrak poslale svoja prestrezna letala, ko je Norveška zaznala ruske bombnike, ki so bili v zračnem prostoru nad Severnim morjem med Norveško in Veliko Britanijo.

Stasijeva navodila V prostorih nekdanje vzhodnonemške tajne policije Stasi so odkrili dokument, ki nedvoumno dokazuje,

da so morali obmejni policisti po ukazu komunističnih oblasti streljati in po potrebi ubiti vsakega, ki je poskušal pobegniti čez mejo na Zahod. V sedem strani dol-

gem dokumentu, ki nosi datum 1. oktober 1973, je ministrstvo za državno varnost, bolj znano kot Stasi, stražarjem ukazalo, da morajo prebežnike, tudi ženske in otroke, ustaviti ali likvidirati. Dokument je zelo pomemben, ker takratni politični voditelji še vedno zanikajo, da je tovrstni ukaz obstajal. Novo odkritje dokazuje, da so obstajali vidiki temnega poglavlja nemške zgodovine, ki jih je šele treba odkrivati. Ob poskusu prebega iz Vzhodne v Zahodno Nemčijo naj bi po neuradnih navedbah umrlo najmanj 1.245 ljudi, od tega več kot pol po avgustu 1961, ko so začeli graditi zid, ki naj bi ustavil množične pobege iz komunistične države. Zid je bil dolg 155 kilometrov, od tega ga

je 43 kilometrov potekalo od severa proti jugu in delilo Berlin na dve, preostalih 112 kilometrov pa je obkrožalo enklavo Zahodni Berlin in jo ločevalo od Vzhodne Nemčije. Zid je padel leta 1989.

Velike poplave Severno Korejo je prizadelo močno deževje in povzročilo hude poplave, terjalo pa je tudi več sto mrtvih oziroma

pogrešanih. Poleg tega je voda uničila okoli 30.000 domov, 800 javnih zgradb, več kot 540 mostov ter 70 odsekov železniških prog. Močno deževje je prizadelo tudi velika riževa polja ob zahodni obali, zaradi česar utegne v državi primanjkovati hrane. Strokovnjaki opozarjajo, da so desetletja nebrzdanega krčenja gozdov Severno Korejo oropala dreves, ki so naravna zaščita pred poplavami in plazovi. Zaradi hudih poplav v sredini 90. let prejšnjega stoletja je izbruhnila lakota, ki je terjala kar dva milijona življenj.

Pica Pica proti gubam, ki so jo predstavili v Italiji, je sprožila val razburjenja med privrzceni tradicionalne italijanske pice. V

TUJI TISK

El Pais

Nova odkritja

Družina Liki, ki se s paleontologijo ukvarja že tretji rod, nadaljuje s pomembnimi in spornimi odkritji. Raziskovalci so predstavili dve najdbi, ki so ju odkrili ob jezeru Turkana na severovzhodu Kenije. Obe okamnini, lobanja in

čeljust, izhajata iz istega obdobja, izpred približno 1,5 milijona let, vendar sta druga od druge tako različni, da bi lahko pomislili na to, da pripadata različnim vrstama - Homo habilisu in Homo erectusu. Težava je v tem, da je nekoč veljalo, da je ena vrsta izšla iz druge in da nista mogli obstajati hkrati. Evolucijo sodobnega človeka so si do sedaj predstavljali v obliki zaporedja treh vrst, ki so se pojavile v Afriki. Homo habilis, ki mu pripada najdena zgornja čeljust, je živel približno pred 1,44 milijona let, kar je precej kasneje kot vse do sedaj znane najdbe ostankov predstavnikov te vrste. Starost druge najdbe pa je 1,55 milijona let.

The Observer

Jurij Gagarin

Vsako leto se na otočju Orkney tisoči obiskovalcev po posebni turistični poti vrača do pet tisoč let v preteklost v neolitsko vas, kjer so živeli poljedelci med letoma 3100 in 2450 pred našim štetjem. Skoraj vsak korak na

tej poti je označen s katerim od pomembnih zgodovinskih dogodkov v zgodovini, od gradnje piramid in Kristusovega rojstva do odprave vesoljske ladje Apollo na Luno. Pri tem je prišlo do težave. S sodelavci muzeja je govoril ruski veleposlanik in izrazil željo, da bi bil primerno zaznamovan tudi vesoljski triumf SSSR. Rusi zahtevajo, da bi bili na turistični poti poleg izkrcanja na Luno leta 1969 označeni tudi zagon Sputnika leta 1957 in polet Jurija Gagarina, ki je kot prvi človek obkrožil Zemljo. Želji bodo najverjetneje ugodili in dodali muzeju tudi tako imenovano Rusko uro.

združenju Prava neapeljska pica so tako opozorili, da uporaba polnozrnatke moke preprečuje nastanek značilne hrustljave skorje klasične pice. Združenje je v preteklosti protestiralo tudi proti prodaji posameznih kosov pice, ki je v Italiji postala zelo priljubljena. Pica sicer vsebuje trikrat več vlaknin kot klasična pica, poleg tega naj bi zaradi svojih sestavin, med drugim polnozrnatke moke, vsebovala več železa in magnezija, staranje kože pa naj

bi preprečevala zaradi uporabe najmanj osmih vrst zelenjave: paradižnika, zelja, česna, bučk, bazilike, gob, korenja in špinacije.

Različno dolgo Otrok, rojen v ZDA leta 2004, bo v povprečju živel 77,9 leta. Na lestvici držav z najvišjo pričakovano življenjsko dobo se s tem ZDA uvrščajo na 42. mesto, kar je 11 mest nižje kot dve desetletji pred tem. Pred njimi so se poleg Japonske in večine evropskih držav znašle tudi Jordanija, pacifiški otok Guam in Kajmanski otoki. Najdaljše življe-

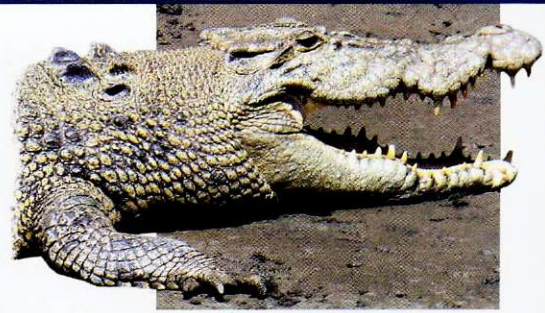
nje se obeta prebivalcem evropske žepne države Andora, v kateri pričakovana življenjska doba znaša 83,5 leta. Sledijo ji Japonska, Macao, San Marino in Singapur. Drugi konec lestvice zase-

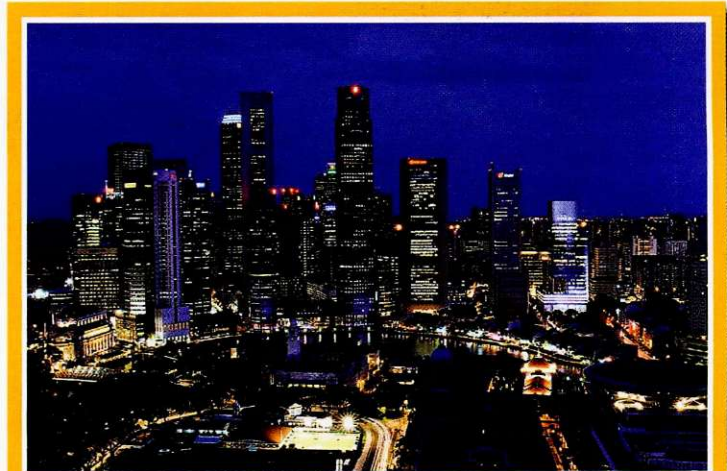
dajo države podsaharske Afrike. Poleg lakote in civilnih spopadov prebivalstvo tega območja med drugim mori virus HIV. Najnižjo pričakovano življenjsko dobo ima Svazi, in sicer 34,1 leta. Nekoliko nad njim so Zambija, Angola, Liberija in Zimbabve.

Med krokodili Avstralski kavboj, ki se je po nesreči znašel sredi močvirja v odročnem delu avstralske zvezne države Queensland, je sedem dni in noči preživel na drevesu, kamor se je zatekel pred krvoločnimi krokodili. Dejal je, da so bili vse, kar je lahko videl, pari rdečih oči pod njim, poleg tega pa je vse noči poslušal rjojenje krokodilov v bližini. Nevarna avantura se je začela, ko ga je med ježo po divji-

ni konj vrgel s sedla in je izgubil zavest. Ko se je prebudil, je še ves omotičen sedel na konja in upal, da bo ta našel pot domov. Vendar se je namesto tega prebudil sredi močvirja, polnega krokodilov, zato se je zatekel na drevo in tam preživel naslednjih sedem dni. Preživel

je s pitjem vode iz močvirja in z dvema sendvičema, ki ju je imel s sabo. Rešili so ga helikopterji.

Naval turistov

Turistične agencije svoje stranke v Singapurju v zadnjem času nametajo v rdeči četrti zunaj mesta, na bližnjem indonezijskem otoku Batam ali na jugu Malezije, saj v Singapurju zaradi množičnih obiskov turistov zmanjkuje hotelskih sob. Mesto, ki razpolaga s 37.000 hotelskimi sobami, je v prvi polovici leta obiskalo kar 4,9 milijona turistov, kar je za 5,2 odstotka več kot v istem obdobju lani.

VIR: STA

TUJI TISK

Daily Telegraph

Kožni rak

Po besedah strokovnjakov britanskega centra za raziskovanje rakavih obolenj je število obolelih za kožnim rakom v zadnjih desetih letih hitro zraslo predvsem zato, ker so tisoči dopustnikov pripravljeni tvegati svoje

zdravje samo zato, da bi zagoreli. Število primerov najnevarnejše oblike raka, zloglasnega melanoma, je v 10 letih zraslo za 43 odstotkov, leta 1995 so namreč našli 5.783 primerov, leta 2004 pa 8-939. Od sredine 80. let se je število primerov kožnega raka pri ženskah podvojilo, med moškimi pa se je potrojilo. Nova anketa je pokazala še to, da ljubitelji zagorele kože vedo za nevarnosti, vendar se nameravajo med dopustom kljub temu čim več izpostavljati soncu. Znano je tudi, da sončenje znižuje nevarnost obolenja za rakom na prsni in prostati, vendar za to zadostuje sončenje zvečer in zjutraj.

Mignews

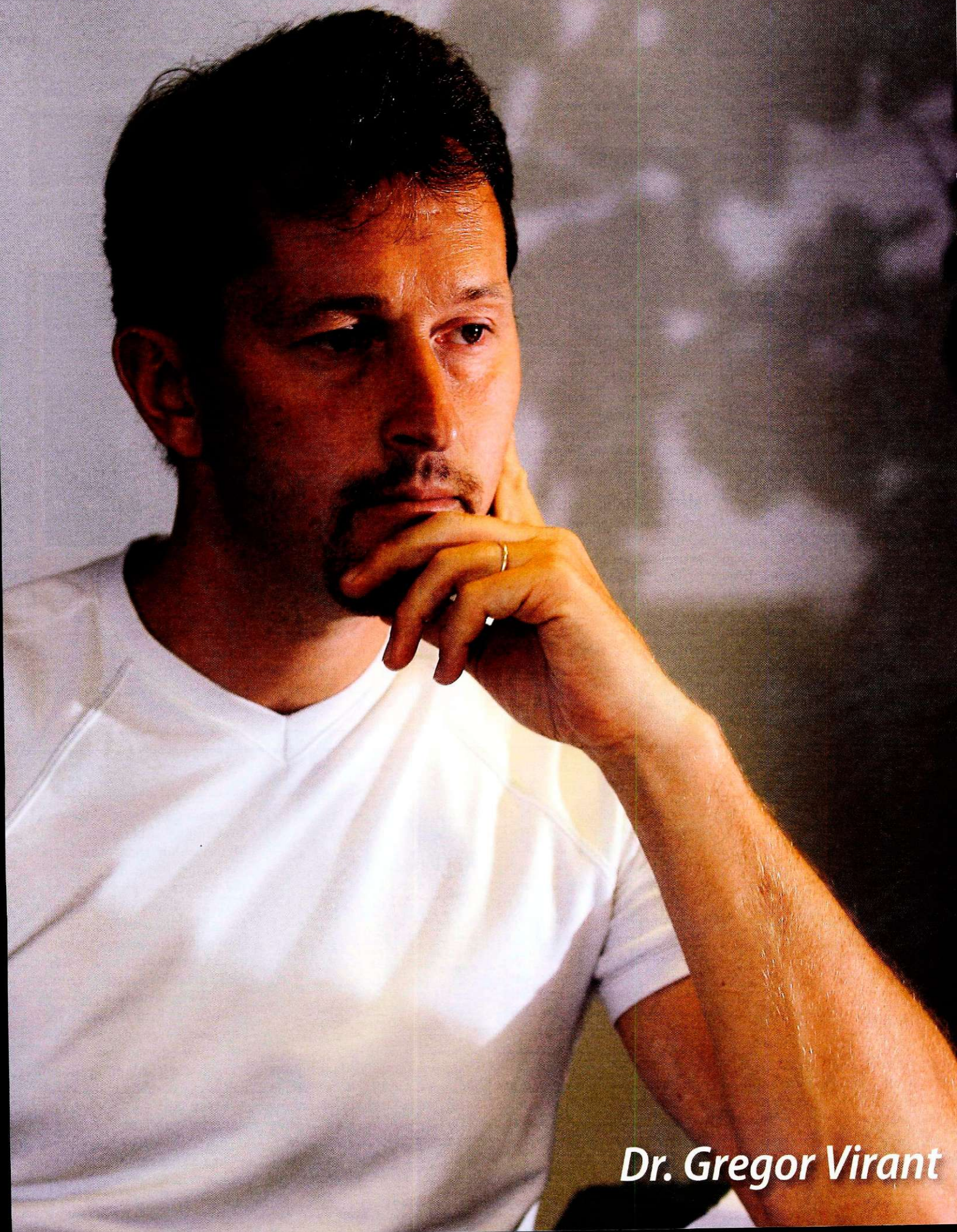
Raj v naravi

Znanstveniki trdijo, da je hipoteza, po kateri se je na ozemlju, ki se razprostira trideset kilometrov okoli črnobilske jedrske elektrarne, razcvetela divja narava, znanstveno neutemeljena. Veljalo je, da tam zaradi odsotnosti

človeka v miru živijo redke vrste živali. Toda skupina ameriških in francoskih znanstvenikov, ki so ocenjevali učinke črnobilske nesreče na ptice, pravi, da je vpliv radiacije na živali veliko močnejši, kot so mislili doslej. Po eksploziji črnobilskega reaktorja so sledove radiacije našli v skoraj vseh državah severne zemeljske poloble. Avtorji raziskave so ugotovili, da je na območjih maksimalnega sevanja številčnost ptic za 66 odstotkov manjša kot v krajih z normalnim sevanjem. Poleg tega na območjih z višjim sevanjem živi za 50 odstotkov manj različnih vrst. Vprašanje je le, ali je tako neposredno zaradi sevanja ali pa zaradi pomanjkanja hrane na teh območjih.

INTERVJU

Dr. Gregor Virant

Na rast plač v javnem sektorju je treba gledati dolgoročno

Vida Kocjan; foto: Bor Slana

Dr. Gregor Virant je študiral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je pridobil tudi doktorat pravnih znanosti. Študijsko se je izpopolnjeval na Glasgow Caledonian University. Je habilitirani univerzitetni učitelj na Fakulteti za upravo Univerze v Ljubljani. V letih 1995–1999 je bil svetovalec Ustavnega sodišča RS. Od junija 2000 do avgusta 2004 je bil državni sekretar za javno upravo. Bil je član Republiške volilne komisije, član uradniškega sveta iz vrst strokovne javnosti, predstavnik Slovenije v odboru OECD za javno upravo (do avgusta 2004) in član evropske koordinacije generalnih direktorjev, pristojnih za področje javne uprave (od junija 2000 do avgusta 2004). Je avtor številnih strokovnih in znanstvenih člankov s področja ustavnega in upravnega prava ter javne uprave in avtor univerzitetnega učbenika Pravna ureditev javne uprave. Govori angleško in francosko.

Program odprave administrativnih ovir se uspešno uresničuje, izvajanje antibirokratskega programa pa je v polnem teku. 38-letni dr. Gregor Virant, izredno dinamičen, hkrati pa strog in nepopustljiv minister, zadolžen za vodenje področja javne uprave, uspešno vodi resor, kar je opaziti tudi v zadovoljstvu zaposlenih in mnenju prebivalstva nasploh. V teku je uvedba projekta Vse na enem mestu (e-VEM) za gospodarske družbe, načrtuje izvedbo e-volitev, nadaljnje poenostavljanje postopkov, ob koncu letu pa bodo na ministrstvu naredili tudi analizo glede delovnih sobot v javni upravi. Minister napoveduje, da bodo najverjetneje delovne sobote ostale tudi naprej.

Po javnomnenjskih anketah ste že nekaj časa eden bolj priljubljenih ministrov te vlade. Vam to godi? S čim ste si po vašem mnenju to zaslužili?

To razumem kot sporočilo, da ljudje vidijo, da je na področju javne uprave prišlo do pozitivnih premikov. Jasno je, da sem s priznanjem zadovoljen. Mislim, da so bili največji koraki narejeni pri odpravljanju administrativnih ovir, to je pri poenostavljanju postopkov za dr-

žavljane in podjetja. Tu smo uvedli spremembe, ki se poznajo praktično vsakemu državljanu, v zadnjem času pa dajemo velik poudarek tudi poenostavitvam za podjetja. Zelo dobro so se uveljavile tudi delovne sobote v državni upravi. Izkazalo se je, da smo imeli prav tisti, ki smo ocenili, da je to potrebno in da si naše stranke to želijo. Moje delo je ves čas usmerjeno v to, da bi uprava delovala kot kakovosten servis za državljane in podjetja.

Eno od področij, ki jim namenjate veliko pozornosti, je približanje javne uprave ljudem. Kaj imate še v načrtu do konca mandata?

Poenostavljanje postopkov se bo nadaljevalo. Najpomembnejši na tem področju je projekt Vse na enem mestu (e-VEM) za gospodarske družbe, ki bo začel delovati novembra letos in bo ustanoviteljem gospodarskih družb omogočil tisto, kar je že danes omogočeno samostojnim podjetnikom. To je ureditev vseh administrativnih obveznosti, vključno z registracijo, na enem mestu, brezplačno, hitro in brez izpolnjevanja obrazcev. Sicer pa do konca mandata načrtujemo še uvedbo in izvedbo elektronskih volitev. Naš načrt je, da bi na parlamentarnih volitvah prihodnje leto tisti, ki bodo to želeli, oddali svoj glas elektronsko. Naj omenim še uvedbo klicnega centra, ki bo državljanom omogočil, da na eni telefonski številki dobijo vse informacije o upravnih storitvah.

Kako se pripravljate na predsedovanje EU in kakšna bo naloga ministrstva v tem obdobju?

Imeli smo kar pomembno vlogo v postopku priprave na predsedovanje. Zadolženi smo bili za pripravo kadrovskega načrta in za koordinacijo kadrovske sheme, ki določa odgovorne osebe za sleherno delovno skupino. Pomembne zadolžitve imamo tudi na področju informatike, to je informacijske podpore pri predsedovanju. Sicer pa naše ministrstvo, in jaz osebno, ni odgovorno za veliko evropskih

dosjejev. Eden od teh dosjejev pa je zelo pomemben. To je dosje Boljši predpisi (better regulation), ki je sestavni del lizbonske strategije in katerega bistvo je poenostavljanje postopkov (tudi tistih, ki jih urejajo predpisi EU) ter izboljševanje administrativnega okolja za podjetja. V Sloveniji se s tem intenzivno ukvarjamo ves čas mandata te vlade, tako da vemo, kako se je treba stvari lotiti.

Pred kratkim ste končali pogajanja s sindikati javnega sektorja. Večina sindikatov je zadovoljna, nekateri, recimo SVIZ, carinski in gasilski sindikat, pa ne. Se boste z njimi še pogajali?

Po dolгих letih pogajanj smo dosegli parafiranje kolektivne pogodbe za javni sektor s strani velike večine sindikatov javnega sektorja. Lahko bi rekel, da kolektivne pogodbe od večjih sindikatov ni parafiral samo SVIZ, ki zastopa dejavnost vzgoje in izobraževanja, od manjših sindikatov pa sindikata gasilcev in carinikov. Glede slednjih dveh ne najdem racionalne razlage, zakaj kolektivne pogodbe nista parafirala, še posebej, ker tako pri gasilcih kot carinikih v novem sistemu ohranjamo izravnano s policisti, pri čemer so ves čas vztrajali. Plače carinikov in gasilcev se bodo nekoliko zvišale. Ni logično, da ta dva sindikata zavračata podpis kolektivne pogodbe za javni sektor. Glede sindikata vzgoje in izobraževanja pa je situacija takšna: dejavnost vzgoje in izobraževanja je dosegla povišanje plač že z aneksom k svoji panožni kolektivni pogodbi v letu 2002. Obseg plač v tej dejavnosti se je na podlagi tega aneksa zvišal za 100 milijonov evrov letno (približno 24 milijard tolarjev), kar pomeni, da se je ta dejavnost že ustrezno umestila v plačnem sistemu. Takrat, ko je njihov predstavnik Branimir Štrukelj podpisal aneks (to je bilo leta 2002), se je tudi zavezal, da bo tvorno sodeloval v pogajanjih na podlagi zakona o sistemu plač v javnem sektorju. To pa pomeni, da se je že takrat zavedal, da bo del

► redne letne uskladitve plač namenjen odpravi plačnih nesorazmerij in da bodo tudi druge dejavnosti deležne izboljšav. Takrat pridobljeno plačno pozicijo učiteljc in učiteljev ter vzgojiteljic in vzgojiteljev v novi kolektivni pogodbi za učitelje in vzgojitelje ohranjamo. Gospod Štrukelj me je takoj po volitvah vprašal, ali bo vlada spoštovala tisto, kar so učitelji dosegli z aneksom k svoji kolektivni pogodbi. Dal sem mu pozitiven odgovor in sem svojo obljubo tudi držal, zato pričakujem tudi korekten odnos z njihove strani. Ne glede na dejstvo, da kolektivne pogodbe za javni sektor niso parafirali, bodo sodelovali pri pogajanjih o panožni kolektivni pogodbi in v tem okviru bomo morda našli kompro-

Kaj bo pomenilo, če z omenjenimi sindikati ne boste dosegli sporazuma?

Potem ko smo naredili najpomembnejši korak (parafiranje splošne kolektivne pogodbe za javni sektor), je za vstop v nov plačni sistem potrebna še sklenitev panožnih kolektivnih pogodb. Teoretično je mogoče, da bi posamezne dejavnosti v javnem sektorju ločeno vstopale v nov plačni sistem. Če bi se zgodilo, da samo v eni dejavnosti ne bo prišlo do podpisa panožne kolektivne pogodbe, zaradi tega ne more stati celoten sistem, kajti številne druge dejavnosti, kot so kultura, zdravstvena nega, velik del državne uprave, socialno varstvo, so zelo zainteresirane za čim hitrejšo uveljavitev novega plačnega sistema. Ne bi bilo prav, če bi

Mislim, da so bili največji koraki narejeni pri odpravljanju administrativnih ovir, to je pri poenostavljanju postopkov za državljane in podjetja.

misne rešitve. Splošna kolektivna pogodba za javni sektor je namreč določila plačo le za orientacijsko delovno mesto učitelja začetnika, za učitelje z višjimi nazivi pa bo plačni razred določen s panožno pogodbo.

Kako pa je s plačami policistov?

S policisti smo se dogovorili. Dosegli smo kompromis – 21. plačni razred, s katerim sta obe strani enako zadovoljni ali pa nezadovoljni, kot je pač običajno s kompromisi. Našli smo se nekje na sredini, kar po mojem mnenju pomeni, da smo preprečili nezadovoljstvo v policiji. To pa je zelo pomembno še posebej v času predsedovanja EU in prevzemanja schengenske meje.

ena dejavnost, ena panoga blokirala vse druge. Zato bi v skrajnem primeru izvedli prehod v novi plačni sistem tako, da bi vanj prešle vse panoge razen tiste, ki ne bodo imele sklenjene kolektivne pogodbe. V vsakem primeru pa z novim letom vstopajo v novi sistem funkcionarji (predsedniki, poslanci, ministri, sodniki ...), saj njihove plače niso vezane na kolektivne pogodbe, ampak smo jih uredili z zakonom.

Kako komentirate to, da zdaj nekateri posredno nasprotujejo tovrstni plačni ureditvi in očitajo, da bo vlada z višjimi plačami v javnem sektorju – plače se bodo dolgoročno povečale za 9 odstotkov – povečala javne izdatke?

Treba je vedeti, da je bila plačna reforma v javnem sektorju že z zakonom leta 2002 zastavljena tako, da se je del redne letne uskladitve plač z inflacijo zadrževal z namenom, da se ta denar plasira v tiste dejavnosti, ki so podcenjene. Tako je bilo že od samega začetka popolnoma jasno, da bo v trenutku, ko bo prišlo do dogovora, zaradi usklajevanja plačnih nesorazmerij prišlo tudi do večje rasti plač. Na rast plač v javnem sektorju je treba gledati skozi daljše časovno obdobje. Treba je vedeti, da so plače v javnem sektorju od leta 2002 pa do vključno 2007 rasle bistveno počasneje kot v zasebnem sektorju. Z izjemo vzgoje in izobraževanja so plače realno celo padale. Ob prehodu v novi sistem bodo zaradi odprave plačnih nesorazmerij nekaj časa rasle hitreje. Ves čas pogajanj smo bili skupaj z uradom za makroekonomske analize in razvoj izjemno pozorni na to, da bi bila ta rast makroekonomsko vzdržna. S sindikati nam je uspelo doseči tudi dogovor, da do rasti pride skozi daljše časovno obdobje, in sicer do leta 2010. Zadnje povečanje plač je predvideno za marec 2010. Rast plač v posameznih letih tako ne bo odstopala od realne rasti produktivnosti.

To je torej vaš odgovor na očitke opozicije, da vlada povečuje plače v javnem sektorju?

Tako je. Če nam bo opozicija, ki je v času vladanja leta 2002 sama zastavila plačno reformo v javnem sektorju, sedaj očitala rast plač, bo to čisto sprenevedanje.

Kako daleč so pogajanja z ljubljanskim županom Zoranom Jankovičem?

Ta pogajanja so po moji oceni praktično pred koncem. Poteka še tehnična finalizacija besedila sporazuma, nekaj vprašanj je ostalo odprtih, menim pa, da smo sposobni zapreti vsa vprašanja razen enega. Ljubljanski župan še vedno vztraja pri tem, da bi morala država zagotoviti večji obseg dodatnih sredstev za glavno mesto zaradi tega, ker se je obseg državnega financiranja mestne občine zaradi spremembe zakona o financiranju občin znižal. Vlada v takšen način kompenzacije ne privoli. Župana ves čas opozarjamo, da je na voljo izredno veliko evropskih sredstev iz strukturnih skladov. Predlagamo mu, da se MOL prijavi za te projekte. Navsezadnje zglejdi, kot je Celje, kažejo, da je v sedanjem sistemu financiranja občin z dobrim vodenjem mogoče doseči razvojni preboj.

Ampak župan ves čas zatrjuje, da ne bo podpisal sporazuma, če njegov pogoj ne bo izpolnjen ...

Ta pozicija se mi zdi nenavadna. V sporazumu je približno 80 točk, o katerih smo se sporazumeli in obetajo zelo dobro sodelovanje med mestno in državno administracijo, to je ministrstvu. To sodelovanje je boljše, kot je bilo kadar koli doslej. Pogajalske skupine so

vzpostavile stike, stvari so se začele premikati in bila bi velika škoda, če bi župan zaradi ene teme zavrnil vse druge točke, o katerih smo se sporazumeli. To bi bil tudi slab znak za operativne ekipe na strani mestne občine in na strani vlade. Če daje župan mestni administraciji sporočilo, da ni dosegel sporazuma z vlado, da je v bistvu v konfliktu z vlado, potem se bo ta konflikt prenesel tudi na operativno raven. To pa bi bilo škodljivo.

Kdaj pričakujete, da se bodo pogajanja končala?

Skoraj zanesljivo septembra.

Si lahko torej Ljubljana obeta več sredstev, kot ji jih dodeljuje novi zakon o financiranju občin?

Po mojem mnenju mesto lahko dobi veliko denarja skozi projekte, ki jih sofinancira EU in pri katerih s svojimi sredstvi sodeluje tudi državni proračun. Skozi te projekte bi bilo mogoče financirati marsikaj, denimo tudi graditev stadiona v Stožicah.

Župan je zakon poslal v presojo na Ustavno sodišče RS. Kakšno je vaše stališče?

Zakon o financiranju občin ni v moji pristojnosti, tako da tega ne želim komentirati. To je stvar ministra za lokalno samoupravo in ministra za finance. Seveda je treba počakati na odločitev ustavnega sodišča in potem ravnati skladno z njo.

Po dosedanjem predlogu naj bi Slovenija dobila 14 pokrajin, in čeprav to ni v vaši pristojnosti, me zanima, kakšno je vaše stališče glede tega?

Tako je. To ni v moji pristojnosti, razen kolikor se zelo zavzemam za to, da nastanek pokrajin ne bi pomenil dodatnega zaposlovanja oziroma povečanja števila zaposlenih v javni upravi. Mislim, da bi morale biti pokrajinske uprave zelo majhne, fleksibilne, vendar pa visoko usposobljene in razvojno naravnane.

Je bolje, da je pokrajin več ali manj in katero je pravo število?

Pokrajina politika ljudem ne sme vsiljevati. Težko si na primer predstavljam regionalizacijo Slovenije tako, da bi Koroška spadala pod Maribor ali Posavje pod Novo mesto. To bi bilo v nasprotju z voljo prebivalstva. Pravo je tisto število pokrajin, ki ustreza interesom ljudi in njihovem občutku pripadnosti neki pokrajini.

Je razmejitev pristojnosti med občinami in pokrajinami že znana?

Menim, da bodo nekatere naloge, ki jim zlasti manjše občine niso kos, morale prevzeti pokrajine. Zlasti to velja za ravnanje s komunalnimi odpadki pa tudi za nekatere druge infrastrukturne dejavnosti.

Ali se bo življenje ljudi glede na delovanje upravnih enot po uvedbi pokrajin kaj spremenilo?

Ne, storitve bodo ostale tam, kjer so. Z vidika upravnih storitev bomo zagotovili predvsem to, da bi te ostale ljudem blizu. Menim, da se na tem področju ne bo nič spremenilo. Tisto, kar se bo spremenilo, pa je, da bodo razvojne odločitve bližje prebivalstvu pokrajin. Pomembne odločitve pri razvoju pokrajine se torej ne bodo sprejemale v Ljubljani, ampak v pokrajinah samih oziroma v njihovih središčih. Naj ponazorim s primerom: območje opuščene mejnega prehoda Karavanke je razvojno zelo zanimiv prostor. Zakaj bi o razvojnih projektih na tem platu odločala Ljubljana? Zemljišča je treba izročiti pokrajini in Gorenjci naj sami odločijo, kakšen razvoj si želijo na tem območju. Prav razvojna komponenta je po mojem mnenju bistvo pokrajine.

V začetku mandata ste si kot cilj zadali, da bi zaposlenost v državni upravi vsako leto zniževali. Vam to uspeva?

Število zaposlenih se zmanjšuje po načrtu, sedaj smo dosegli približno 1,5-odstotno znižanje v civilnem delu državne uprave, kar je skladno z našimi načrti. Zaposlovanje je izjemno restriktivno, v zgodovini slovenske državne administracije še nikoli ni bilo tako. Menim, da bomo do konca mandata dosegli zastavljeni cilj, to je zmanjšanje za tri odstotke. Davčna uprava RS bo lahko prihodnje leto

znatno zmanjšala število zaposlenih zaradi velike poenostavitve postopkov, predvsem mislim na odpravo dohodninske napovedi.

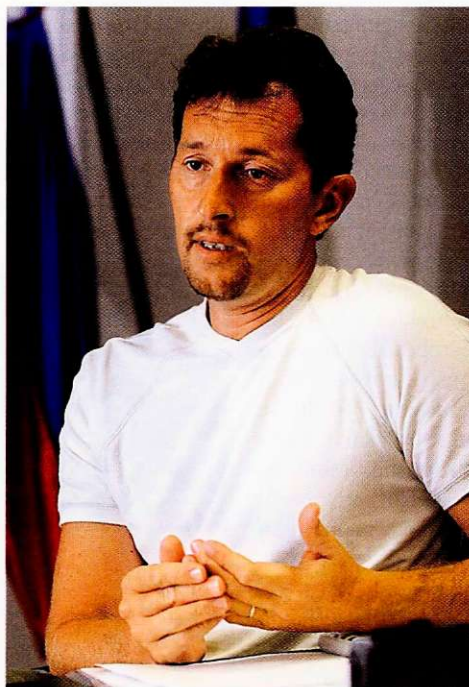
Za koliko ljudi gre?

Probleme bomo poskušali rešiti tako, da ne bi bilo potrebno odpuščanje, seveda pa tudi te možnosti ni mogoče v celoti izključiti. Izvedba bo v rokah generalnega direktorja, sam pa ocenjujem, da bo šlo za zmanjšanje za nekaj deset zaposlenih.

Plače za direktorje javnih zavodov in agencij so že urejene, ob tem pa bode v oči, da so recimo plače nekaterih direktorjev zdravstvenih domov višje kot plača predsednika države. Kako je to mogoče?

Plače direktorjev v javnem sektorju, to je v državni upravi, v javnih zavodih, skladih in agencijah, so na novo urejene že od 1. marca 2006. Plače so pregledne in razmerja so bistveno bolj logična kot prej. Edine izstopajoče plače, ki še obstajajo, so plače v javnih zdravstvenih zavodih, vendar je to le zaradi dežurstev. V mnogih primerih se zaradi premajhnega števila zdravnikov pojavlja potreba po dežurstvih in tako se lahko zgodi, da direktor zdravstvenega doma opravi praktično dvojno delo, zaradi česar zasluži skoraj dve plači. K takšnemu dežurstvu direktorja javnega zdravstvenega zavoda pa mora za vsak primer posebej dati izrecno soglasje minister za zdravje. Minister mora vedno presoditi, ali je dežur-

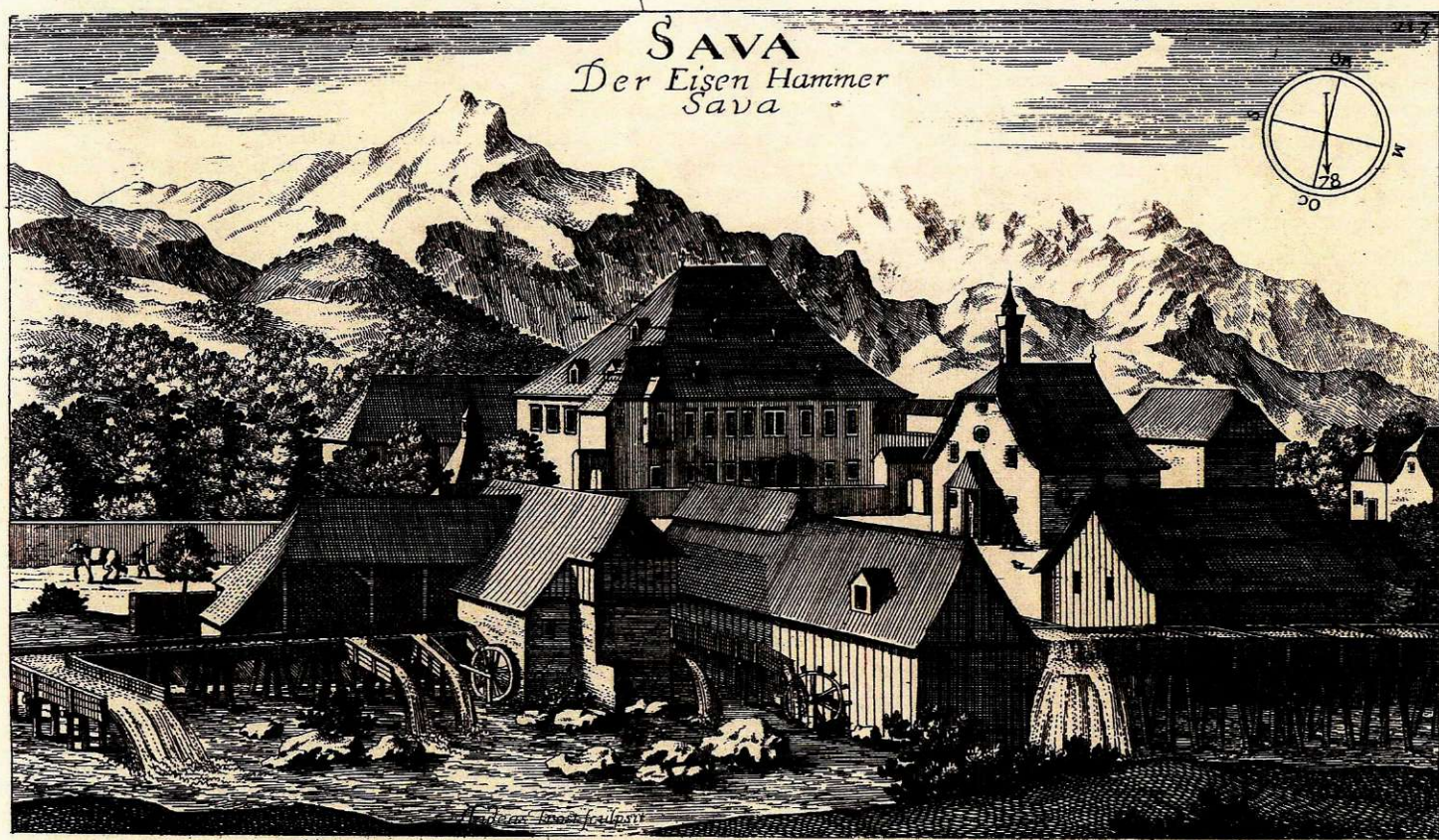
Če daje župan mestni administraciji sporočilo, da ni dosegel sporazuma z vlado, da je v konfliktu z vlado, se bo ta konflikt prenesel tudi na operativno raven.

stvo nujno. Dežuranje pač ne sme biti mehanizem za dvigovanje plače. Moja ocena pa je, da je v zdravstvu še veliko rezerv na področju dežurstev, vendar o konkretnih primerih ne bi želel soditi, ker je to v pristojnosti ministra za zdravje. Lahko torej sklenem, da so plače v javnem sektorju pod nadzorom.

Za konec, kakšno je zadovoljstvo zaposlenih v javni upravi? Ali ga merite?

Zadovoljstvo zaposlenih merimo zlasti v upravnih enotah. Spodbuden je predvsem podatek, da izjemno veliko zaposlenih, v nekaterih sredinah tudi prek 90 odstotkov, izraža stališče, da so ponosni na to, da so del tega sistema. Podoba javne uprave se izboljšuje, ker se med vodji in zaposlenimi širi filozofija, naj uprava deluje kot servis za državljanke in podjetja. To dokazujejo tudi visoke ocene uporabnikov storitev (državljanov in podjetij), katerih zadovoljstvo stalno merimo. Ker se podoba javne uprave izboljšuje, so tudi zaposleni bolj ponosni na to, da delajo v tem sistemu. ■

Mesto jekla in cvetja

V. M., foto: arhiv Demokracije

Občina Jesenice in Gornjesavski muzej Jesenice sta izdala monografijo z naslovom *Jesenice, mesto jekla in cvetja*. Gre bolj za zbornik o zgodovini in sedanjosti kraja s prispevki različnih avtorjev ter z izbranimi fotografijami.

Čeprav so Jesenice nastale in so še danes znane predvsem po železarstvu, so zanje prav tako kot za vsak kraj značilna tudi mnoga druga področja – od kulture, cerkvene preteklosti do športa in narave. Ker je v knjigi predstavljena vrsta teh področij, naj se v kratki predstavitvi ustavimo samo pri nekaj detaljih.

Kranjska industrijska družba

Velik razvoj so Jesenice dosegle v 19. stoletju z nastankom Kranjske industrijske družbe, zato se ustavimo pri njej. Zaradi čedalje večjih finančnih težav so bili gorenjski fužinarji prisiljeni razmišljati o združitvi. Pobudniki zanj so bili Zoisi, lastniki javorniških in bohinjskih fužin. Septembra 1869 so v trgovski register vpisali Kranjsko industrijsko družbo

(KID) s sedežem v Ljubljani. Tri leta za tem se je družbi priključil še lastnik savske železarne Valentin Ruard. Častno mesto prvega predsednika družbe je pripadlo Michelangelu Zoisu. Vodilni mesti v družbi sta imela člana družine Luckmann iz Ljubljane. Josef je bil predsednik upravnega odbora, Carl pa generalni direktor družbe. Prvi tehnični direktor KID je bil kemik vitez Lambert Pantz, znan tudi kot konstruktor gozdnih transportnih železnic. Trudil se je, da bi izdelal še bolj kakovostno jeklo z večjo trdnostjo. Vsipu železove rude v javorniškem plavžu je dodal manganovo rudo, ki so jo kopali na Begunjščici.

Feromangan Uspelo mu je, da je KID prva na svetu v plavžu pridobila zlitino železa in mangana

– 37-odstotni feromangan. Svoj izdelek so predstavili na svetovni razstavi na Dunaju in za leta 1873 (leto po odkritju) prejeli zlato medaljo. A tudi ta uspeh ni mogel ustaviti širitve splošne krize v železarstvu. Družba je k

sodelovanju pritegnila nemško podjetje Vogel & Noot, ki je prevzelo vodstvo KID. Ti železarski industrialci so v letih 1889 do 1891 na Jesenicah zgradili martinarno – jeklarno s Siemens-Martinovimi pečmi, težko in lahko valjarniško progo, žično valjarno, žebeljarno, mehanične delavnice, kovačnico in druge pomožne obrate, temelje sodobne železarne.

Po krizi si je vodstvo znova prizadevalo zagotoviti uspešno delovanje podjetja. Odkupili so zemljišča v Škednju pri Trstu tik ob morski obali in tam zgradili tri plavže. Ob prižigu prvega so ugasnili plavž na Savi, jeseniški delavci pa so se s svojim znanjem in izkušnjami selili v Trst. Tam so talili rudo iz čezmorskih dežel, grodelj pa iz Škednja

Jesenice

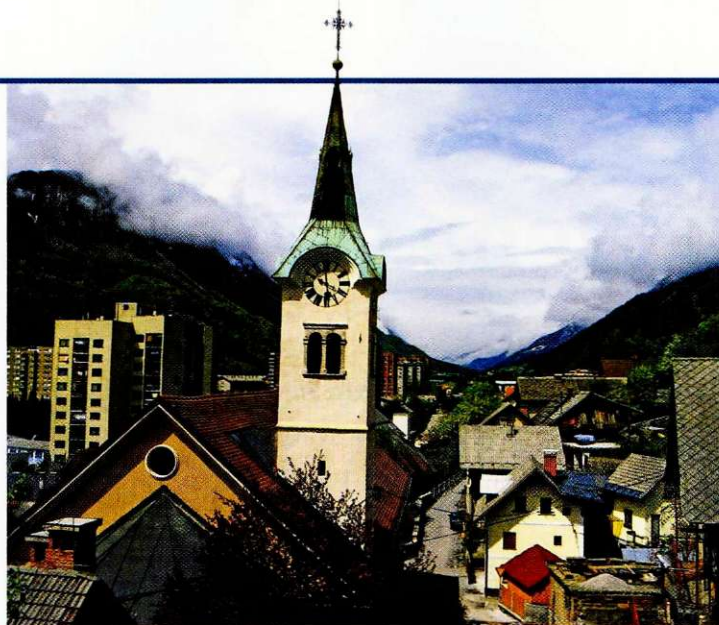
vozili na Jesenice, kjer so postopoma rasli novi obrati.

Javornik Predelava jekla v valjarnah je izpodrinila vlečenje jekla pod kladivi. Serafini Zois je v 19. stoletju prvi na Kranjskem uspelo preiti z vlečenja jekla pod kladivi na valjanje.

Zaradi širjenja obratov in povečanja njihovih zmogljivosti v novi železarni na Jesenicah je začelo primanjkovati prostora, zato so nove valjarniške obrate zgradili na Javorniku nasproti železniške postaje, kamor so najprej preselili valjarno pločevino z Jesenic (Fužine – Sava). Lega je bila ugodna, zemljišče pa v lasti KID. Pred tem so že v letu 1899 pridobili koncesijo za graditev tlačnega vodovoda na javorniškem potoku do nove valjarne za 3,4 km dolg cevovod premera 9,16 metra. Danes je to tehniški spomenik ob avtocesti pred cestnim predorom Karavanke.

Jeklo Vsak valjarniški stroj je imel lasten pogon s tlačno turbino. Za pogon strojev je bilo okoli 20 turbin. Vrsta turbin je bila edinstvena tehniška rešitev pred uvedbo elektrike, ki so jo na prelomu stoletij in v začetku 20. stoletja proizvajali v hidroelektrarnah na Savi, v Javorniškem Rovtu, Vintgarju in Gorjah. Tako so valjali oklepne ladijske plošče, težke več kot štiri tone, poleg debele pa so valjali še srednjo in tanko pločevino. Za ogrevanje polizdelkov so imeli dve veliki varilni peči, malo varilno peč, veliko žarilno peč za pločevino, potrebne transportne naprave in škarje. Novi proizvodni program je pripomogel, da so že leta 1904 ugasnili slovit javorniški plavž in se posvetili proizvodnji jekla.

Širjenje Leta 1906 so dobile Jesenice z bohinjsko železniško progo prometno povezavo s Primorsko in s tem hitrejši dostop do morja. Isto leto so z odprtjem karavanškega predora Jesenice povezali s Koroško. Po požaru v fužinah na Savi je železarna preselila žičarno v Bistrico v Rožu. Po prvi svetovni vojni sta tovarni tako v Šklednju kot v Bistrici ostali zunaj meja nove države. Obratovati pa je nehala tudi tovarna na Blejski Dobravi, ki je od leta 1917 dvajset

Cerkev sv. Lenarta na Murovi

let izdelovala grafitne elektrode. Železarna na Jesenicah se je tudi med obema vojnama in po drugi svetovni vojni vse do danes razvijala, iskala možnosti na trgu, zaposlovala oziroma dajala kruh mnogim generacijam. Tako današnje Jesenice, ki se hitro spreminjajo, temeljijo na železarski zgodovini in ta je na Jesenicah še vedno opazna skoraj na vsakem koraku in v mnogih podobah.

Bombe in žrtve Tudi med drugo svetovno vojno so Jesenice zaradi svoje železarne igrale pomembno vlogo. Čeprav je od takrat poteklo že šestdeset in več let, je ta del zgodovine še vedno slabo raziskan. Več desetletij se je povečevala partizanščina in revolucija, vse drugo dogajanje, ki pa je morda pomembnejše, je ostalo tako rekoč neraziskano. Treba bo odgovoriti tudi na vprašanje, zakaj je na Jesenicah druga svetovna vojna vzela kar 840 življenj in zakaj je bil kraj po koncu vojne tako uničen. Popolnoma neraziskano je vprašanje partijsko-partizanskega sektašenja od samega začetka vojne, ki je zahtevalo številne žrtve in povzročilo velik razdor. Neraziskan je atentat partijskih aktivistov v osnovni šoli, ki je zahteval mnoga nedolžna življenja učencev. Malo je raziskano bombardiranje Jesenic proti koncu vojne, ki je imelo hude posledice.

O tem v knjigi piše naslednje: 1. marca 1945 so Jesenice doživele najstrahovitejši letalski napad v svoji zgodovini. Zavezniške bombe so padale predvsem

okrog železniške postaje, na črti nekdanje Peklarjeve gostilne do cerkve sv. Lenarta na Murovi. Materialna škoda, ki je bila ocenjena po vojni, je znašala kar 31 milijonov dinarjev. Močnejše poškodovanih ali porušenih je bilo okrog štirideset, lažje poškodovanih pa okoli sto štirideset hiš. V ruševinah je umrlo okoli sto dvajset oseb, okoli sto šestdeset pa jih je bilo ranjenih.

Zbornik V knjigi *Jesenice, mesto jekla in cvetja* so prikazane naslednje teme: *Geografija Jesenic in Gornjesavske doline* (Maja Topole, Matija Zorn), *Nekoč davno je bilo* (Janez Mlinar), *Naselbinski razvoj* (Cene Avguštin), *Cerkev v preteklih stoletjih in Politične razmere od 1848 do 1941* (Marko Mugerli), *Uprava in ljudje* (Janez Kopač), *Prišla je vojna* (Natalija Štular, Tone Konobelj), *Obnova* (Janez Kopač), *Mesto v sožitju z razvojem železarstva in Železarstvo v novi državi (po letu 1992)* (Irena Lačen Benedičič), *Dela-vsko samoupravljanje, Stanovanjska problematika, Kadri iz drugih republik in pokrajin, Po zdravstvenih poteh in O železni in asfaltni cesti* (Katja Praprotnik), *Stoji učilna zidana* (Majda Malenšek), *Kulturna in športna prizadevanja* (Tone Konobelj), *Slike iz naše preteklosti* (Ferdinand Šerbelj), *Na poti do osamosvojitve* (Vitomir Pretnar), *Danes* (Boris Bergant), *Kamnine jeseniškega območja* (Tomaž Budkovič), *Rastlinske posebnosti* (Nada Praprotnik), *Živalski svet* (Janez Gregori).

**Gora ni nora ...
Prijetne urice v planinah
vam želi Radio Ognjišče.
Pa previdno!**

Dragi hribovci!
Prisluhnite vabilu na pot vsak četrtek ob 9:30 in oddaji Doživetja narave vsak petek ob 17. uri.

Radijska voditeljica
Nataša Ličen pol ure pod vrhom Škrlatic
1. avgusta ob 11. obletnici blagoslovitve križa.

Božje poti vsega sveta

V. M., foto: arhiv Demokracije

Založba Ognjišče je izdala razkošno monografijo *Krščanska božjepotna svetišča vsega sveta*, v kateri je v besedi in sliki predstavljenih 58 najznamenitejših romarskih krajev po vsem svetu.

Pred več kot 170 leti je pesnik France Prešeren zapisal: *Marskeri romar gre v Rim, v Kompostelje / al tja, kjer svet' Anton Jezusa varje / Trsat obišče al svete Lušarje / enkrat v življenji, al Marijino Celje.* Pesnik je omenil samo nekatere od številnih božjih poti, kamor so naši predniki že dolga stoletja radi romali. Kakor pri drugih narodih tako tudi pri slovenskem romanju kot svojevrsten izraz vernosti segajo že v najzgodnejšo dobo krščanstva.

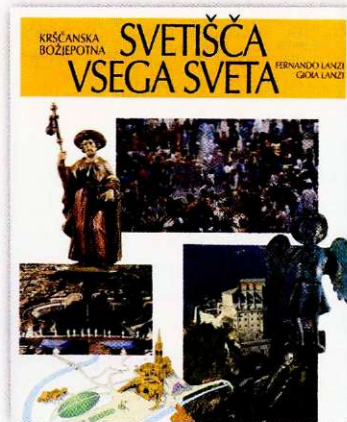
Gospa Sveta Med prvimi kraji, kamor so romali naši predniki, je bila Gospa Sveta na Koroškem, kjer je zibelka slovenstva. Tam je misijonski škof sv. Modest postavil cerkev Mariji vnebovzeti, tam je tudi pokopan. Vsa stole-

tja so se v tej cerkvi ljudje radi priporočali Materi Božji, radi so obiskali misijonarjev grob, saj je sv. Modest prvi, ki si je s širjenjem krščanstva med Slovenci pridobil svetništvo.

Temu romanju so kmalu pridružili obisk groba prve znane slovenske svetnice sv. Eme v Krki na Koroškem. Slovenska kneginja Ema (Hema) iz Pilštajna na Kozjanskem (rojena leta 983), ki jo je ljudstvo dobro poznalo zaradi njene dobrotelosti, je postavila na območju Savinje, Sotle in Save ter na Koroškem vrsto cerkva, ki so postale sedeži najstarejših župnij, v Krki pa tudi samostan benediktink, kjer je umrla leta 1045. Ljudje so jo kmalu častili kot svetnico. Leta 1174 so ji naredili veličasten grob v novi kripti in tam so leta

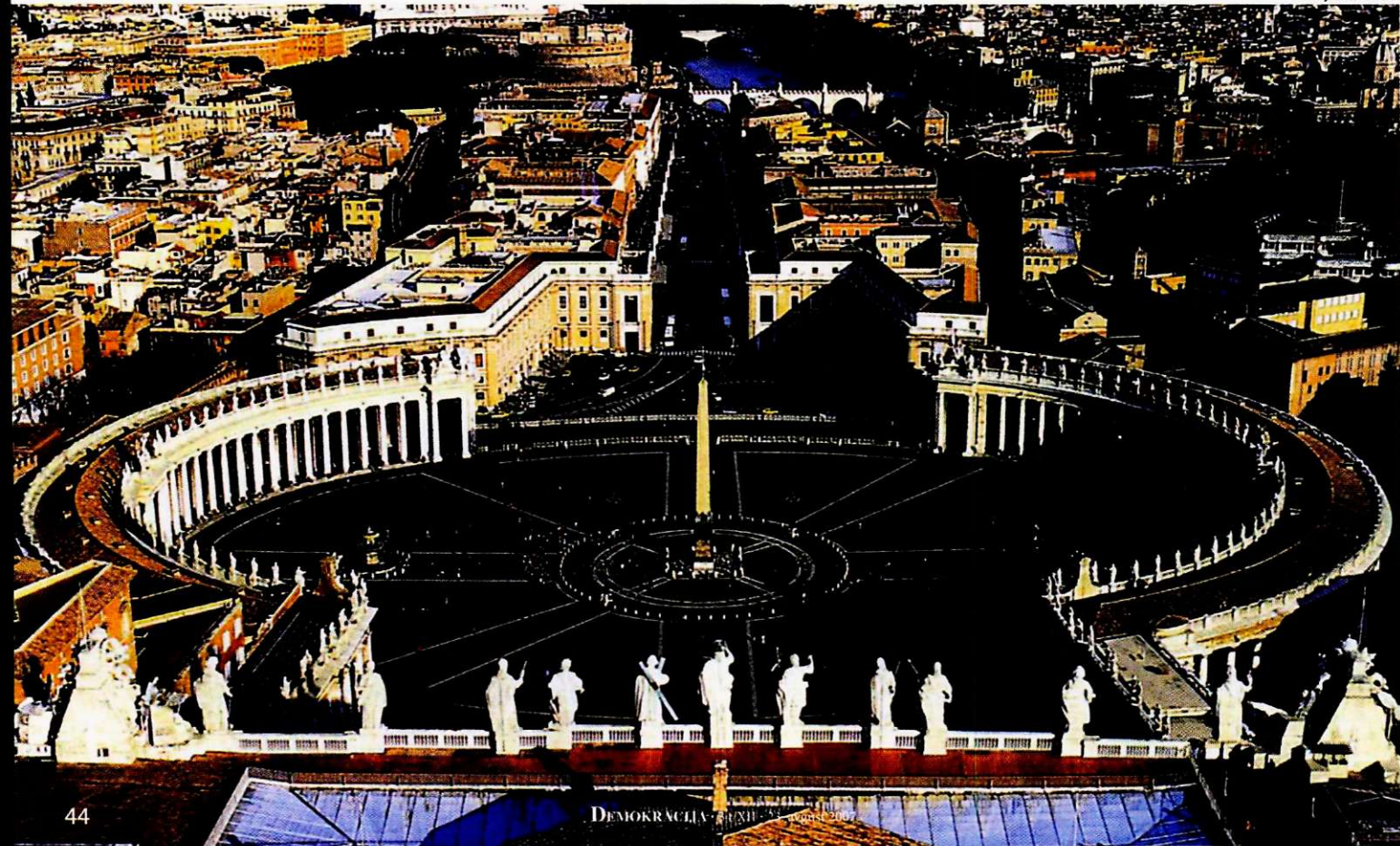
1287 opravili »slovesen prenos« svetih ostankov, kar je bila v času, ko Cerkev še ni imela ustaljenega postopka za beatifikacijo, običajna potrditev svetniškega čaščenja. Tudi danes predvsem Korošci radi romajo k tej svetnici.

Rim in romar Že v zgodnjem srednjem veku so bila močno obiskana Marijina svetišča na Svetih gorah ob Sotli, v Turnišču in Lescah, malo kasneje so se jim pridružili Velesovo, Crngrob, Blejski otok, potem pa postopno Višarje, Ptujška Gora, Šmarna gora, Sveta gora pri Gorici, Nova Štifta pri Ribnici, Ljubno na Gorenjskem in v začetku 19. stoletja Brezje, poleg njih pa številne krajevne božjepotne cerkve, posvečene Materi Božji ali svetnikom.

Naši predniki so se radi odpravili na božjo pot tudi v tujino: v Sveto deželo, v Kompostelo na Španskem, v Padovo, Einsiedeln, Mario Zell, Loreto, v Köln k Sv. trem kraljem, Aachen in drugam.

Rim, Vatikan

Poseben pomen so imela romanja v Rim, ki tudi segajo v zgodnje obdobje slovenske zgodovine. Prav značilno je, da se je od pojma »iti v Rim« (Roma) v slovenskem jeziku zgodaj ustalil in tudi ohranil za božjepotnika izraz »romar« in za sleherno božjo pot »romanje«, česar v drugih jezikih ni mogoče zaslediti.

Od Hieronima do Slovenika

Romali so peš ali iz Trsta z ladjo do Ancone in se ustavili še v Loretu. Nekateri izmed romarjev so se stalno naselili v Rimu in tako so tod nastale bratovščine različnih narodov, ki so navadno imele svojo cerkev, svoj hospic za sprejemanje romarjev, svojo bolnišnico. Slovenska bratovščina se prvič omenja v dokumentu iz leta 1441, ko jo je vodil duhovnik Hieronim s Ptuja. Na njegovo prošnjo je leta 1453 papež Nikolaj V. bratovščini poklonil cerkev sv. Marine, da bi sprejemala romarje iz Slovenije in Dalmacije. V 16. stoletju so v vodstvu bratovščine prevladali Hrvati iz Dalmacije, ki so s pomočjo ponarejenih dokumentov in z lažnimi poročili o namenu bratovščine Slovence v celoti izrinili. Ustanova se je prelevila v hrvaški Zavod sv. Hieronima. Slovenski zavod Slovenik imamo spet od leta 1960. V njem živijo slovenski duhovniki, ki nadaljujejo podiplomski študij, zavod pa gostoljubno sprejme tudi romarje.

Božjepotna svetišča Božjepotna svetišča so prostor, ki si ga je Bog pridržal za delovanje, ki ostaja v celoti samo njegovo. Zato so to posebni kraji, kjer nadnaravno razodetje svetega oznanja, da Skrivnost, ki je onstran vsega, omogoča človeku, da se sreča z njo, in to ne samo v privlačnosti (lepoti, grozljivosti) krajev, temveč tudi in predvsem v znamenjih in stvarnih dokazilih (sveti ostanki in spomini, čudeži in obilje milosti).

Ljudje so že od nekdaj romali v božjepotna svetišča kot tiste kraje, kjer se v srečanju z znamenji svetega razodeva smisel človeške zgodovine in vsega stvarstva. V krščanstvu se je najprej romalo na kraje, ki jih je posvetilo življenje Jezusa Kristusa, nato na kraje, kjer so hranili relikvije prvih mu-

Romarsko središče Santiago de Compostela

čencev, in v naslednjih stoletjih tja, kjer spomini, prikazovanja in čudeži na poseben način govorijo o zgodovini in značilnostih nepretrganega dialoga med Stvarnikom in ustvarjalnimi bitji. Posredniki v tem dialogu so Kristus Odrešenik, Božja Mati soodrešenica ter svetniki, posnemovalci Kristusa, zavetniki in zgledi življenja.

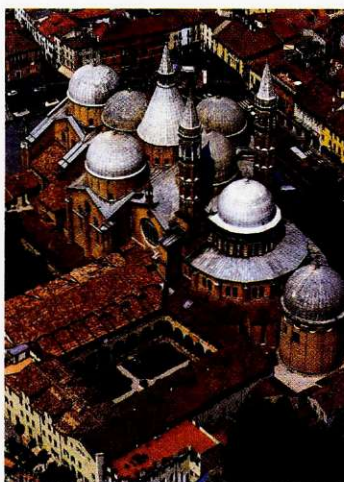
Kronološko zaporedje V knjigi *Krščanska božjepotna svetišča vsega sveta* (napisala sta jo Fernando in Gioia Lanzi) so božjepotna svetišča predstavljena v kronološkem zaporedju glede na čas čudežnega dogodka ali na *dies natalis*, dan rojstva za večnost, svetnika, ki mu je svetišče posvečeno. Tako pridemo vse do današnjih dni, saj so vključena tudi svetišča, ki še nimajo uradnega in formalnega priznanja, ker je nastanek božjepotnega kraja – kraja, kamor ljudje romajo – pojav, ki je predvsem ljudski. Vsak božjepotni kraj je po definiciji prepoznaven po spontanah romanjih, ki pogosto potekajo že prej in tudi spodbujajo uradno potrditev.

Pri vsakem svetišču so na kratko obravnavane, če to omogočajo zgodovinski podatki, naslednje teme: svetost kraja tudi v predkrščanskih obdobjih, narava in zgodba o čudežnem dogodku, poznejša zgodovina, posebnost sporočila in koristi, torej česa je deležen romar poleg prejetih milosti, oblike pobožnosti in njihova zgodovina, posebne navade in ustaljene poti romarjev, vrste romanj, nabožni spominki kot predmeti, ki romarjevo domače okolje na neki način spremenijo v božjepotno svetišče, ter morebitne reprodukcije svete podobe.

Knjiga nadstandardnega formata je bogato ilustrirana z izvrstnimi skrbno izbranimi fotografijami.

58 romarskih krajev Predstavljenih je 58 najznamenitejših svetovnih romarskih krajev. Na prvem mestu je seveda Sveta dežela (Palestina oziroma Izrael). Sledijo: Devica Marija na Pilárju (Zaragoza v Španiji), Sveti Tomaž (Mylapore v Indiji), sedem rimskih bazilik, purgatorij svetega Patrika (Lough Derg na Irskem), Sveti Mihael in romarska pot »Via Michelita« (Italija in Francija), Naša Gospa Glastonburyjska (Glastonbury v Veliki Britaniji), Santiago de Compostela v Španiji, puščajniška Marija (Einsiedeln v Švici), katedrala svetega Vida v Pragi, Naša Gospa Lepuyska (Le Puy-en-Velay v Franciji), Panonska sveta gora (Pannonhalma na Madžarskem), Sveta kri (Heiligenblut v Avstriji), Montserratska Marija (Montserrat v Španiji), Sveti Olaf v Trondheimu (Norveška), krška opatija (Krka oziroma Gurk v Avstriji), Naša Gospa Walsinghamka (Velika Britanija), Sveti Nikolaj v Bariju (Italija), Sveti trije kralji v kölnski stolnici (Köln v Nemčiji), Ciril in Metod

ter samostan Marije vnebovzete (Velehrad na Češkem), samostan peške patriarhije (Peč v Srbiji), Novi Jeruzalem v Lalibeli (Etiopija), Sveti Frančišek (Assisi in Greccio v Italiji), bazilika svetega Antona Padovanskega (Padova v Italiji), Marijina gora v Levoči (Slovaška), Naša Gospa v El Rocío (Almonte v Španiji), sveta nazaréška hiša v Loretu (Italija), lavra presvete Trojice svetega Sergeja (Sergiev Posad v Rusiji), božjepotno svetišče na Višarjah (Italija), jasnogorska Marija v Čenstohovi (Poljska), samostan svete Brigite (Vadstena na Švedskem), Saintes-Maries-de-la-Mer (Francija), božjepotno svetišče Božje Matere Zaščitnice v Rili (Bolgarija), Mati Milosti v Altöttingu (Nemčija), Naša Gospa Guadalupska (Ciudad de Mexico v Mehiki), Naša Gospa dobrega zdravja (Vailankanni v Indiji), bazilika svetega Deteta Jezusa v Cebuju (Filipini), Naša Gospa Usmiljenja (De la Caridad) v El Cobreju (Kuba), Sveta Roza iz Lime (Peru), božjepotno svetišče svete Ane (Sainte-Anne-d'Auray v Franciji), praški Jezušček (Češka), Mati Božja v Melliehi (Malta), Naša Gospa Coromotska (Guanare v Venezueli), Naša Gospa »Aparecida« (Brazilija), Naša Gospa Blajska (Romunija), Máriaremete (Budimpešta na Madžarskem), božjepotno svetišče svetega Lazarja (Santiago de Las Vegas na Kubi), lurška Mati Božja (Francija), Naša Gospa v Knocku (Irsko), oratorij svetega Jožefa (Montreal v Kanadi), fatimska Mati Božja (Portugalska), Naša Gospa revnih (Banneux v Belgiji), Marija Snežna (Belleville v ZDA), pater Pij iz Pietrelcine (San Giovanni Rotondo v Italiji), Marija Kraljica miru (Medžugorje v Bosni in Hercegovini).

Bazilika sv. Antona v Padovi

Po nedolžnem obsojeni

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Leta 1947 je bilo v Ljubljani zrežirano sojenje dr. Črtomirju Nagodetu in njegovim političnim somišljenikom. Pod lažno obtožbo, da so imperialistični vohuni, so bili obsojeni na dolge zaporne kazni, Nagodeta pa so ustrelili.

V zadnjih dneh buri duhove odkritje dokumentov Psihiatrične bolnišnice v Ljubljani, ki se nanašajo na ocene nekaterih nekdanjih obtožencev na povojnih političnih procesih. Ena teh ocen se nanaša na dr. Črtomirja Nagodeta, obtoženega na tako imenovanem Nagodetovem procesu. Nagode je bil obsojen na smrt z ustrelitvijo skupaj s še dvema soobtoženima, Ljubom Sircem in Borisom Furlanom. Sirca in Furlana so kasneje pomilostili na zaporno kazen, Nagodeta pa so ustrelili.

Izmišljene obtožbe Pred časom se je pred vhodom na ljubljansko psihiatrijo znašlo več škatel, v katerih so bili zdravstveni dosjeji nekoč preiskovanih oseb, za katere pa seveda ni bilo nujno, da so bili

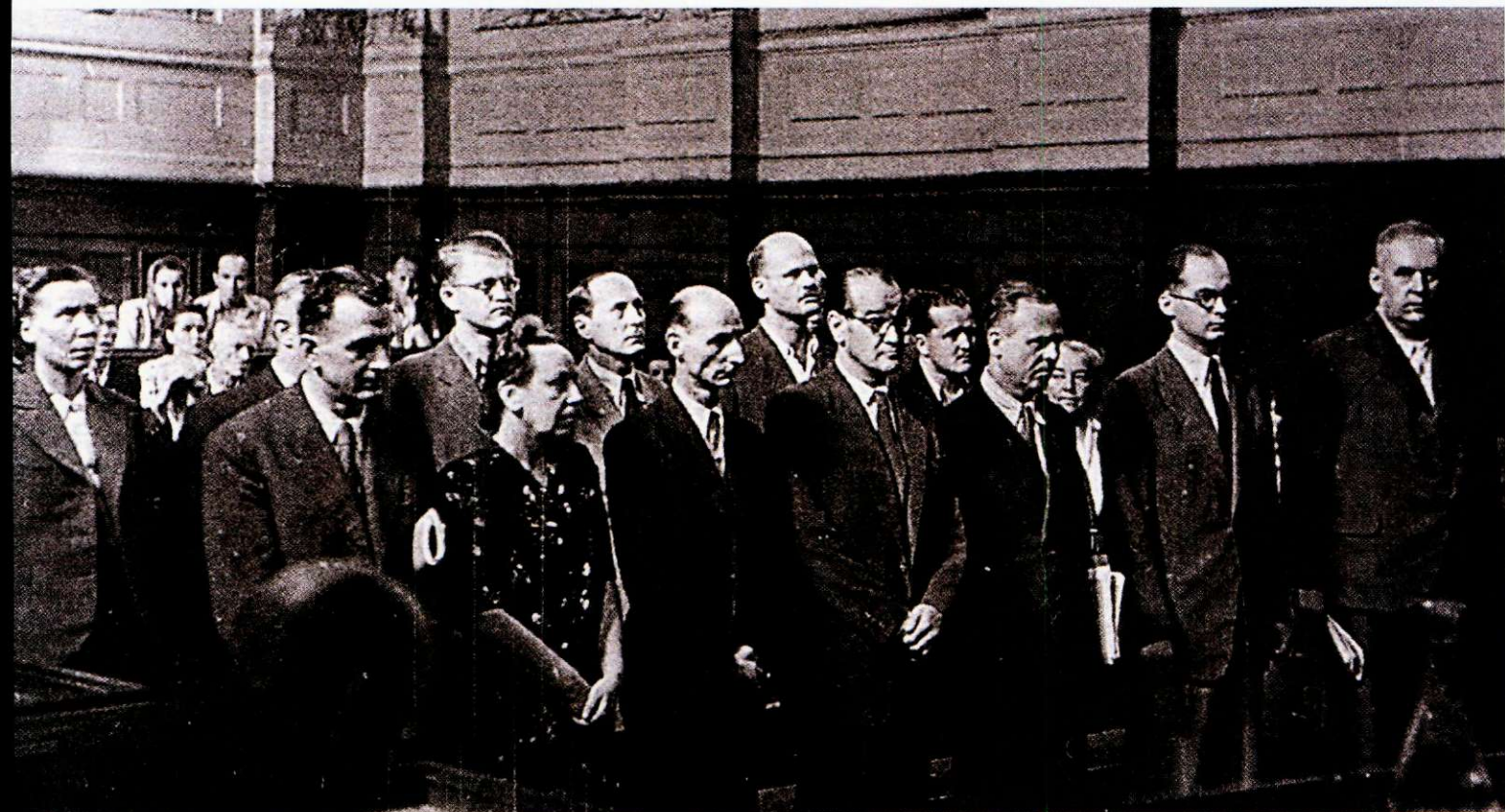
oskrbovanci psihiatrične bolnišnice. Šlo je namreč za dosjeje, ki so jih morali sodni izvedenci psihiatrične stroke napisati po službeni dolžnosti, potem ko so jim naložili, da pred političnimi sodnimi procesi po drugi svetovni vojni pregledajo obtožence, ki so jih komunistične oblasti bremenile raznovrstnih zločinov. Najpogostejša obsodba je bila seveda očitke, da so nasprotniki nove oblasti in s tem narodni sovražniki. Temu so bile dodane še obtožbe, da so med vojno ali pa še celo pred njo sodelovali z nacističnimi ali s fašističnimi oblastmi ter med vojno dejavno podpirali okupatorja, izdajali in ovajali sodržavljane, rušili narodno enotnost, skratka, na vse načine pomagali sovražniku, da bi si dokončno podjarmil slovenski narod. Če tožilci niso imeli niti

najmanjšega dokaza o tako imenovanem protinarodnem delovanju ali medvojnem delovanju posameznika, so se lotili drugih domnevnih grehov. Najpogostejša je bila obtožba vohunstva za tedaj ne več zavezniške Združene države Amerike ali Veliko Britanijo, ampak po novem za zahodne imperialistične sile, ki naj bi želele tedaj komunistično Jugoslavijo spraviti pod svojo oblast, obnoviti kapitalistični gospodarski sistem in uvesti zahodni princip parlamentarne demokracije, če ne kar restavrirati monarhijo.

Obtoženi je vedno kriv Zavzemanje za parlamentarno demokracijo je bilo v nasprotju z diktaturo po mnenju tožilstva protinarodno delovanje prvega razreda, namreč proletariata, zato

si je seveda zaslužilo najhujšo obsodbo in zgražanje ter gnus vseh poštenih državljanov.

V nasprotju z današnjimi časi, ko je vsakemu kurjemu tatu ali majhnemu prekupčevalcu, da o večjih ribah niti ne govorimo, zagotovljeno tako imenovano varstvo osebnih podatkov oziroma oseba integriteta in so večinoma spuščeni na prostost ter se lahko branijo s svobode (nekateri pravomočno obsojeni jo lahko celo pobrišejo v tujino in si tem poskušajo zagotoviti azil), so v tistih časih o takšnih privilegijih obtoženci lahko samo sanjali. Obtoženi je bil kriv že samo s tem, ker so ga aretirali. Tedanja ljudska milica (policija je bil derogativen pojem, ostanek starega režima) in nova ljudska oblast v nasprotju s prejšnjimi časi pravično obto-

žujeta samo resnične krivce, ne pa nedolžnih. Obtoženi so sicer imeli pravico do obrambe, a v nasprotju z nekdanjimi krivičnimi časi, kjer je imela državna prisila vse vzvode v svojih rokah in je morala predvsem obtožencu pred sodiščem dokazati krivdo, je imel v novih, naprednih časih obtoženi možnost, da je celo s pomočjo odvetnika sam dokazoval svojo nedolžnost. Male lepote napakice sodnega sistema, na primer to, da so bili tudi odvetniki večinoma prestrašeni, ker bi lahko obtožili še njih, če bi se preveč potegovali za svojega klienta, napakica v dejstvu, da je tako ali tako le sodišče navadno na namig tožilstva določalo, katero pričo bodo zaslišali, in predvsem to, da si je redko katera razbremenilna priča (obremenilnih je bilo vedno na kupe, če ne drugače, jih je tožilstvo ustvarilo) sploh upala privoliti v pričanje, da ne bi kasneje ali pa morda kar hkrati obtožili tudi nje, so vsekakor omogočile, da je tožilstvo vedno znova poželo velike sodne zmage proti razkrinkanim »sovražnikom ljudstva in tujim saboterjem ter špijonom«.

Režija po sovjetsko Sojenja so bila zrežirana tako, da se jih ne bi sramoval niti najboljši hollywoodski režiser. Sicer pa so imeli komunistični kadri dobro šolo, več jih je namreč obiskovalo kurze v tedaj bratski Sovjetski zvezi, kjer so se na univerzi tajne politične policije nesmrtnega Džeržinskega naučili, kako se komunističnemu principu sojenja streže.

Osumljenca je treba zapreti in ga takoj klasificirati kot sovražnika ljudstva. Hkrati je treba, varstvo osebnih podatkov in osebne integritete gor ali dol, osumljenca oziroma že krivca ustrezno v javnosti oblatiti in s tem preprečiti, da bi se kdor koli, na primer obtoženčeva družina, zanj potegoval. Ljudje so navadno sklonili glave in si rekli, da je verjetno obtoženi že kriv nečesa, sicer ga ne bi zaprli. Cinično rečeno, kar so

Komunistični javni tožilec Viktor Avbelj bere obtožnico.

Mitja Ribičič, zasliševalec obtoženih

seveda tajni policisti tudi uspešno potihoma lansirali, da je obtoženi, če že ne zločina, kriv pač česa drugega. Žrtev torej ni imela niti najmanjših možnosti.

Žrtev je nato šla skozi fazo pranja možganov. Eden od obtoženih na takšnih procesih je dejal, da so ga mesece pustili v celici, vse dotlej, da je končno priznal, da je kriv tistega, česar ga obtožujejo. Druge so intenzivno zasliševali, pogosto tudi mučili, dokler niso priznali vsega, kar so od njih zahtevali. Čisto po zgledu moskovskih pa tudi kakšnih drugih kasnejših

de obtoženih. Dovršena je bila celo scenografija, po kateri so se tožilci in sodniki ter obremenilne priče naslavljali s »tovariši«, medtem ko so branilce naslavljali z »gospodi«, spet derogativni pojem, ki je imel namen med publiko sprožiti negativen odnos ne samo do obtoženca, ampak celo do njegovega odvetnika. Skratka vse, kar bi odvetnik, če ni bil ta zaradi prepričanja ali strahu celo bolj obtoževalen do klienta kot tožilstvo, utegnil povedati svojemu klientu v prid, so želeli prikazati kot dvomljivo, neresnično, celo kot

protinarodno delovanje. Tudi publika je bila izbrana iz preverjenih kadrov, največkrat najbolj zagrizenih mladinskih in partijskih aktivistov; ta publika je deloma spontano, deloma pod taktirko dirigentov z vzkliki, s parolami in ploskanjem pospremila izvajanje tožilstva in tožilskih prič, vedno tudi seveda obsodbe, ter z negodovanjem poskuse odvetnikov in obtožencev, ko so se želeli obraniti obtožb. Za vsak primer pa je seveda sedel v dvorani tudi pravoverni novinar, ki je kasneje z naklonjenostjo do represivnih organov pisal članke ►

Dr. Nagode je bil tajnik Društva prijateljev Sovjetske zveze, a je izstopil zaradi spora s komunistom Alešem Beblerjem.

procesov tako v Sovjetski zvezi, svetilniku komunizma, kot v njegovih satelitskih režimih, katerih eden najbolj zagrizenih je bila tudi komunistična Jugoslavija. Vsaj do informbirojevskega preloma, potlej ni bila več tako satelistka, načeloma pa nič manj zagrizena, le da je šla potem po tako imenovani svoji poti v socializem.

Končno je sledil veliki finale pred sodiščem. Tožilstvo kot podaljšana roka politične policije je imelo vse karte v svojih rokah in je suvereno obvladovalo procese. Določalo je, kdo bodo priče, kdo se sme in kdo se ne sme pojaviti pred sodnim tribunalom, dajalo je tudi direktive tistim sodnikom, ki morda še niso dojeli duha novega časa in so bili še vedno omejeni z buržujskim sistemom sojenja in iskanja krivde oziroma nekriv-

Spominska plošča na hiši družine Nagode

Obtoženi med branjem obtožnice.
Prva vrsta z desne: dr. Črtomir Nagode, Ljubo Sirc, inž. Leon Kavčnik, dr. Boris Furlan, Zoran Hribar, Angela Vode, Metod Krmelj

Radio Krka
106.6 MHz

Barok na Goriškem

V. M.

Goriški muzej je v sodelovanju z Narodno galerijo iz Ljubljane izdal zbornik besedil z naslovom *Barok na Goriškem*, v katerem je objavljenih 46 prispevkov, ki pomembno osvetlijo to pomembno umetnostno obdobje v pokrajini.

Predstavitve zbornika na Dobrovem v Goriških brdih (na sredi urednik dr. Ferdinand Šerbelj).

Prispevki umetnostnih zgodovinarjev pa tudi zgodovinarjev in etnologov iz Slovenije in Italije so objavljeni v več sklopih. V prvem so obravnavana splošna družbeno-gospodarska vprašanja, v drugem verska, v tretjem kulturna zgodovina, sledi pa jim likovna umetnost, ki je razdeljena na obsežne preglede arhitekture, kiparstva, slikarstva in umetne obrti.

Po simpoziju še zbornik Glavina prispevkov je bila predstavljena na simpoziju na gradu Dobrovo v Goriških brdih oktobra 2003. Simpozij je spadal v sklop praznovanj tisoče obletnice prve pisne omembe Gorice leta 2001. Takrat so ugotovili, da na Goriškem posebej izstopa umetniško obdobje baroka, zato so se odločili, da bodo simpozij posvetili tej temi. Odziv je bil izreden, saj so se odzvali znanstveniki iz Gorice in Nove Gorice, iz Trsta in Ljubljane, iz Vidma, Krmina, Solkana, Trži-

ča, Moša, Gradišča ob Soči, Turjaka, Špetra ob Soči, z Vrha sv. Mihaela, iz Števerjana, Renč in z Dobrovega. Sodelovali so raziskovalci, zaposleni na univerzah, inštitutih, v muzejih, arhivih in na šolah. Znanstveni posvet, ki ga je organiziral in vodil dr. Ferdinand Šerbelj iz Narodne galerije v Ljubljani, je bil za stroko na Goriškem izjemno pomemben dogodek, ki je svoj drugi vrhunec dosegel več kot tri leta kasneje z izdajo zajetnega zbornika. Zbornik je izšel s takšnim časovnim zamikom zato, ker je njegova priprava skoraj izključno temeljila na enem človeku, na dr. Ferdinandu Šerbelju, ta pa je tudi zaradi izrednega števila avtorjev in kot zahteven finančni zalogaj zahtevala izjemne napore urednika.

Pomen zbornika je tudi v tem, da prispevki večinoma na novo odkrivajo in interpretirajo baročno preteklost zgodovinske pokrajine Goriške. Vseh prispevkov v tem obsežnem zborniku ne moremo

našteti, zato naj omenimo le nekatere. France M. Dolinar prikaže prizadevanja za cerkvenoupravno ureditev habsburškega dela ogledskega patriarhata do jožefinskih reform, Luigi Tavano pa družbeno in versko življenje v Gorici v katarpanu iz 17. stoletja. Lojze Kovačič piše o goriških jezuitih v zrcalu rektorjev od leta 1615 do 1773, Lucia Pillon o uršulinskem samostanu v Gorici od začetkov do prednice Marie Giovane Lanthi-

eri (1672–1730). Jernej Vidmar podpisuje dva prispevka: *Goriška črna vojska – črnida v letih med 1690 in 1750* ter *Drobci iz zgodovine Solkana in solkanskega plemstva v 17. in 18. stoletju*. Vincenc Rajšp piše o vlogi jezika v cerkvi na prehodu iz baroka v jožefinski racionalizem na Goriškem.

Brezmejnost umetnosti Baročno grajsko arhitekturo na Goriškem obravnava Igor Sapač. Pavla Jarc piše o nastanku in nasledstvu cerkve na Sveti gori, Metoda Kemperl o cerkvi Marije Obršljan v Komnu, Nataša Polajnar Frelih o prispevku Mihaela Kuše in Luke Misleja k razvoju ljubljanskih kamnoseških delavnic poznega 17. stoletja in zgodnjega 18. stoletja, Blaž Resman o dveh Puttijeveh kipih v Ljubljani, Matej Klemenčič o goriškem in beneškem deležu pri Shoyevem oltarju v graški stolnici, Verena Koršič Zorn pa o opremi jezuitske cerkve sv. Ignacija v Gorici v prvih desetletjih 17. stoletja. Ana Lavrič objavlja prispevek k bibliografiji Giulia Quaglia, piše pa tudi o Lihtenreitolni sliki sv. Marije Magdalene in sv. Petra v ljubljanski stolnici. Ferdinand Šerbelj piše o pisanju slikarja Antonia Dall'Agata o slikah Anne Borrini, Igor Weigel o portretih baronov Erbegov na Goriškem in v Furlaniji, Alessandro Quinzi pa o delih Antonija Parolija in Janeza Mihaela ter Karla Lihtenreita. Sergio Tavano poda nekaj misli o baročnem slikarstvu na Goriškem, Barbara Murovec obravnava baročno poslikavo župnijske cerkve sv. Štefana v Vipavi.

Zbornik *Barok na Goriškem* je pomemben prispevek k poznavanju zgodovine in umetnosti na Goriškem, na območju, ki vedno manj čuti posledice nekdanje železne zaves, ki ga je za dolgo razmejila na dva dela. **D**

Jezerko

Petra Janša, foto: STO/ A. Fevžer, Bobo, J. Skok

Jezerko leži ob vznožju Kamniških Alp in Karavank. Niže ob cesti, ki se ovinkasto vzpenja, je Spodnje Jezerko, više Zgornje Jezerko, od koder je le še nekaj kilometrov do mejnega prehoda z Avstrijo. Na samem vstopu na območje občine Jezerko stojita **deželna kamna**, nemi priči pripadnosti jezerske doline Koroški. Dolina, nazadnje oblikovana od mogočnega ledenika, ki je izginil pred deset tisoč leti, je bila zaradi neprepustnosti svojega dna ob koncu ledene dobe zalita z velikim ledeniškim jezerom, po katerem je kraj dobil ime. V spomin na veliko jezero so domačini zajezili umetno **Planšarsko jezero** v obliki srca, ki je najbolj privlačna točka v kraju in nekakšen njegov simbol.

Jezerko skozi čas Iz nemške različice imena »Seeland«, ki je bilo prvič zapisano leta 1496, se je razvilo sedanje krajevno ime.

Kotlina je dobila prve naseljence že v prvem tisočletju našega štetja, ti maloštevilni hribovci so se preživeli predvsem z lovom. Prvi uradni zapisi veljajo leseni kapelici v letu 811, pribežališču potujočih trgovcev in menihov, ki so prihajali s tržiške strani, da bi nadaljevali pot globlje v deželo Koroško ali v nasprotni smeri proti morju. V času epidemij kuge v 14. stoletju je kotlina dobila nekaj številčnejše prebivalstvo, ki je bežalo pred grozljivo smrtjo. Leta 1348 je bilo leto potresa, ki je zrahljal južno pregrado in uničil edino oviro, ki je zadrževala vodno maso velikega jezera. Tedaj se je začelo postopno odtekanje vode, od 17. stoletja dalje so ravnice načrtno izsuševali. Veliko jezero omenja še J. V. Valvasor.

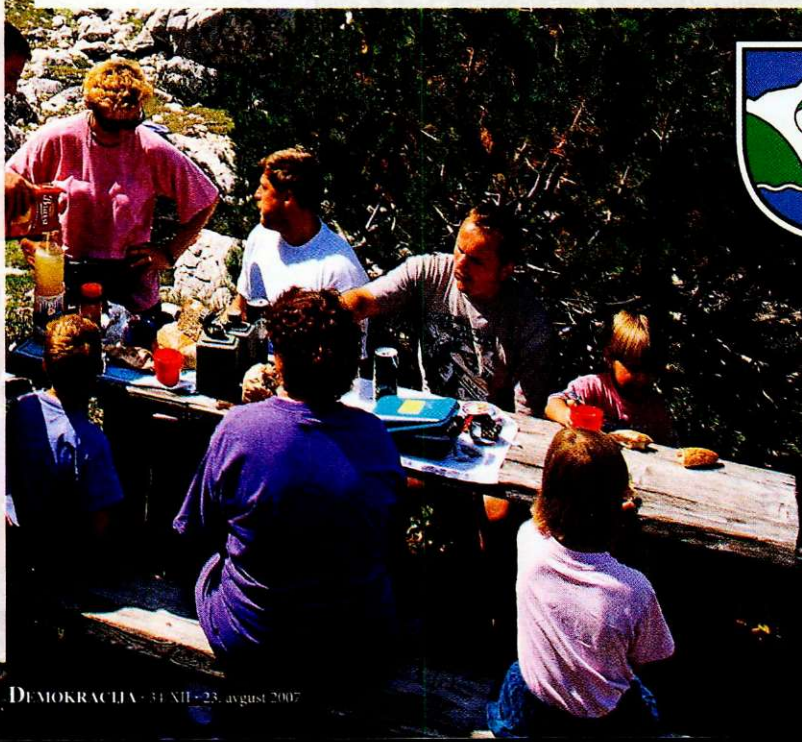
Vpadl Turkov v naslednjem stoletju so pustili opustošenje v mali kapelici, prebivalstvo pa je ušlo v hribe. Ko je jezero večinoma odteklo, se je začel razvoj kmetijstva, dolina je bila vsa posejana z žitom in vsem, kar je kmet potreboval za preživetje. Sledilo je obdobje fužinarstva, potem ko je bila z novo cesto v 16. stoletju vzpostavljena povezava s Kranjsko, nato furmanstva, ko so iz doline začeli prodajati cenjeni jezerski macesen.

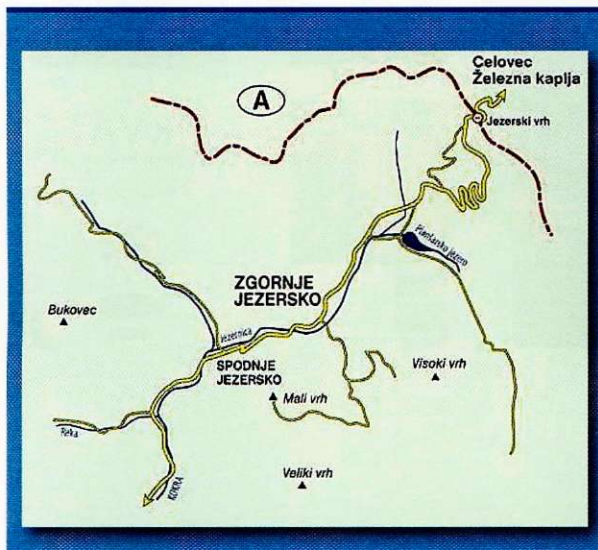
Obdobje habsburške monarhije je uvedlo v kraj nove smernice – turizem. Češka gospoda, ki je imela v lasti bližnje kranjske tovarne, je bila prva, ki je ta kraj gledala z očmi človeka, ki išče najlepše, ne le najkoristnejše. Prebivalstvo se je kot že tolikokrat hitro prilagodilo novim zahtevam in opremilo številne tujske sobe. To je sočasno povzročilo razcvet številnih obrti. Prva vojna je vse nekoliko zavrla, a po njej si je kraj zelo hitro opomogel in se razvijal naprej. Vse drugače pa je bilo po drugi svetovni vojni. Sindikalni turizem je bil prvi korak k nazadovanju. Čeprav ima kraj na tem območju edini status zdravilišča, so leta 1982 odpravili bolnišnico za oče-

sne bolezni. Prebivalstvo se je množično selilo v Kranj, kmetije so nazadovale, nekatere propadle. Situacija se izboljšuje v zadnjem desetletju, ko se vse več mladih družin odloča ostati v domačem kraju.

Spodnje Jezerko Začenja se ob nekdanji kranjsko-koroški deželni meji z zaselkom Zgornje Fužine. Prvo jedro naselja je Podlog (Kanonir) ob sotočju Kokre in Reke, ki priteče iz smeri Storžiča in Stegovnika in se končuje z zaselkom Dol. Drugo jedro naselja Spodnji kraj (Bajte) pa je više ob sotočju Jezernice in Kokre, od koder sežejo posamezne domačije ob Kokri navzgor v kotlasto dolino Komatevra do podnožja Virnikovega Grintovca, Stegovnika in Ruša.

V dolini Komatevra, kjer izvira reka Kokra in se začenja tudi slovenska geološka transverzala, je **eno največjih nahajališč lehnjaka v Sloveniji**. Že od leta 1949 ga izkorišča podjetje Marmor Hotavlje. Gre za sklade, debele tudi do 20 m. Lehnjak je močno porozna kamnina, ki jo nekateri imenujejo tudi travertin ali apneni maček. Po sestavi je čisti kalcijev karbonat – kalcit, ki se izloča iz vode na delih rastlin. V njem je tako mogoče opazovati zanimive strukture okamnelih

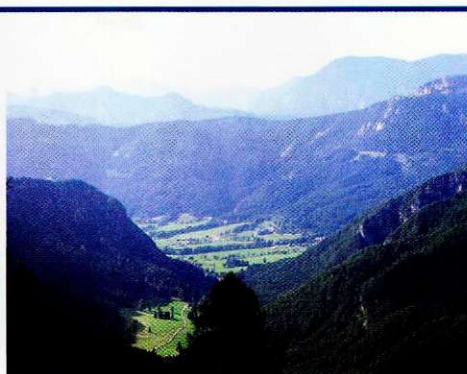
mahov, listov in podobnega. Lehnjak se uporablja tudi kot gradbeni kamen.

Zgornje Jezersko Precej razloženo naselje, ki se je razvilo na ravnici Ravne ob Jezernici, levem pritoku Kokre, danes pa obsega glavno središče kraja ob osnovni šoli ter zaselke Grabnar, Kvance, Žabji trg, Stara pošta, Sibirija, Anclovo ter Raven s težiščem okrog **podružnične cerkve sv. Andreja**.

Hiše so grajene v gorenjsko-koroškem slogu. Pravi biser alpske arhitekture je nekoliko oddaljena **Šenkova domačija**, zgrajena v 16. stoletju, ki ima nasproti **Jenkovo kasarno**. Zgrajena je na dvorišču domačije Jenko. Ta je bila zavetišče za popotnike, hospic, ob tovarni poti čez Jezerski vrh na Koroško. Stavba spada med pomembne spomenike profanega poznogotskega stavbarstva na Slovenskem. V arhitekturno bogati stavbi so posebno zanimivi podpisi in napisi popotnikov v latinskem, nemškem in italijanskem jeziku iz 16. stoletja. Njeno ime se je oblikovalo v francoski dobi, v letih 1809–1814, in se najverjetneje imenuje po Napoleonovih vojakihi, ki so v tistem času v njej tudi prenočevali. Izredno zanimiv je že sam videz stavbe, ki je poln kamnoseških detajlov. Danes je v njej manjši krajevni kmečki in planinski muzej.

Posebno ljubezen so kmetje pokazali pri graditvi kašč, saj so tam hranili pridelek, od

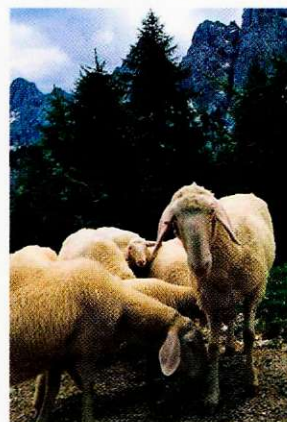
Umetno Planšarsko jezero, spomin na nekdanje ledeniško jezero.

Voazi miru na Jezerskem

Mejni deželni kamen

Jezersko-solčavska ovca

katerega so morali preživeti. Hvaležnost za prejete darove so pokazali tudi s tem, da so posebno skrbno obdelali les, uporabili posebno vezavo, skovali so železo v obliki srca ali cvetice. Posebno pozornost zaslužijo **Ankova, Makekova, Roblekova in Skubrova kašča**.

Cerkvi sv. Ožbolta Na mestu **stare cerkve sv. Ožbolta** je bila prej postavljena lesena kapela kot zatočišče popotnikov in menihov v letu 811, pozidali so jo konec dvanajstega in v začetku trinajstega stoletja. Znamenita je po Marijinem kipu, ki ga je leta 1386 podaril oglejski patriarh Frančišek, in po freskah iz 15. stoletja. Do leta 1846 je spadala pod samostan v Dobrli vasi, od koder so menihi na konjskih hrbtih enkrat mesečno ter ob praznikih prihajali darovat

Župnijska cerkev sv. Ožbolta

mašo. Delno je bila opustošena v času turških pohodov na Koroško, bila nato prenovljena, del opreme pa je bil ob postavitvi nove župnijske cerkve prenesen za opremo stranskih oltarjev.

Župnijska cerkev svetega Ožbolta je bila zgrajena v letih 1849 do 1855, ko je slikar Markovič iz Rožeka končal stenske poslikave. Na Šmihelovo nedeljo jo je posvetil takratni mariborski škof Anton Martin Slomšek.

Ovčarski bal Jezerčani so se že od nekdaj preživljali predvsem z gozdarstvom in ovčerejo. Stare običaje še ohranjajo in jih prikazujejo na vsakoletnem tradicionalnem **»ovčarskem balu«** ob Planšarskem jezeru, ko pastirji z bližnjih planin v dolino privedejo ovce. Obiskovalci Jezerskega lahko kupijo različne izdelke iz ovčje volne in poskusijo kulina-

rične dobrote, ki jih posebej za to priložnost pripravijo tamkajšnji kmetje.

Sicer pa je tukajšnja **jezersko-solčavska ovca** slovenska avtohtona pasma ovc, namenjena prireji kakovostnega jagnječjega mesa. Ima značilen izbočen profil glave in kakovostno volno. Ovce imajo velika in viseča ušesa ter dolg, z volno poraščen rep. So večinoma bele, pojavljajo se tudi črne ali temno rjave. Del ovc ima značilno črno liso okrog oči in na koncih ušes, lahko pa so obarvani tudi spodnji deli nog. Temu tipu jezersko-solčavske ovce pravijo **»očalarka«**, v sosednji Avstriji, kjer jih tudi redijo, pa jo imenujejo **»Brillenschaf«**.

Jezersko-solčavska ovca predstavlja del slovenske naravne in kulturne dediščine in je vključena v poseben program ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. **D**

Ovčarski bal

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.jezersko.si

Dovje in Mojstrana

Celjska Mohorjeva družba

Stanko Klinar v vodniku *Dovje in Mojstrana* predstavlja 22 izletov, razdeljenih na dolinske in sredogorske izlete ter visokogorske ture, na katere se lahko izletnik, planinci in drugi odpravijo v poletnih razmerah z Dovjega in iz Mojstrane. Pri vsaki enoti v vodniku je navedena težavnost poti. O izletih in turah se poučimo na ozadju kulturne preteklosti in sedanjosti, razloženih v uvodnem poglavju, neodtujljivo vezanih na imena Jakoba Aljaža, Mirka Kunčiča in Mihe Potočnika, na današnjo pesniško ustvarjalnost Rade Polajnar in izvirne dramske domisleke Franceta Voge, Marsela Gomboca in Tomaža Pšenice ter na vsakršno delovanje v Kulturnem domu na Dovjem. Športno ozadje je poudarjeno z izjemnimi dosežki v smučanju in alpinizmu. V Mojstrani deluje edini slovenski planinski muzej pod imenom Triglavska muzejska zbirka. Tudi opisi poti v vodniku so prežeti s kulturnozgodovinskimi prebliski po načelu, da izlet ni priložnost samo za razgibavanje mišic, ampak predvsem za prebujenje duha.

Artis Slovenica

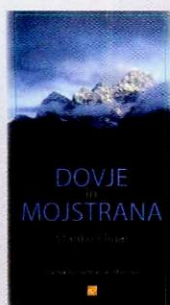
Založba ZRC

V 11 zvezku zbornika *Acta historiae artis Slovenica* (Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU) je objavljenih 16 prispevkov s simpozija o slikarju Almanachu, ki je bil oktobra 2005 v Narodni galeriji v Ljubljani ob razstavi *Almanach in slikarstvo druge polovice 17. stoletja na Kranjskem*. Žal so prav vsi prispevki objavljeni v tujem jeziku in samo vprašamo se lahko, za koga dela naša znanost, ali za Slovence (za razvoj naše znanosti v slovenščini) ali za tujce. Namesto da bi prispevke prevedli v tuj jezik ali prispevke tujih avtorjev v slovenščino ter z njimi omogočili razvoj slovenske znanosti (v slovenščini), prispevke v tujem jeziku pa objavili na medmrežju, kjer jih lahko uporabi vsakdo, ki ga to zanima, se dogaja to, kar nikakor ni dobro.

Hubelj, Ajdovščina, Šturje

Goriški muzej Nova Gorica

V zbirki *Berila* je pod naslovom *Hubelj, Ajdovščina, Šturje* in s podnaslovom *V zgodovinskih zapiskih od konca 15. do začetka 17. stoletja* izšel deseti zvezek. Objavljeni so različni že objavljeni prispevki, ki so danes težko dostopni: *Pravice Elacherjev v Ajdovščini in Šturjah* (prva omemba Ajdovščine), *Prva omemba cerkve svetega Janeza v Ajdovščini* (Goriški urbar 1507), *Proščenja in sejmi v Ajdovščini* (predlog za ukinitve sejma), *Zgodovinski zapisi o delova-*

1.

2.

3.

4.

nju fužin v 16. stoletju ob Hublju, v dolini Bele in na Vodica, Prošnje in pritožbe fužinarjev ob Hublju v 2. polovici 16. stoletja, Rudniki in rude, Karte – zemljevidi iz 16. stoletja.

Ribiči pripovedujejo

ZRS

Znanstvenoraziskovalno središče Koper je v zbirki *Knjižnica Annales* izdalo knjigo Nataše Rogelje *Ribiči pripovedujejo*. Gre za antropološko študijo ekonomskih, ekoloških in simbolno-ideoloških vidikov ribiškega življenja na severnoistrski obali. V besedilu se pojavljajo vprašanja »avtentičnega« slovenskega ribištva, »resnične« slovenske obale ipd. Knjiga predstavlja pomemben prispevek k preučevanju obalnih mediteranskih območij kot ekosistemov, kjer se križajo in zoperstavljajo protislovne rabe prostora, nezdružljivi ekonomski interesi, identitetne investicije, nacionalne ter regionalne politike ipd. Eno od spoznanj, ki izhaja iz lastne etnografije ter analize etnografij ribiških skupnosti po svetu, je, da uspešno upravljanje z obalnimi območji in morskimi viri zahteva vključevanje mnogoterih uporabnikov v dialog in dolgotrajnost dialoškega procesa.

Turistični vodniki

Založba Mladinska knjiga

V zbirki *Naj 10* so izšli prevodi štirih turističnih vodnikov ugledne angleške založbe Dorling Kindersley: Rim, London, Pariz (vsi po 192 strani) ter Bruselj in Brugge (144 strani). Na platnicah je zapisano naslednje besedilo: »Bodisi če potujete v prvem razredu ali pa le za malo denarja: zbirka turističnih vodnikov NAI 10 vas zanesljivo popelje do vsega, kar je najboljšo in najzanimivejše v posameznem mestu.« Kakor koli, to je najuspešnejša zbirka žepnih turističnih vodnikov založbe Dorling Kindersley, ki postrežejo z informacijami o desetih najboljših muzejih in galerijah, restavracijah, sprehodih, hotelih (za vsak žep), zanimivostih za otroke, trgovinah, kavarnah,

predstavah itd. Žepni format zagotavlja praktično uporabo, vodniki pa vsebujejo tudi zemljevid ožjega in širšega območja ter načrte mrež mestnih prevoznih sredstev.

Dinozavri

Založba Karantanija

Založba Karantanija je izdala *Otroško enciklopedijo dinozavrov*, ki podaja obsežen pogled v svet dinozavrov z več kot 250 nazornimi ilustracijami. Gre za bogato ilustriran vodnik po prazgodovinskem svetu, svetu najbolj osupljivih živali, ki so kadar koli hodile po Zemlji. Posebej poudarjene tabele prikazujejo razmerja med posameznimi vrstami teh bitij. Knjiga podaja vpogled v vedenje dinozavrov in razlage, zakaj so izginili. Preverjena je s strani vrhunskega strokovnjaka za dinozavre Michaela J. Bentona.

Hrvati

Založba Učila

Knjigo z naslovom *Hrvati v luči zgodovinske resnice* so leta 1944 naskrivaj natisnili v Beogradu. Gestapo je takoj zaplenil večino naklade. Zaradi te knjige je življenje izgubil tiskar Antun Rot, njeni lastniki pa so v večini končali na Golem otoku. Avtor je ostal živ le zato, ker se ni vedelo, kdo se skriva za psevdonomom Psunj-ski (šlo je za Velišo Raičevića, ki se je rodil leta 1903 v Trepči, pred vojno je živel v Vinkovcih, po vojni se je preselil v Novi Sad, nato v zahodno Pomoravje, kjer je leta 1972 umrl). Avtor v ekspresivnem besedilu podaja svoj pogled na nastanek hrvaške države. Ta je večkrat šokanten in v nasprotju z uradno, predvsem hrvaško zgodovino. V knjigi so prikazani zločini, s katerimi so si Hrvati tlakovali pot od leta 852 do nastanka svoje Neodvisne države Hrvaške. V tem času so si prisvojili ozemlje, na katerem so Srbi živeli že veliko pred njihovim prihodom, zasluge, ki pripadajo Srbom kot braniku krščanstva pred turškimi vpadi, in celo slavo srbskih vladarjev.

Obrazi Ljubljane

V. M., foto: Gregor Pohleven

V Mestnem muzeju Ljubljana je na ogled nova stalna razstava z naslovom *Obrazi Ljubljane*. Zgodovino Ljubljane in življenje njenih prebivalcev prikazuje skozi tri teme: o Ljubljani kot mestu, o Ljubljančanih in o ljubljanskih zadevah.

Nova stalna razstava v Mestnem muzeju Ljubljana nam pokaže, da ima naše glavno mesto bogato zgodovino.

Nova stalna razstava Mestnega muzeja, ki Ljubljano odseva kot življenjski prostor ter kot gospodarsko, politično, upravno in ustvarjalno središče, je eden največjih dogodkov s področja kulture v prestolnici v letošnjem letu. Razstavo sta odprla minister za kulturo Vasko Simoniti in ljubljanski župan Zoran Jankovič.

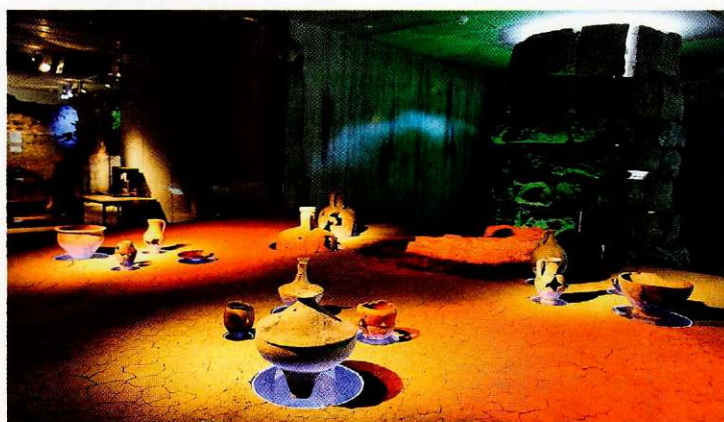
Preobrazbe Ljubljane Mestni muzej Ljubljana je stičišče poznavanja zgodovinskega razvoja prostora, na katerem je zrasla današnja Ljubljana: od prazgodovinskega mostiščarskega naselja štiri tisoč petsto let pred Kr. do sodobnega urbanega mesta in slovenske prestolnice. Pripoved o nastanku, razvoju in stalnem spreminjanju Ljubljane na razstavi ne teče kro-

nološko, temveč so skozi zaokrožene tematske sklope prikazane izbrane podobe mesta in ljudi v različnih časovnih obdobjih.

Muzejsko pripoved *Obrazi Ljubljane* lahko strnemo v tri teme: o Ljubljani kot mestu (klet in pritličje), o Ljubljančanih (prvo nadstropje) in o ljubljanskih zadevah (drugo nadstropje). Prostor, na katerem je zrasla Ljubljana, spoznamo skozi arheološko postavitev »in situ«, v katero je umeščena tema *Preobrazbe Ljubljane*, ki priča o prehajanju različnih ljudstev in njihovih vplivih na oblikovanje ter stalno spreminjanje ljubljanskega prostora. Muzejska *Zakladnica* hrani najpomembnejše zgodovinske najdbe, ki dokazujejo razvito prazgodovinsko kulturo na Ljubljanskem barju in omogočajo razumevanje življenja skozi čas. Film *Narava in mesto*, ki je na ogled v projekcijski dvorani, prikazuje geografske danosti prostora.

Moški in ženska Celovitejša podoba mesta se nam razkrije, ko spoznamo njegove znamenite osebnosti in vsakdanje življenje Ljubljančanov. Posamezniki, vpeti v raznolikost časa in družbenih vlog, so resnični ustvarjalci ljubljanske prepoznavnosti. Ljubljano spoznavamo skozi znamenito Družino Janeza Andreja, grofa Turjaškega, ki je dal postaviti Turjaško palačo. *Moški* kot glava družine je trden, premožen Ljubljančan iz 18. stoletja, *Ženska* je predstavljena skozi različne like in vloge. Tema *Otrok* je umeščena v obdobje druge svetovne vojne, *Mladostnika* pa spoznamo v času uporniške, nekonvencionalne generacije.

Ljubljanska trgovina, ustvarjalnost, politična zgodovina ter promet kot aktualna tema so prikazani v drugem nadstropju in zaokrožujejo pripoved o zgodovini Ljubljane. Več na www.obraziljubljane.si

Vrsta arheoloških najdb je razstavljenih tam, kjer so jih izkopali.

Prvi ORFEST – zborovski festival

Lucija Horvat, foto: ORFEST

V Prlekiji in Prekmurju bo med 29. avgustom in 1. septembrom mednarodni zborovski festival ORFEST. Sedem odličnih zborovskih zasedb iz štirih evropskih držav bo v štirih dneh izvedlo 12 celovečernih koncertov.

Anima Una iz Minska, Belorusija

Mednarodni festival zborovske glasbe ORFEST bo letos potekal prvič. Festival organizira Kulturno društvo Orfej iz Ljutomera, kjer so se za pripravo tako velikega projekta odločili na podlagi pozitivnih izkušenj, ki so si jih pridobili na gostovanjih na mednarodnih festivalih v tujini. »Mednarodni glasbeni festivali so v Evropi uveljavljena praksa, v Sloveniji so žal še vedno redkost. Poleg dodatnih kulturnih dogodkov za lokalno okolje pomeni festival pomembno izkušnjo za pevce, saj skozi

druženje, petje in učenje spoznajo nove pristope k petju in nove vrste zborovske glasbe,« je dejala Romana Rek Gnezda, umetniška direktorica festivala in dirigentka Komornega zbora Orfej. Dvanajst koncertov festivala ORFEST bo v kulturnih domovih in cerkvah v Beltincih, Gornji Radgoni, Križevcih pri Ljutomeru, Lendavi, Ljutomeru, Murski Soboti, Ormožu, Ptuj, Radencih, Razkrižju in Veržetu. Sklepni koncert festivala bo 1. septembra v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru. Na njem bodo s krajšim progra-

mom nastopili vsi udeleženi zbori, sklenil pa ga bo združeni zbor s 180 pevci. Zbori se bodo med festivalom poslušalcem predstavili s sakralno, tradicionalno in zabavno zborovsko glasbo.

Sedem zborov Na festivalu ORFEST bodo nastopili trije tuji in štirje slovenski pevski zbori. Zbor Anima Una prihaja iz Minska in izhaja iz zbora Fonte Sereno, ki je sodeloval na mnogih tekmovanjih in mednarodnih festivalih po Evropi. V zboru je 20 pevcev, diplomantov Beloru-

ske državne akademije za glasbo, ki prepevajo belorusko in rusko ljudsko glasbo, sakralno glasbo in evropsko klasiko pa tudi svetovne glasbene uspešnice v zborovski priredbi. Akademski pevski zbor iz Brna ima tradicijo že iz 50. let 20. stoletja in izvaja glasbo a capella pa tudi vokalno glasbo z instrumentalno spremljavo iz predromantičnih obdobjev in 20. stoletja. Zbor že 15 let deluje pod okriljem Masarykove univerze, od leta 1993 pa ga vodi Jaroslav Kyzlink. Italijanski pevski zbor iz Torina Torino Vocalensemble, ki ga vodi dirigent Carlo Pavese, je bil ustanovljen leta 2000 in je od tedaj nastopil na več kot 70 koncertih v šestih evropskih državah. Njegov repertoar obsega več kot 150 skladb, vključno z devetnajstimi svetovnimi premieri – od tega je deset del lastne produkcije.

Slovenska zasedba Mešani pevski zbor Štefana Kovača iz Murske Sobote je med nastopajočimi slovenskimi zbori najstarejši, saj je v letošnji sezoni praznoval 40-letnico nepretrganega delovanja. Leta 2000 in 2001 je zbor nastopal v Švici in ZDA, izdal pa je tudi dve kaseti in dve zgoščenki. Komorni zbor Musica s Ptuja deluje šele od aprila lani ter poje ljudsko in umetno glasbo slovenskih in tujih avtorjev različnih obdobjev. Umetniški vodja Musice je mladi Robert Feguš. Pevsko društvo Kapljica izhaja iz Pevskega društva Caballetta; v njem od leta 2003 aktivno poje 24 pevcev. Izvajajo ljudsko in umetno, slovensko in tujo glasbo a capella. Komorni zbor Orfej iz Ljutomera, ki je v samozaložbi izdal že dva cedeja, poje od leta 1994. Njegov največji uspeh je zlato priznanje z Regijskega tekmovanja odraslih zborov Štajerske in Prekmurja leta 2006. **D**

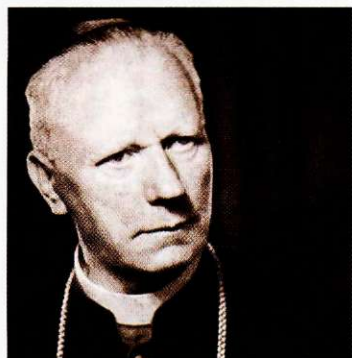
Mešani pevski zbor Štefana Kovača iz Murske

Komorni zbor Orfej iz Ljutomera

0 nasilju nad duhovniki

V Muzeju novejšje zgodovine bodo 5. septembra odprli razstavo Boj proti veri in Cerkvi. Pripravljajo jo Muzej novejšje zgodovine, Nadškofijski arhiv Ljubljana in založba Družina, odprta pa bo do 2. decembra letos. Avtorica razstave je na Dunaju ži-

Škof Gregor Rožman

veča slovenska zgodovinarica Tamara Griesser Pečar. Razstava bo predstavila nasilje komunistične oblasti nad Katoliško cerkvijo v Sloveniji v letih 1945–1961, nje-

na podlaga pa je avtorčina leta 2005 objavljena knjiga Cerkev na zatožni klopi. Kot je dejala avtorica, bo na njej tudi seznam imen vseh duhovnikov, redovnikov in bogoslovcev, ki so jih v omenjenem obdobju predstavniki tedanje komunistične oblasti zaprli, kaznovali ali ubili, in bo obsegal 630 imen. To je zelo veliko glede na to, da je bilo v Sloveniji takrat okoli tisoč duhovnikov. Predstavljena bosta tudi dva doslej neznana dokumenta, ki sta iz zasebne zbirke prešla v nadškofijski arhiv, njuna vsebina pa je povezana s posredovanjem ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana pri italijanskih okupacijskih oblasteh v prid Toneta Tomšiča. V avli muzeja bo postavljen tudi šestmetrski križ, ki so ga leta 1953 predstavniki komunistične oblasti odstranili z vrha Škrlatice in vrgli v severozahodno ostenje gore. Ostanke križa so bili doslej shranjeni v župnišću na Dovjem. L. H.

Lost Highway Exhibition

V galeriji Škuc so odprli skupinsko razstavo z naslovom Lost Highway Exhibition. Razstava prek videa, instalacije, fotografije, plakata in slike predstavlja 12 različnih pozicij, katerih skupni imenovalec je Zahodni Balkan. Predstavlja se več kot 15 ustvarjalcev z različnih koncev sveta od Danske do Kosova, od Avstralije do Čila s projekti, ki so nastali pred, med in po Lost Highway Expedition (LHE), kar je načrtovano množično gibanje posameznikov, ki so med 30. julijem in 24. avgustom 2006 začrtali pot skozi Ljubljano, Zagreb, Novi Sad, Beograd, Skopje, Prištino, Tirano, Podgorico in Sarajevo. Namen množičnih ekspedicij, sprva po Zahodnem Balkanu, nato po celinski Evropi in Sredozemlju, je ustvariti primerjalno raziskavo o evropskih kulturah in etničnih skupinah, hibridnih pokrajinah in paralelnih ekonomijah.

Predstavljena so dela, ki ne reinterpretirajo pozabljenih zgodb nekdanje Jugoslavije in Albanije,

temveč so zazrta v polfiktivne zgodbe prihodnosti. Ekspedicija je v vsakem mestu ob začrtani poti vzajemno sodelovala pri projektih in temah, ki so za lokalne organizacije in skupine pomembne za njihovo prihodnost. Projekti, ki so predstavljeni na razstavi, se na različne načine odzivajo na kontekstualni okvir, katerega temelji so bili predstavljeni

Lost Highway Exhibition

v začetni fazi same ekspedicije. Po koncu ekspedicije je kustodinja razstave Alenka Gregorič k predstavitvi povabila pet ustvarjalcev, s katerimi je zasnovala razstavo. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 23. 8. 2007

20.30 Cankarjev dom: Opera in balet SNG Maribor: Faust (C. Gounod) – opera

21.00 Ljubljanski grad: Vesna Zornik Apasionada (Slovenija) – tango

20.30 KUD France Prešeren: Barbez (ZDA) – avantgardna glasba

21.00 Mestni muzej: Marina Jašvili (Rusija), violina – klasična glasba

PETEK, 24. 8. 2007

20.00 Stara elektrarna: Kate McIntosh (Nova Zelandija/Belgija): All Natural – soloperformance

20.30 Križanke: Zoran Predin & Mirjam Kalin: Čas za malo nežnosti – klasična glasba, pop

21.30 Stara elektrarna: Matija Ferlin (Hrvaška): Sad SaM – gledališko-plesna predstava

SOBOTA, 25. 8. 2007

20.00 Stara elektrarna: Roland Schimmelpfennig: Predtem/potem – gledališka predstava. Režija: Sebastijan Horvat

21.30 Ladja med Šušarskim mostom in Tromostovjem: Jože Bogolin & Simon Klavžar, tolkala – klasična glasba

NEDELJA, 26. 8. 2007

20.00 Stara elektrarna: Martine Pisani (Francija): Hors sujet ou le bel ici – sodobni ples

21.00 KUD France Prešeren: Nika Vipotnik: Kabaret Berlin 1920–30, visoka družba – muzikal

PONEDELJEK, 27. 8. 2007

20.00 Stara elektrarna: De Utvalgte (Norveška): Jimmy Young – gledališko-plesna predstava

20.30 Cankarjev dom: Bolšoj teater (Rusija): Boris Godunov (M. Musorgski) – opera

TOREK, 28. 8. 2007

20.30 Cankarjev dom: Bolšoj teater (Rusija): Boris Godunov (M. Musorgski) – opera

20.30 Križanke: Tomaž Pandur: Tesla Electric Company – gledališka predstava

21.00 Kongresni trg: Uršula Ramoveš in Fantje iz Jazbecove grape (Slovenija) – etno folk

SREDA, 29. 8. 2007

19.00 Cerkev Marijinega oznanjenja: Mladinski pevski zbor Vesna (Rusija). V zboru Vesna pojejo otroci od 11. do 15. leta, ki so se šolali v zborovski šoli v Moskvi. Zbor je za svoje petje leta 2000 prejel veliko nagrado Evrope.

20.30 Cankarjev dom: Bolšoj teater (Rusija): Boris Godunov (M. Musorgski) – opera

21.00 Ljubljanski grad: Rob Becker: Jamski človek – monokomedija. Produkcija: Gustav gledališče in Theater Mogul

RADIO ZELENI VAL
93.1 & 97.0 Mhz
ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Lak za lase

Monika Maljevič

Obilna najstnica Tracy in njena zabavna prijateljica Penny sta obsedeni s televizijsko plesno oddajo *Corny Collins Show*. Naključje hoče, da Tracy zmaga na avdiji talentov.

To dejstvo še posebej jezi njeno zavistno sovrstnico Amber, na nerazumevanje pa naleti tudi pri zaščitniški mami Edni. Tracy sledi svojim sanjam, a kmalu odkrije, da tudi v svetu slavnih ne vladata samo pravica in dobrota. Zato se s prijatelji pridruži zahtevam odločne Maybelle, da bi morali v oddaji omogočiti možnost nastopanja tudi temnopoltim plesalcem.

Tracy Turnblad, velika punca z veliko frizuro in s še večjim srcem, ima eno samo strast – ples. Sanja o tem, da bi smela nastopiti v šovu Cornyja Collinsa, blazno priljubljeni plesni TV-oddaji. Tracy je kot rojena za šov, ima pa manjši problem – ne ustreza njegovim okvirom. Zaradi obilne postave je že od nekdaj izobčenka iz kroga glavnih frajerk, na kar jo nenehno opozarja njena ljubeča, a pretirano zaščitniška obilna mama Edna. Toda za Tracy to ni ovira, kajti trdno je prepričana, da je rojena za ples. Njen oče Wilbur ji da blagoslov: Pojdi, za veličino je treba biti velik.

Na šolskem plesu prevzame Cornyja Collinsa, ki jo sprejme v svoj šov in Tracy na veliko grozo glavne zvezde oddaje Amber Von Tussle in njene spletkarske matere Velme, ki vodi televizijsko postajo WYZZ, postane prava senzacija. Amber je zgrožena, ko ugotovi, da nad Tracy niso navdušeni le gledalci, temveč tudi njen dragi, Link Larkin. Ples postane pravo bojišče, ko se dekleta spopadejo za laskavi naziv mis frizure.

Krajše bivanje v "kazenskem razredu" in zgražanje, ki ga povzroči jo nežna čustva, ki se razvijajo med njeno najboljšo prijateljico Penny Pingelton in Seaweedom, Tracy odpreta oči. Ugotovi, da obstaja nekaj pomembnejšega od najnovejšega plesa ali najboljših frizur: enakopravnost med rasami. Po-

Hairspray

Zvrst: glasbena komedija

Režija: Adam Shankman

Scenarij: Leslie Dixon po zgodbi Johna Watersa in Marka O'Donnella

Produkcija: Marc Shaiman, Scott Wittman, Jennifer Gibgot

Igrajo: John Travolta, Nikki Blonsky, Amanda Bynes, Christopher Walken, Queen Latifah, Michelle Pfeiffer, Brittany Snow

Premiera: 23. 8. 2007

Distribucija: Ljubljanski kinematografi

žvižga se na previdnost in skupaj z Ragljo Maybelle vodi pohod za integracijo belcev in temnopoltih. Za las uide aretaciji in ponikne v "podzemlje", Pennyjino klet.

Je Tracy zmanjkalo sreče? Bo zamudila plesni finale in morala prepustiti naslov mis frizure svoji tekmici Amber ali pa bo znova odplesala iz težav? Kadar se združita velika frizura in velike sanje, je vse mogoče, in z energijo nabita komedija dokazuje, da si lahko drugačen, pa vseeno zmagas.

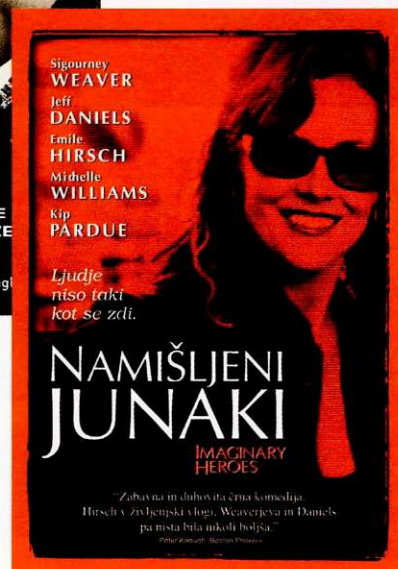
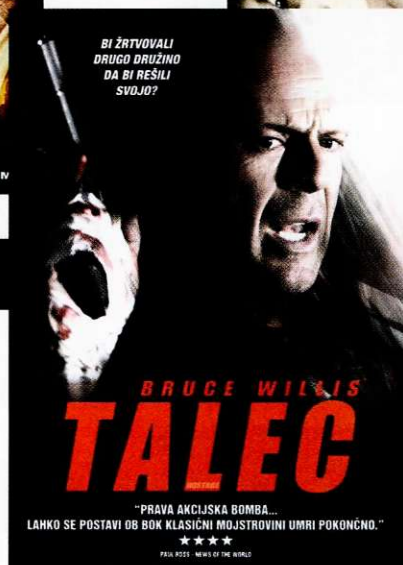
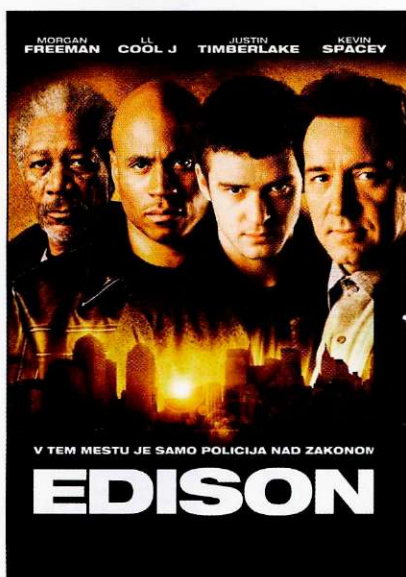
Dolga zgodovina *Lak za lase* temelji na kulturnem filmu Johna Watersa iz leta 1988 in broadwayskem muzikalu, ki je navdušil kritike ter prejel nagrado tony. Zgodba o nastanku filma se začne leta 1988, ko je filmski ustvarjalec John Waters pod okriljem New Line Cinema svetu predsta-

vil izvirni *Lak za lase*. Tako kot prejšnja Watersova filma *Pink Flamingos* in *Polyester* je tudi zadnji film postal kulturna komedija. Kot Tracy Turnblad je nastopila Ricky Lake, Divine kot njena ljubeča mati Edna in veteran Jerry Stiller kot njen oče Wilbur.

"Zgodbo sem napisal na svoji postelji v precej zaniknem stanovanju v Baltimoreu," pravi Walters. "Večino stvari, o katerih pripoveduje film, sem doživel med odrasčanjem v 60. letih. Gledal sem mladinski plesni šov The Buddy Dean Show in nekoč celo nastopil v njem. Tako kot vsa belska mladina sem tudi jaz takrat poslušal črnsko glasbo. Imeli smo tri črnske radijske postaje." "John je dejansko doživel integracijo obeh kultur v Baltimoreu," pravi Jerry Stiller, ki upodablja gospoda Pinkyja. **D**

VELIKA RAZPRODAJA ZALOG!

DVD-FILM
ZA SAMO
2,99 €

Ob nakupu 7dni v sredo, 29. avgusta

Naročniki Večera ali tednika 7dni lahko filme naročite ob delovnih dneh po telefonu 02 23 53 326, 02 23 53 322 ali 02 23 53 500, e-pošti knjiga@vecer.com ali po pošti na naslov ČZP Večer, 2504 Maribor. DVD-je vam bo prinesel raznašalec. Zaloge so omejene. Vsi filmi imajo slovenske podnapise.

7dni
www.vecer.com/trgovina

Komplet za ujet?

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Chevrolet captiva 2,0 VCDi LT high

Ko se je pojavil koncept, ki mu je potem sledil serijski chevrolet, imenovan captiva, in ko je znamka ravno spreminjala svoje ime, znak in splošno podobo, smo se načeloma vsi strinjali, da je popotnica kar dobra. In tudi sedaj, ko je vse skupaj zapeljalo na ceste, ne bi smeli imeti posebnih razlogov proti. Poreklo je lahko za koga še vedno očitno, a smo pri takšnih avtomobilih navajeni gledati komplet.

Brez predsodkov Captiva je spet eden tistih, pri katerih radi pogledamo končno ceno in potem primerjamo, koliko več vsega tu dobimo. Če bi gledali na vozila le s takšnimi očmi, bi verjetno hitro postalo precej suhoparno in jasno, katere znamke bi prevladovala. Pa ni! In nekje se mora poznati tradicija in vsi milijoni in milijarde, ki jih proizvajalci vlagajo v razvoj. Captiva zato marsikje še vedno vozi zadaj, kar pa še ne pomeni, da ne zna biti konkurenčen

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	CHEVROLET CAPTIVA 2,0 VCDI
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 2 ventila na valj
prostornina v ccm	1991
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 2000
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4635 x 1870 x 1755
medosna razdalja v mm	2705
prtljajnik v litrih	465/930
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1820 (597)
največja hitrost v km/h	180
pospešek 0-100 km/h v s	10,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	9,0/6,5/7,4
poraba na testu v l/100 km	10,7
cena vozila v EUR	33.050

avtomobil. Najprej je tu videz, ki mu ni kaj očitati. Sodobno ukrojena pločevina z novo prepoznavno Chevroletovo masko je pravi premik naprej v primerjavi z nekdanjo dolgočasno oblikovanimi daewooji. Tudi notranjost je na videz opravila s ceneno-stjo predhodnikov. Drugače je z izdelavo in izbiro materialov. Nekaj je motečega škripanja, na primer pri voznikovih vratih ali v armaturni plošči, nekaj delov je slabo pritrjenih, kar vliva dvom o dolgotrajnosti, več pa je tudi povsem praktičnih napak. Zaslona radijskega sprejemnika podnevi skoraj nikoli ne vidite,

tako slabo je osvetljen, v nasprotju s tistim na vrhu, ki prikazuje uro, potovalni računalnik in kompas. Še bolj moti delovanje klimatske naprave. Kljub vročini jo morate nastaviti skoraj na 30 stopinj, da vas ne bo motil pretirano ohlajen zrak, in tudi če pritisnete na gumb AC, ki naj bi jo izklopil, to velja le za simbol 'snežinke' na zaslonu, iz rež pa še kar piha mrzel, suh zrak. Verjetno bo marsikateri voznik oziroma voznica motil tudi zelo trd pedal sklopke, kakršnih smo vajeni pri športnih vozilih, ne pa pri udobnih družinskih SUV-ih. Prostornosti ni kaj očitati na nobenem izmed sedežev, če jih je v kabini pet, tako da ostane nekaj prostora tudi v prtljažniku z ravnim dnom in visokim nakladalnim robom, ki mu tako v 'kleti' ostaneta še dva ogromna predala in nekaj manjših. Prav tako se za volanom hitro znajde voznik, ki ima večino gumbov in vzvodov tam, kjer jih bo iskal. Preglednost je dobra po zaslugi velikih vzvratnih ogledal, slabša pa ob straneh, saj žal ne pokrijeta mrtvega kota.

Hišni motor Čeprav koncern za večino 'evropskih' avtomobilov uporablja Fiatove motorje, ima captiva nov dvolitrski turbodizel, ki ga uporabljajo tudi drugi hišni modeli, le z drugačnimi močmi. Vendar tudi tu ostaja korak za

nekaterimi tekmeci. Iz najnižjih vrtljajev komaj vleče, kar je lahko nerodno med hitrimi speljevanji ali vožnjo v strme klanke, in je precej glasen. Šele pri dva tisoč vrtljajih se zbudi in da od sebe kakšnih tisoč vrtljajev, ko postane tudi tišji, više pa ga skoraj nima smisla priganjati. Če bi vsaj menjalnik imel več prestav, ki bi bolje izkoristile majhno uporabno območje, tako pa celo s peto, ki bi morala biti bolj varčno naravnana, motor kar prehitro doseže rdeče območje, kar, logično, vpliva tudi na razmeroma veliko porabo goriva, ki se giblje okoli desetih litrov. Za ročico menjalnika bi morda kdo rekel, da se zatika, v resnici pa imamo včasih le občutek, da gre pretežno v določene prestave. Po drugi strani razveseli učinkovit štirikolesni pogon, ki deluje po načelu 'navor na zahtevo', nima nobenih zapor diferencialov ali vsaj možnosti ročnega 'zaklepa', če se približuje bolj zahtevna podlaga, a vseeno dovolj hitro prenaša navor med osema, da ni neprijetnih presenečenj.

Še vedno poceni Pomanjkanje občutka na volanu in glasno podvozje, ki dovoljuje kar precej nagibanja karoserije, vseeno velevajo umirjeno vožnjo, kar naj bi tudi v resnici bila pričakovana lastnost voznikov captive, saj gre le za po ničemer posebej izstopajoči SUV, kamor se udobno seda, visoko sedi in udobno pelje po zaslugi obilice prostora. Vse drugo bo treba iskati pri drugih znamkah. Za bistveno več denarja. **D**

Novici

PORSCHE CAYENNE HYBRID Porsche, podjetje, ki je znano po vrhunskih športnih avtomobilih in po športnih terenskih vozilih, je v Stuttgartu medijem predstavil prototip hibridne različice modela cayenne. S tem so odstrli pogled na svoje načrte za obdobje do konca tega desetletja. Porsche pri hibridnem cayennu želi doseči povprečno porabo goriva 9,8 l/100 km, z nadaljnjim razvojem pa bodo porabo poskušali zmanjšati v še večji meri – na 8,9 l/100 km. Hibridni cayenne bo imel pravo hibridno zasnovo, pri kateri bo hibridni modul (sklopka in elektromotor) nameščen med klasičnim motorjem in menjalnikom, ker je zaporedna namestitve hibridnih komponent bolj združljiva z obstoječo platformo in ker se je na testiranjih izkazalo, da je izkoristek goriva s takšnim sistemom večji. Poleg tega takšna zasnova zagotavlja boljše pospeške in večjo prožnost motorja v primerjavi z običajnim cayennom. Porsche načrtuje, da bo hibridno tehnologijo namestil tudi v štirivratni model panamera GT, ki ga bo premierno predstavil leta 2009, kasneje pa mu bo sledila še hibridna različica.

RENAULT CLIO BREAK Ob novi laguni v obeh karoserijskih izvedbah (petvratna kombilimuzina in petvratni karavan) ter konceptnem twingu CC bo v Frankfurtu čez slab mesec stala petvratna karavanska izvedba modela clio, ki bo na račun povečane skupne dolžine (+22 cm) ponujala uporabniku nekoliko več udobja ter uporabne površine kot aktualni 3 in 5-vratna izvedba. Osnovna prostornina prtljažnika v petsedežni konfiguraciji znaša 439 litrov, kar predstavlja 151-litrski prirastek v primerjavi s kombilimuzino (288 litrov). Novi tekmeček peugeota 207 SW in škode fabia combi se razteza na dolžini 4,20 metra. Ob transformaciji iz vabljivega konceptnega primerka, ki je v sebi nosil tudi nekaj lastnosti klasičnih trivratnih kombikupejev, je dobil še zadnji par bočnih vrat in se prekvalificiral v bolj praktični kompaktni break, ki bo razveseljeval predvsem mlade družine.

**SREDNJA
POKLICNA IN
STROKOVNA
ŠOLA
BEŽIGRAD
LJUBLJANA**

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Vpisujemo v programe: AVTOŠOLA JEŽICA

SPSŠB, Na prodju 2, Ljubljana; tel.: 01 537 13 88

- prometni tehnik (PTI), voznik, učitelj vožnje
- pridobitev voziškega dovoljenja: A, B, C, D, E kat.

Epilepsija – bolezen možganov

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Epilepsija je nevrolška bolezen, pri kateri gre za nenadne nepravilnosti v delovanju možganskih celic, zaradi česar prihaja do epileptičnih napadov. Napadi so različni – odvisno od tega, kje v možganih je prišlo do nepravilnosti.

Napoleon je trpel zaradi epilepsije.

Za epilepsijo so boleale številne znane in genialne osebnosti, kot so bili rimski imperator Julij Cezar, dramatik Molière, pesnik Petrarca, vojskovodja Napoleon Bonaparte, Peter Veliki, nizozemski slikar Vincent van Gogh, ruski pisatelj Fjodor M. Dostojevski pa tudi znanstvenik Alfred Nobel. Epilepsija ima še druga imena, kot sta božjast ali padavica. Prvo izhaja iz verovanja, da so bolniki s to boleznijo

zaznamovani od Boga, druga pa iz lastnosti bolezni, saj pri najhujših oblikah, ko se pojavijo krči, bolnik pade na tla. Zadnje ime seveda ni primerno, saj gre pogosto tudi za blažje oblike epilepsije, pri katerih oboleli ne pade na tla. Ker je za bolezen značilno ponavljanje napadov, en napad še ne pomeni, da ima človek epilepsijo. Epileptični napad sam je le eden od simptomov epilepsije in nastane zaradi nenormalnega

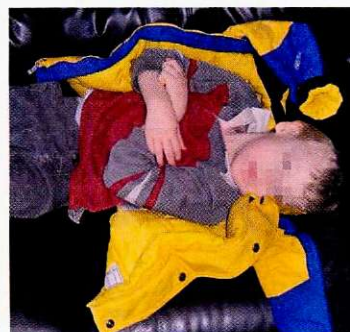
izbruha električnih impulzov v možganih. Glede na mesto, kjer se pojavijo ti nenormalni električni impulzi, ločimo generalizirane in parcialne epileptične napade. Pri generaliziranih motnja zajame celotne možgane, bolnik lahko izgubi zavest, četudi le za nekaj sekund, pride do mišičnih krčev in motenj mišičnega tonusa, kar pomeni, da bolnik pade na tla. Pri parcialnih epileptičnih napadih nenormalni električni impulzi pretresajo samo del možganov, zato pride le do delne motnje zavesti oziroma zmedenosti. Ob tem se lahko pojavijo motnje vida, sluha, voha in tipa ter mišični krči.

Epileptični napad

Najbolj znan znak epilepsije je torej veliki epileptični napad ali grand mal. Bolnik nenadoma izgubi zavest, pade na tla, vsega lomijo krči, iz ust se mu izloča pena. Takšen napad traja od dve do pet minut, nato bolnik zaspi, in ko se zbudi, se navadno ničesar ne spominja. Ločimo štiri stadije poteka epileptičnega napada: stadij znanilcev, stadij avre, stadij krčev in stanje po napadu. Stadij znanilcev napada lahko bolnik čuti nekaj minut, ur ali celo dni pred napadom v obliki glavobolov, večje razdražljivosti, večje utrujenosti in poslabšanja razpoloženja. V nekaterih primerih znanilcev epileptičnega napada sploh ni. Drugi stadij, stadij avre, se pojavi nenadoma in traja lahko le delček sekunde. Bolnik, ki je pri zavesti, začuti določena nepoveza-

na čustva, mraz, bolečino, ne čuti nekaterih delov telesa, srce mu bije pospešeno, vonja neprijetne vonjave, v ustih čuti okus po hrani, pred očmi pa se mu bliska. Po stadiju avre se začnejo krči. Pred krči bolnik pogosto zakriči in pade, kjer pač je ob začetku napada. Med krči so zenice povečane in ne reagirajo na svetlobo, zaradi njih se bolnik lahko grize v jezik, zato se mu iz ust poleg pene izloča še kri. Med napadom lahko nekontrolirano izloča urin in blato. V stadiju po napadu je obraz bolnika modrikasto blede, zenice so razširjene, dihanje in pulz sta pospešena, telesna temperatura je povišana, mišice pa mlahave. Pritožuje se zaradi glavobola in slabotnosti.

Prva pomoč Človek, ki se ob velikem epileptičnem napadu po naključju znajde ob bolniku, naj ohrani mirno kri in naredi vse potrebno, da bi preprečil hude poškodbe, ki lahko nastanejo med padcem, ter odstrani vse potencialno nevarne predmete. Epileptika med napadom ni treba držati, krčev ne poskušamo fizično ustaviti. Treba pa mu je razrahljati oblačila okoli vratu in pasu, mu podložiti glavo in ga, ko krči popustijo, položiti na trdo površino v bočni položaj za nezavestne. Med krči bolniku v usta ne dajemo predmetov, da si

Ob velikem epileptičnem napadu bolnik potrebuje pomoč.

ne bi pregriznil jezika, v usta mu ne dajemo tekočine, dokler ne pride k zavesti. Bolnika ne pustimo ležati na mrazu ali na soncu, ampak ga je treba nesti v stavbo ali v senco. Zdravniško pomoč je treba poklicati tudi v primeru, če do napada pride v vodi ali v drugih posebnih okoliščinah.

Vzroki epilepsije Napadi epilepsije se ponavadi začno pri mladih ljudeh, največkrat starih do 18 let, lahko pa se zgodi, da se bolezen pokaže šele po 60. letu starosti. Pogostost bolezni je pri moških in ženskah enaka. Vzrok za pojav bolezni v veliko primerih ostane nepojasnen, velik pomen pripisujejo dednosti, pogostejše pa naj bi se prenašala po moški liniji. Otroci bolnikov včasih sploh ne podedujejo bolezni, ta se pojavi lahko šele v naslednji generaciji. Obstaja verjetnost, da se bolezen pojavi pri otrocih, če so bili starši ob njihovem spočetju pijani ali če so imeli sifilis. Epilepsija je lahko tudi pridobljena bolezen, ki nastane zaradi poškodb možganov,

Epilepsija se lahko pojavi zaradi alkohola in mamil.

na primer zaradi močnega udarca v glavo, zaradi večjega pretresa in prestopnega strahu, zaradi bolezni matere med nosečnostjo, porodnih poškodb, zaradi oteklina in tumorjev na možganih, zaradi infekcije živčnega sistema, zastrupitve ali operacije možganov. Epileptične napade lahko sprožijo tudi dolgotrajno preprečevanje spanja, hipoglikemija, kar je nizka raven sladkorja v krvi,

daljši ali močnejši telesni napor in nezadostna preskrba možganov s kisikom. Epilepsija se lahko pojavi tudi zaradi čezmernega pitja alkohola ali uživanja mamil, lahko tudi obojega hkrati.

Zdravljenje Zdravljenje epilepsije je nujno potrebno, saj napadi poškodujejo možgane. Zdravljenje je kompleksno in bolnik dobi zdravila, antiepileptike, ki zmanj-

šajo pogostost napadov ali jih skoraj popolnoma odpravijo. Pri izbiri antiepileptikov se upošteva vrsta epilepsije, za katero bolnik trpi, in bolnikova starost, telesna teža, stranski učinki in možnost interakcije z drugimi zdravili. Še posebej veliko pozornost je treba posvetiti izbiri antiepileptikov za otroke, mladostnike, dekleta, ženske in starejše. Pri otrocih in mladostnikih je pomembno, da antiepileptik ne vpliva na vedenje, telesno težo, kognitivne sposobnosti in da ne vpliva pomirjevalno, pri dekletih in ženskah pa, da antiepileptik ne vpliva na plodnost in menstruacijski cikel. Posebne skrbi morajo biti deželne nosečnice, saj je znano, da lahko jemanje antiepileptikov povzroči okvare plodu. Ko napadi prenehajo in se ne ponovijo več let, lahko bolnik po posvetu z zdravnikom neha jemati zdravila, vendar je to odvisno tudi od vrste epilepsije. Če se napadi ponovijo, je treba zdravljenje z antiepileptiki nadaljevati, včasih zaradi varnosti tudi dosmrtno. **D**

Modri mislimo na jutri

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPSI PRIHODNOSTI!**

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Maribor 02 220 01 15

www.modra-energija.si

Umetnost v gibanju

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

V slovenskem športu ima gimnastika dolgo tradicijo in je zaslužna za veliko število medalj z največjih tekmovanj. Od časa Štuklja do današnjih šampionov Pegana in Petkovška se je bera uspehov in medalj konstantno nadaljevala.

Slovenska gimnastika ima zelo dolgo tradicijo, saj je bilo prvo telovadno društvo ustanovljeno leta 1863 v Ljubljani pod imenom Južni Sokol. Sokolstvo je predvsem gojilo gimnastiko in pod vodstvom dr. Viktorja Murnika se je šele začel pravi razcvet sokolske športne dejavnosti. Slovenska sokolska zveza se je včlanila v mednarodno gimnastično zvezo že leta 1905 in 1907 so slovenski tekmovalci nastopali na mednarodnih tekmovanjih, ki so jih kasneje poimenovali svetovna prvenstva.

Štukljeva generacija Prav vpliv delovanja dr. Murnika je tudi

vzpodbudil Leona Štuklja k vadbi. Redna vadba in nenehno napredovanje ob možnosti primerjave z najboljšimi slovenskimi tekmovalci sta Štuklju omogočila vzpon na Olimp. Svoje sposobnosti in znanje je Leon Štukelj prvič pokazal na svetovnem prvenstvu leta 1922 v Ljubljani. Ker takrat niso tekmovali le na orodjih, ampak tudi v atletskih disciplinah in plavanju, je končal na 7. mestu. Na OI leta 1924 so tekmovali samo na orodjih (tudi na nadaljnjih OI), kjer so njegove idealne gimnastične lastnosti in sposobnosti šele prišle prav do izraza. Osvojil je dve zlati medalji. Do konca tekmovalne kariere je dodal svoji zbirki še

zlato olimpijsko odličje, srebrno in dve bronasti medalji. Tako bo Leon Štukelj še dolgo najuspešnejši športnik v slovenski športni zgodovini. Štukljeva generacija je za zdaj najuspešnejša, saj sta se poleg njega iz Amsterdama 1928 vrnili še Jože Primožič z olimpijskim srebrom na bradlji in Stane Derganc z olimpijskim bronom v preskoku. Prav tako je tudi ekipa na tej olimpijadi osvojila bron.

Modernejša doba Po drugi svetovni vojni se je slovenska gimnastika spet prebila v svetovni vrh z Miroslavom Cerarjem, ki mu je v dvanajstih letih uspelo osvojiti 28 medalj

na olimpijskih igrah, svetovnih in evropskih prvenstvih ter tako postati slovenski rekorder po številu osvojenih medalj na velikih tekmovanjih. Na OI je Cerar osvojil dve zlati medalji. S Štukljem sta še danes edina Slovenca z zlato medaljo v individualnih športnih panogah. Tudi Cerarjeva generacija je bila uspešna, saj je Tine Šrot osvojil bron na EP 1963 in naša ekipa je na SP 1970 v Ljubljani osvojila 4. mesto. Cerar in Štukelj sta tudi soustanovitelja slovenskega olimpijskega komiteja.

Po letih praznine Po Cerarju je zavela praznina tudi zaradi slabih športnopolitičnih odločitev. Šele z Alojzom Kolmanom se slovenska gimnastika spet priključi svetovnemu vrhu. Kolmanov bron na EP 1990 ter izvirna prвина na drogu, ki se imenuje po njem, sta bila tudi motiv za Aljaža Pegana, ki je z novo izvirno prvino na drogu presenetil svet in leta 1994 postal evropski prvak na drogu. Nekaj let kasneje se mu je pridružil Mitja Petkovšek, s katerim že več kot desetletje redno odnašata medalje z najvišjih tekmovanj, na žalost pa jima mogoče ne bo uspelo osvojiti olimpijskega odličja, a ne po njuni krivdi!

Olimpijska logika Aljaž Pegan se je že pred leti sprijaznil, da verjetno ne bo nikoli olimpijec, pa tudi Mitji Petkovšku zna ostati edini nastop pod petimi krogi tistih nesrečnih nekaj sekund pred sedmimi leti v Sydneyju, kjer je bil glavni favorit na bradlji, vendar se je žal zapletlo že v kvalifikacijah. Toda oba vrhunski slovenska telovadca že več kot desetletje krojita svetovni vrh, prvi na drogu, drugi na bradlji. Da bi prihodnje leto videla Peking, morata najprej od 1. do

9. septembra v Stuttgartu postati svetovna prvaka. Za telovadce iz majhnih držav, ki so za veljake Svetovne gimnastične zveze (FIG) še vedno, kar se uvrstitev na olimpijske igre tiče, v podrejenem položaju ne glede na njihovo vrhunskost, bo svetovno prvenstvo v Nemčiji telovadni »Kitajski zid«, ki bo prihodnje leto na olimpijske igre popeljal le svetovne prvake na posameznih orodjih. Tudi v Pekingu ostaja za nastop na razpolago po sto mest za telovadce in telovadke. Poga-

Športna legenda

ča za velike, drobtinice za male. Glavnino udeležencev prinaša uspeh v ekipnem mnogoboju, z olimpijskim nastopom bo nagrajenih 12 prvouvrščenih ekip v Stuttgartu, kar je že 72 tekmovalcev. Ekipa, ki bodo uvrščene

od 13. do 15. mesta, bodo dobile po tri mesta, od 16. do 18. po dve, eno bo FIG namenila nekemu s telovadno nerazvite celine. Ob tem bodo olimpijci tudi najboljša šesterica mnogobojev in prvih šest svetovnih prvakov na orodjih. Toda res le svetovni prvaki, kajti tega ne prinaša več niti naslov podprvaka, če na kakem orodju zmagata kdo, ki je že tako uvrščen skozi ekipni ali posamezni mnogoboj. V tem primeru bodo tja potovali namesto srebrnega naslednji iz mnogobojske razpredelnice, sedmi, osmi ... Telovadci torej, ki si tega ne zaslužijo po kakovosti.

Zaradi takih nesmiselnih pravil kar nekaj vrhunskim telovadcem iz manjših držav oziroma iz držav, kjer ne morejo sestaviti več odličnih telovadcev za ekipo v mnogoboju, mogoče nikoli ne bo dana možnost, da bi občutili olimpijsko ozračje ali osvojiti olimpijsko medaljo. Glede na to, da se vedno govori o pravičnem olimpijskem duhu, bi se v tem pogledu olimpijski komite lahko krepko zamislil nad svojimi čudnimi pravili. Na koncu seveda trpi kakovost telovadnih predstav na olimpijadah, ljubitelji gimnastike, ker ne morejo na najpomembnejšem športnem tekmovanju videti pravičnega boja resnično najboljših, ter nekateri nič krivi vrhunski zvezdniki in zvezde sodobne gimnastike. **D**

ZMAGOVALKI TORONTA V zadnjih letih najboljša slovenska teniška igralka Katarina Srebotnik je s partnerico v igri dvojic Japonko Ai Sugijama osvojila turnir WTA v kanadskem Torontu. Slovenka in Japonka, drugo postavljene igralki turnirja z nagradnim skladom 1,34 milijona dolarjev, sta v velikem finalu ugnali prvo postavljene Caro Black iz Zimbabveja in Liezel Huber iz JAR s 6:4, 2:6 in 10:5.

ZADETEK V 9. SEKUNDI Mednarodna nogometna zveza (FIFA) je sporočila, da je na svetovnem prvenstvu do 17 let v Južni Koreji padel rekord v najhitrejšem zadetku na tekmah pod njenim okriljem. Na dvoboju predtekmovalne skupine B je Brazilc Fabinho dosegel prvi gol za svojo reprezentanco že v deveti sekundi tekme in s tem za dve sekundi popravil prejšnji rekord Turka Hakana Şukurja.

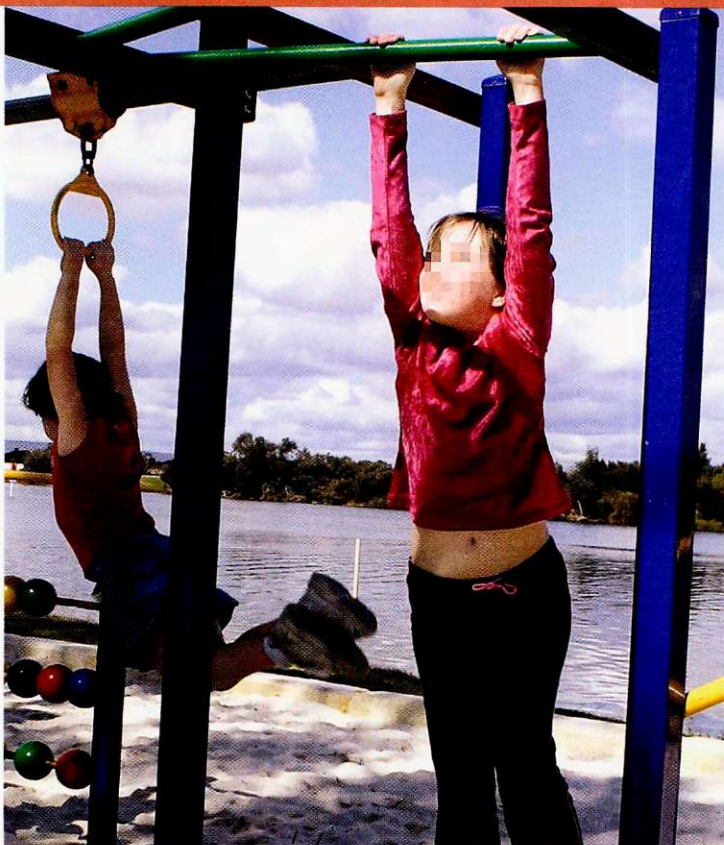

Tujec med svojimi

Esad Babačić

Ogled velikega športnega dogodka v Sarajevu je bil od nekdanj avventura brez primere in tudi tokrat ni moglo biti drugače.

Ko sva se s prijateljem znašla na zahodni tribuni stadiona Koševo, je bilo takoj jasno, kaj pomeni takšna tekma za mesto, ki je vedno ljubilo nogomet. NK Sarajevo je bil proti Dinamu iz Kijeva, ki mu pravimo tudi vzhodnoevropski Real, vnaprej odpisan, a se je kljub temu častno boril. Na trenutke so imeli domači celo terensko premoč, a je žal niso kronali z zadetkom. Najbolj zanimivo je bilo na tribunah, ki so brez oddiha navijale za svoj klub, pa čeprav le-ta ni in ni našel prave igre. Kot se spodobi za pravo publiko, pa se nervoza z zelenice ni prenesla med zveste privrženke mlajšega od obeh sarajevskih klubov. Med navijači Sarajeva se je znašel celo kakšen privrženec Željezničarja, kar je predstavljalo pravcati kulturni šok. Eden od njih je izjavil, da je prišel iz spoštovanja do kijevskega Dinama, ki je v Bosni še vedno pojem. Znano je, da ljubitelji nogometa v glavnem mestu Federacije BiH ne pozabljajo svojih malikov iz rane mladosti, tako da takšne počastitve niso nič naključnega. Željin navijač se je sicer počutil nelagodno, saj je sedel v družbi najhujših sovražnikov, a je tekmo vendarle gledal do konca. Naš gostitelj, ki ga je pripeljal med »pitare«, je sicer napovedal, da bo ta tekmo zapustil prej, a se to ni zgodilo. Za še večje presenečenje je poskrbel, ko se je zvečer znašel na pivu z najzvestejšimi navijači Sarajeva, ki pa so tudi njegovi prijatelji. Seveda so padle obojestranske zbadljivke in provokacije, ki pa niso mogle skaliti dobrih prijateljskih odnosov. Sarajevo je bilo od nekdanj razdeljeno na navijače Sarajeva in Željezničarja, tako kot je Beograd razdeljen na »delije« in »grobare«; splošno znano je, da na teh relacijah nikdar ni bilo ljubezni. Sovraštvo je bilo včasih tako globoko, da so se trgale celo družinske vezi, saj je bilo nezaslišano, da bi se denimo sin odločil za klub, ki ga je njegov oče sovražil. Kaj takšnega si pri nas težko predstavljamo, saj podobnega mestnega rivalstva praktično ne poznamo. Zgodba se konča že pri dejstvu, da v glavnem mestu nimamo dveh poštenih stadionov, kaj šele dva resna kluba. Kanček tega razpoloženja lahko doživimo le na Jesenicah, kjer je veliko takšnih, ki so igrali ali še igrajo za Olimpijo. Seveda govorim o jeseniškem hokeju, ki je močno vezan na družinsko tradicijo. Nemalokrat se je zgodilo, da so očetje na tribunah Podmežakle navijali proti lastnim sinovom. Seveda so jih po tekmi še vedno poznali in jih imeli za svoje, a med samimi srečanji ni bilo usmiljenja.

Oderuhi so žrtvam grozili tudi s tem, da se bodo znesli nad njihovimi otroki.

Preiskovalni sodnik je oderuhe izpustil na prostost.

Oderuhe izpustili

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Na Celjskem so prijeli tri domačine, ki so posojali denar, potem pa upnike izsiljevali za visoke obresti. Po postopku jih je preiskovalni sodnik presenetljivo izpustil, kar prav gotovo ni razveselilo njihovih žrtev!

Na celjskem območju so policisti prijeli tri domačine, dva sta stara 36 let, eden pa je tri leta starejši. Omenjeni Celjani so tvorili kriminalno združbo, ki se je ukvarjala s posojanjem denarja za oderuške obresti. Našli so ustrezne žrtve in jim posodili denar, potem pa so začeli na posojene zneske svojevoljno zviševati obresti. Le-te so narasle na nekajkratno vrednost posojenega denarja. Ko se je izkazalo, da žrtve nimajo denarja, da bi vrnile izposojeni znesek in oderuške obresti, so jih posojevalci začeli izsiljevati. Žrtvam in članom njihovih družin so začeli groziti s telesnim nasiljem. Obupanci so poskušali na razne načine poravnati svoje dolgove, a je bilo vse skupaj videti brezizhodno.

Upnikom grozili Tako so na primer občanu v Ljubljani in

drugemu v Celju posodili približno petindvajset evrskih tisočakov. A komaj je minil mesec dni, so upniki zahtevali vrnitev dolga in seveda obresti. Dolžnika bi morala tako vrniti sto petinosemdeset tisoč evrov. Glede na to, da toliko denarja niti po naključju nista imela, jima je izsiljevalska trojica začela groziti s požigom njunih domov. Grozili so jima, da bodo polomili njune sorodnike in se bo hudo godilo tudi njunim otrokom, če ne bosta privolila in seveda plačala oderuških obresti.

Upnika iz Ljubljane in Celja sta bila prestrašena. Za nekaj časa sta se celo izselila iz svojih stanovanj. A kaj je pomagalo, če sta se skrivala, saj je grožnja treh brezobzirnih izsiljevalcev ležala nad njihovimi družinskimi člani. Isiljevalci so dokazali, da mislijo resno, ko so enega upnika pre-

tepli in ga poškodovali, na srečo pa rane niso bile hujše. Od obeh so tudi izsilili, da sta podpisovala zadolžnice za visoke vsote. S podobnimi zadolžnicami sta upnika dala izsiljevalcem na voljo svoja avtomobila, zastavila pa sta tudi nekatere dragocenosti. Eden od upnikov si je medtem poskušal urediti bančno posojilo, da bi lahko plačal oderuške obresti in se rešil groženj.

Sodnik pa jih izpusti Končno sta se upnika opogumila in zadevo prijavila policiji. Možje v modrem so šli na delo in prišli do podatkov, da se omenjena trojica v resnici ukvarja s posojanjem denarja za oderuške obresti. Preiskava je tudi pokazala, da sta mlajša člana združbe, ki sta policistom že dobro znana, pri izterjavi dolgov agresivnejša od nekaj let starejšega kolega.

Na rokah trojice so zaškrtale lisice in stopili so pred preiskovalnega sodnika, ta pa je jih po zaslišanju izpustil na prostost.

Sumijo, da je njihovih žrtev še več, zato policija žrtve poziva, naj zadeve prijavijo. A glede na to, da se žrtve izsiljevalcev očitno boji, saj jih je preiskovalni sodnik izpustil na prostost, je prav verjetno, da bodo raje molčale. **D**

Zapor, izgon, politični azil?

Še vedno je nejasna usoda nekdanjega državnega sekretarja Borisa Šuštarja, ki je zaprt v Kanadi.

Pred kanadskim sodiščem se odloča usoda nekdanjega državnega sekretarja na slovenskem gospodarskem ministrstvu Borisa Šuštarja, ki ga je že pred nekaj tedni ljubljansko okrožno sodišče zaradi korupcije obsodilo na šest let zapor.

Obtoženi Šuštar na izrek sodbe ni počakal. Očitno mu je bilo popolnoma jasno, kaj ga čaka, zato je raje poskusil svojo srečo s pobegom v tujino.

Nekdanji državni sekretar se je odločil za pobeg v Kanado, kamor se je že nekaj mesecev pred tem zatekel Boštjan Šoba, eden od sokrivcev nekdanjega visokega državnega uradnika v korupcijski aferi. Kanada s Slovenijo še vedno nima sklenjenega dogovora, po katerem bi obsojenec vračali pred obličje slovenske pravice oziroma za zaporniške rešetke. Šuštar je poskušal v pro-

stovoljnem izgnanstvu prikazati, da je žrtev politične zarote, zato je zaprosil za politični azil. V nasprotju z domnevnim sokrivcem Šobo, ki je pobegnil pravočasno, da je bil postopek proti njemu izločen in za zdaj še ni obsojen, se je Šuštar uštel. Kot obsojencu so mu namreč slovenski uradni organi preklicali dokumente, zaradi česar uradno v Kanadi živi nezakonito.

Odredili so mu zapor, nekatere njegovi kanadski znanci pa so zbrali petnajst tisoč dolarjev za kavcijo, a Šuštar še vedno ostaja za rešetkami.

Kanadčani namreč čakajo, da bodo končno veleumi na slovenskem ministrstvu za pravosodje prevedli dokumentacijo, ki bo potem podlaga za odločitev kanadskega sodnika, ali bodo Šuštarja vrnili v Slovenijo, ga izgnali kam drugam ali pa mu celo podelili status političnega begunca. B. S.

Obrali lastnika

Dve uslužbenki turističnega podjetja sta krepko obrali svojega delodajalca. V žep sta spravili kar 54 tisoč evrov.

Mladost je norost, čez potok skače, kjer je most, so некоč dejali naši dedje. Tega bi se morali spomniti tudi mladi uslužbenki turističnega centra, ko so ju pred kratkim ljubljanski kriminalisti zalotili z rokami v sladkornici, kot se lepo reče. Norost se jima ni izplačala.

Mladi dami, zaposleni kot uslužbenki v poslovalnici turističnega podjetja na ljubljanskem Rudniku, sta si zamislili, da bi svojega delodajalca olajšali za kupček evrov. Mladenki, ena je doma iz okolice Domžal in stara 27 let, druga pa je dve leti mlajša Ljubljanka, sta očitno z zavistjo spremljali dopustniška plačila, ki so jih lani veliko premožnejši klienti vplačevali v poslovalnici, kjer sta delali. Očitno sta si zaželeli, da bi vsaj delček vplačanega denarja namesto v delodajalčevi blagajni končal v njunih žepih za njun sanjski dopust ali kaj

drugega. Nespretno sta se zato lotili ponarejanja in kar precej olajšali svojega delodajalca. Ljubljanka si je tako protipravno prilastila devetintrideset tisoč evrov, njena starejša kolegica pa »samo« petnajst tisoč.

Lastnik je kmalu odkril primanjkljaj v svoji blagajni in seveda obe naivni tatici prijavil policiji. S sanjskim dopustom ne bo nič, saj ju čaka sodna obravnava in najverjetneje bosta kar nekaj časa prebili za rešetkami, poleg tega pa bosta morali ukradeni denar svojemu zdaj že nekdanjemu delodajalcu vrniti. B. S.

USEKALA Z NOŽEM Ljubezen gre menda skozi želodec. A pri dveh 26-letnikih, gospodična je doma iz Novega mesta, njen partner pa iz Krškega, ni bilo tako. Gospodična je po za zdaj še nerazjasnjem prepiru zgrabila nož in svojega najdražjega zabodla v hrbet. Fant je se je odločil, da se bo v spremstvu najdražje odpeljal izolsko bolnišnico. V Bertokih so ju ustavili moške v modrem in ranjenec je herojsko poskušal braniti dekle, rekoč, da so ju na Debelem rtiču napadli neznanci, ju poskušali oropati in ga pri tem zabodli.

Kmalu so odkrili, da je prijava lažna. Fanta so v bolnišnici oskrbeli, punco kljub ovađbi za poskus umora izpustili, oba golobčka pa ovađili zaradi lažne prijave.

Z ŽELEZNIM DROGOM Strici so nam povedali. V Gornjih Slavečih je 36-letni Andrej Rogan mahnil s palico svojega štirideset let starejšega sosesa Rudolfa. Sosed se enako piše, a nista v sorodu, sploh pa je bil nedolžna žrtev. Napadalec se je hotel z železnim drogom znesti nad sinom omenjenega starejšega občana. Očitno je zamahnil kar na slepo, češ, če že nisem našel sina, bom pa vsaj njegovega očeta. Nekaj udarcev po glavi, šus po hrbtu, vse skupaj je bilo dovolj, da se je napadeni znašel v komi. Napad je bil menda povezan z različnimi mnenji glede premoženja.

Napadeni je zdaj v bolnišnici v komi, napadalec pa sedi v priporu in čaka na kazen.

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zaperju 22
 1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 trgovina EVJ Center Kisovec 03-56-71-234
 trgovina EVJ Tbovlje 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>
 komerciala:
 03-56-57-150
 uredništvo:
 03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

RADIO VELENJE

Najprej delo, nato oddih

Lepotička Sanja Grohar je držala obljubo, ki jo je dala pred začetkom poletja – svoji glasbeni karieri se ni odrekla. Kljub uspehom, ki jih žanje s svojim telesom in sodelovanjem pri znani modni znamki Ed Hardy, je Sanja sredi julija posnela videospot za pesem Varaj me, varaj. Spot so snemali na treh različnih lokacijah, snemanje pa se je zavleklo kar do dveh zjutraj. Predstavitve bo septembra, da jo bodo oboževalci laže dočakali, pa je Sanja namignila, kaj je rdeča nit: »Dobim slike, kjer vidim, da me fant vara. Mašču-

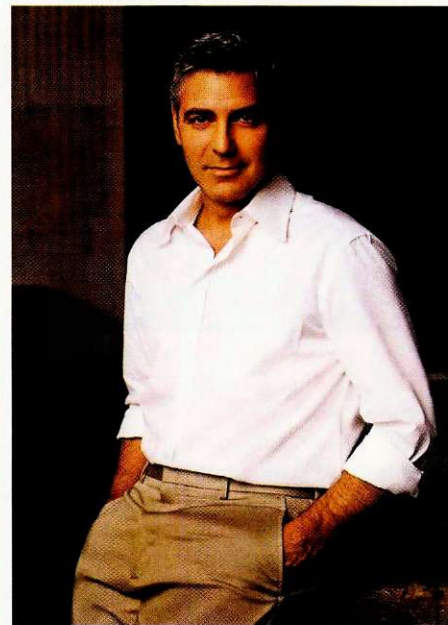
jem se mu z magijo vudu lutke.« Sanjinega partnerja igra trikratni državni prvak v hip-hopu Anže Škrube. Po napornem delu se je Sanja s svojim najdražjim in z dvema prijateljskima odpravila na zaslužene desetdnevne počitnice na Kanarske otoke. In kaj pravi Sanja o otoku Tenerife? »Res je lepo: peščene plaže, dober šoping, hud žur«. Z Danijem pa že razmišljata o tem, da bi prihodnje leto odpotovala na Tajsko. A poletje se za Sanjo še ni končalo, konec avgusta bo spet sedla na letalo in odšla v Las Vegas. Vendar bo to potovanje bolj delavne narave; z nekaterimi slovenskimi manekenkami bo sodelovala na modnih revijah znamke Ed Hardy, katere izdelke nosijo tudi Paris Hilton, Madonna in Justin Timberlake.

Aktivna
lepotička

Clooney in Hrvatica

Marsikatera ženska bi bila rada na mestu hrvaške manekenke Monike Jakšić. Hrvatica, ki živi v Londonu, v St. Tropezu preživlja dopust z enim največjih hollywoodskih šarmerjev Georgeom Clooneyjem.

Fotografije paparacev kažejo, da je Monika, rojena v Osijeku, novo Clooneyjevo dekle. O igralcu so v zadnjem času krožile različne govorice o njegovi spolni usmerjenosti. Glede na posnetke iz mondenega letovišča St. Tropez pa se še vedno raje ozre za deklet. Očividci pravijo, da Clooney ne izpusti iz oči 28-letne Hrvatice, ki je zaslovela kot voditeljica na MTV. Osemnajst let starejši igralec naj bi ji na jahti nenehno izkazoval ljubezen. Svežima zaljubljenca se je na počitnicah pridružil še en znani par: manekenka Cindy Crawford in njen mož Rande Gerber. Govori-

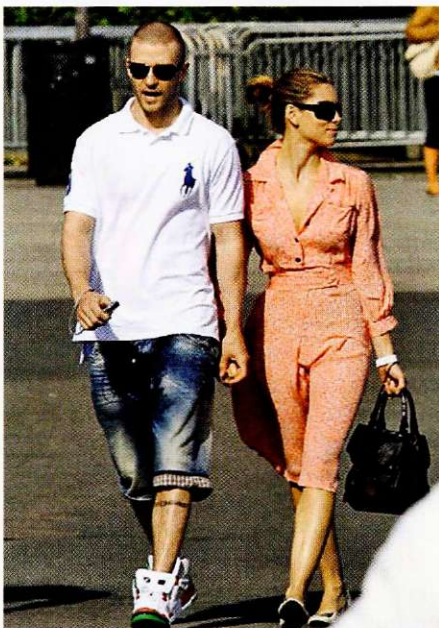
Ga je ujela Hrvatica?

ce o zvezi Georgea in Monike je potrdil tudi neki ameriški blogger, ki je v svojem spletnem dnevniku, kjer piše o slavnih in bogatih, objavil fotografijo novega para, ko zapuša jahto. Monika, ki je sestra uspešnega podjetnika Marina Jakišića, ki tudi živi v Londonu, je postala uspešna v modnem svetu šele v tujini. V rojstni Hrvaški je namreč sodelovala le v eni modni kampanji.

Skupno stanovanje

Čeprav je ameriški glasbeni zvezdnik Justin Timberlake še pred nedavnim zanikal kaj več kot prijateljstvo z Jessico Biel, so dejanja pokazala drugače. Odločila naj bi se bila, da se preselita v skupno stanovanje. Svojo odločitev sta pospremila z besedami, da je po njunem mnenju to »edini logični korak«. Kljub temu pa je to marsikoga presenetilo, saj je Justin leto mlajšo Jessico na začetku svoje poletne turnee hladno poslal domov, ker ga je njena navzočnost motila. Mnogi so takrat menili, da mu bo igralka, ki je igrala v filmu *The Rules of Attraction*, to zamerila. Zvezdnika se še nista odločila, kje si bosta poiskala novi dom. Bielova si želi ostati v Los Angelesu, medtem ko nekdanji član skupine N'Sync želi zamenjati okolje in se preseliti v New York. Igralka in glasbenik sta svojo romanco začela februarja letos, kmalu potem ko se je 26-letni Justin razšel s Cameron Diaz.

Njuna zveza je napredovala.

Mis in mister turizma

Sredi avgusta je bil v organizaciji agencije Misson v portoroškem avditoriju prvi lepotni izbor za mis in mistra turizma Slovenije. Zmagovalca sta si s tem zagotovila udeležbo na uglednem svetovnem izboru Miss and Mister Tourism World 2007. V dveurnem spektaklu se je šopek dvajsetih lepotic in le-

Mis in mister turizma Slovenije 2007

potcev predstavilo v štirih izhodih (med njimi seveda v kopalkah), bogat program prireditve pa je ponudil številne domače in hrvaške glasbene goste. Voditelja sta bila Barbara in Domen iz agencije Misson. Izbor se je začel z nenavadno, vendar zanimivo plesno točko vseh kandidatov in kandidatov, ki jo je pripravil koordinator tovrstnih dogodkov in koreograf Nenad Muždeka.

Naziv zmagovalca sta si prislužila Štajerka Tjaša Vezjak in Primorec Erik Ferfolja. Prva spremljevalca sta postala Mari-borčan Mateo Kos in Koprčanka Valentina Lacovich.

Zmagovalko in zmagovalca čaka v prihodnjem obdobju trdo delo, saj bosta zastopala slovenske barve na svetovnem izboru. Ženski bo potekal novembra na Tajskem, moški pa bo nekoliko prej, in sicer septembra v ruskem olimpijskem letovišču Soči.

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
 Dajte radio na glas ob 7:07
ZA VSO SLOVENIJO
102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO CENTER
 Najboljši glasbeni miksi za vso Slovenijo

Drugič morda bolje

Magični gledalec

V času kislih kumaric, brez besnih politikov, a vendar v na splošno simpatični družinski oddaji hči skoraj ni prišla do besede. Materi psihologinji navkljub.

Škoda, vsekakor bi bila oddaja za nekatere zanimivejša. Hja, res je. Tako za novinarje kot tudi za televizijske voditelje in vse druge ustvarjalce oddaj, vsaj tistih v živo, so poletni meseci čas dopustov. Prav tako je tudi čas dopustov za vse morebitne goste na televizijskih zaslonih, potem pa novinarjem očitajo, da poskušajo na horuk lansirati vsaj nekaj novice podobnega. Na kratko rečeno, v cehu smo ta čas poimenovali čas kislih kumaric.

Ne dogaja se torej nič posebnega. Naši vrli politiki so na zasluženih počitnicah, večino na hrvaški obali, in to kljub vsem mogočim zapletom in interpretacijam, zakaj je do zapletov med nami in Hrvati sploh prišlo, kaj smo si dolžni in česa ne in še nekaj drugih »malenkosti«, recimo mejnih črt, ribolovnih pravic in nasledstev. Vse to se bo reševalo, ko bodo počitnice minile. Tedaj bodo politiki spet fit, televizijski voditelji in vsi drugi, ki se ukvarjamo z mediji, pa pripravljeni na nove izzive.

Ne pozabimo, da se jeseni začne predvolilna tekma za izbranca, ki bo nadaljnjih pet let ugledno predstavljal našo državo v vlogi predsednika republike pred svetom, kar je še posebno pomembno zato, ker bomo čez slabega pol leta predsedovali Evropski uniji. Odpočijmo si torej in si pustimo malce dihati pred besnimi političnimi debatami. Kljub za sedaj še dokaj mili in skoraj prijateljski predvolilni kampanji naj bi v naslednjih nekaj tednih sledili hudi spopadi v tekmi za novega očeta ali pa mamo naroda. No, bomo videli.

Glede na to, da lahko pričakujemo vročo predvolilno jesen, je v prav tako vročih, a

hvala bogu nepolitičnih poletnih dnevih prav blagodejno »sedla« družinska zgodba, ki jo je na nacionalki vodila Alenka Zor Simoniti.

V televizijski studio je povabila psihologinjo Gabi Čačinovič Vogrinčič in njenega moža Gezo, s katerim sta par še iz dijaških klopi. Njunjo dijaško simpatijo, ki jo je menda po njunih besedah navdihnil Gezov plašč (domača kreacija njegove matere), sta izpopolnila sin Matej Andraž, ki je znan sodobni umetnik, in hči Ana, ki se kot doktorica znanosti ukvarja s kulturno in socialno zgodovino branja romana. Prav žalostno jo je bilo gledati, saj skoraj ni prišla do besede.

Zvedeli smo, da v družini podpirajo drug drugega pri njihovem umetniškem in znanstvenem delovanju, na žalost pa voditeljici ni uspelo ali pa ni znala postaviti vprašanj tudi gospe ali gospodični Ani. Vseskozi je imela glavno ali vsaj odločilno besedo mama in voditeljica se je ravnala po njej. To niti ni čudno, saj gostja ni le psihologinja in profesorica, ampak tudi družinska terapevka. Žal smo bili vseskozi priče maminemu sindromu, ki je protežiral sina in seveda njegove kulturne ambicije. Le-te razume vsak pač subjektivno, tako tudi postavljanje vrčev po avstralski pokrajini.

Vsekakor bi morda kakšnega gledalca, recimo bralce zgodovinskih romanov, zanimalo mnenje dr. Ane, kako bi ocenila kulturno in zgodovinsko branje romana. Tu ga je žal voditeljica precej polomila. Morda pa bi bilo zanimivo, če bi gospodično Ano povabila v kakšno od prihodnjih oddaj. Sámo! **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Mars je pač vaš glavni planet in nenehno se vojskujete, včasih tudi brez potrebe. V nekem primeru nikakor ne boste imeli prav, pa boste vseeno vztrajali. Ni rečeno, da se bo stvar za vas dobro iztekla. Če le morete, se živite v kožo drugega.

Bik
21.4.-21.5.

Ker ste se v ponedeljek in torek oddihovali od vikenda, ste bili v sredo toliko bolj zaposleni. Četrtek bo že nekoliko bolj umirjen in urejen. V petek boste komaj čakali konec delovnega dne, ker se vam obeta zanimiv obisk iz tujine ali pa iz bližine.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Izlet vam bo neizmerno všeč in zato si boste zamislili še kakšnega. Prijatelji vas bodo z veseljem povabili v družbo, saj ste zanimivi in razigrani. Naj vam ne bo nerodno pokazati tudi kaj čisto osebnega. Nekdo vas bo neizmerno razveselil.

Rak
22.6.-21.7.

V službi bo nekoliko stresno in naporno, saj boste prav vi najbolj na udaru, ker vašega dela ne more nihče nadomestiti. Še bolj stresno bo za tiste rake, ki imajo zahtevne partnerje, ki morda ne bodo hoteli razumeti, kako zaposleni ste.

Lev
22.7.-21.8.

Nikakor se ne boste mogli načuditi vsemu, kar vas obdaja. Končno se boste pobrali iz neprijetne situacije, ki vas bremeni že nekaj časa. Veliko dela boste imeli, vendar tudi dovolj počitka. Nekdo se bo pogosto spomnil na vas.

Devica
22.8.-21.9.

Ne boste se obremenjevali z govoricami, saj to nima nobenega pomena. Z veseljem se boste posvetili svojim načrtom, ki obsegajo graditev ali pa pripravo kakšnega projekta. Tudi časa zase boste imeli dovolj. Veliko sreče.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Ta teden bo za vas zelo miren in prijeten. Vihar se utegne razbesneti šele proti koncu tedna, in še to ne po vaši krivdi. Med tridnevni izletom ste spoznali veliko zanimivih ljudi, ki se jih boste še naprej spominjali in koga tudi povabili na obisk.

Škorpion
23.10.-21.11.

Veseli boste dobre novice s strani svojih prijateljev. Delo bo potekalo po načrtih, poleg tega si boste privoščili kakšen luksuzen izdelek. Šele kasneje boste videli, kako se vam je izplačalo malo potrpeti in se ne razjeziti do konca.

Strelec
22.11.-20.12.

Nekoliko boste slabe volje zaradi tega, ker vas bo nekdo po nepotrebnem sekiral. Toda ko se boste potrudili, bo vse tako, kot mora biti. V veliko veselje vam bo, ker se vas bo spomnil prijatelj. Uživate življenje!

Kozorog
21.12.-19.1.

Na novo se boste morali odločiti za vse, kar ste pred kratkim opustili. Soočiti se boste morali z najrazličnejšimi težavami, ki pa so na srečo rešljive. Tiste kozorožice, ki imajo otroke, bo zanje precej skrbelo, za nekatere upravičeno.

Vodnar
20.1.-18.2.

Ker ste izredno družabni, vam ne bo manjkalo družbe v tem tednu. Kmalu se boste lahko pridružili veseli družini, ki vas medse vabi že dlje časa. Veliko časa pa boste vseeno namenili delu in ga kmalu končali.

Ribi
19.2.-20.3.

Stara zgodba o neskončni ljubezni vas ne bo prepuščala. Morda le tiste, ki še nimate grenkih izkušenj, ki jih prinese življenje. In prav tem se bo zgodba uresničila. Delo vam bo v uteho in veselje. Nikakor se ne morete sprijazniti z dejstvi.

radijski program
za slovensko
manjšino
v sloveniji

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*

Vse Adriine ugodne
ponudbe si lahko
ogledate na www.adria.si
ali
pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

								SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	TELEVIZIJSKI ZASLON	GL. MESTO DEPARTMAJA AISNE	KNJIŽEVNICA FERBERJEVA	RASTLINA Z MESNATIMI LISTI	JAPONSKA NABIRALKA MORSKIH BISEROV
								ZAČIMBNA RASTLINA						
								GRŠKI JUNAK, VELIKAN						
								GOLOBU SORODEN PTIČ						
								RANOCELNIK, PADAR					KRAJ PRI OPATIJI	
								POGOST VEZNIK			REKA V VZHODNI SIBIRIJI	EUGENE IONESCO		
								IZRASTEK V USTIH					EKVINOKCIJ	
DEMOKRACIJA	MAČJA DLAKA	KDOR SE UKVARJA S POLITOLOGIJO	IZOSTANEK MESEČNEGA PERILA	ČEŠKI PISATELJ (KAREL)	ITALIJANSKA NAFTNA DRUŽBA	JED IZ LIGNJEV ALI SIP	ZLATA OGNJANOVIČ			SIJAJ GESLO				
	ORGANIZEM S SPACE- NOSTJO						POLETNA HRUSKA							
	ŽENSKO IME						ORODJE Z ZOBMI							
							NADLEŽNA ŽUŽELKA							
	KAR KOGA SLEPI													
							AZIJSKA DRŽAVA							JAPONSKI POLITIK (KAKUEI)
	MOŠKO IME						DELUJOČI VULKAN NA JAPONSKEM					ESTONSKI ESTRADNI PEVEC (GEORGIJ)		
DEMOKRACIJA	TUL, ETUI						SKLADATELJ KOGOJ					PERIE PRI REPI		
	TEŽA OVOJNINE						ROPARSKA ŽIVAL				BRIT. FIL. (JOHN)			
	TRENJE						KONRAD ADENAUER							
	ANGLEŠKO SVETLO PIVO						POPRAV- LJALEC UR							
							ELDA VILER							
	BAJESLOVNO BITJE													
	ALOJ PODOBNA RASTLINA						IVAN TAVČAR							

Rešitev prejšnje križanke

GALONA, OBADAR,
ROZETA, ETALON, NAROK,
OJ, ČAMO, EDINOST,
ORANT, SESALNIK, KETON,
TRUMA, SA, ONE, HA, EKS,
LIM, SARMA, LAT, AKA,
ELAND, KERR, DOTA, IK,
ORIANA, ALIBABA, LAKTAT,
RAKETIR, OSIR

Nagrajenca 32. številke

1. nagrada:

TONČKA JERAJ

Na Pungart 11, 1292 Ig

2. nagrada:

ŽIGA BERČIČ

Javori 5/a, 1261 Dobrunje

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo,
da nam pošljeta svojo davčno številko.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji Ljubljana–Rim

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji Ljubljana–Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 30. 8. 2007
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- **20.8.1816** se je začelo glasbeno šolanje na Slovenskem. Čeha Franca Sokola so izbrali za prvega učitelja na Javni glasbeni šoli v Ljubljani.
- **20.8.1915** so v 1. svetovni vojni italijanska letala prvič bombardirala slovensko ozemlje na Ajševici. 31. julija je bilo sestreljeno italijansko letalo nad doberdobskim bojiščem.
- **21.8.1530** je iz Ljubljane na pot v Turčijo odšel Benedikt Kuripečič, ki je s svojimi zapisi prvi bolj seznanil Evropo s Turki.
- **21.8.1946** se je v Ljubljani začel proces na vojaškem sodišču proti predvojnemu in medvojnemu ljubljanskemu škofu Gregoriju Rožmanu.
- **21.8.1959** so postali Havaji zvezna država ZDA. Kot ozemlje so se priključili leta 1898.
- **22.8.1884** se je rodil ameriški filmski producent poljskega rodu Samuel Goldwyn, ustanovitelj družbe Metro-Goldwyn-Mayer.
- **23.8.1758** se je v Škofji Loki rodil zdravnik Blaž Hafner. V 36 letih delovanja je izboljšal zdravstveno službo. Bil je zagovornik takrat novega cepljenja proti črnim kozam.
- **23.8.1866** se je s praškim mirom končala vojna, v kateri sta se Prusija in Avstrija spopadli za prevlado na Nemškem. Avstrijo so izključili iz Nemčije.
- **23.8.1913** so v Mariboru odprli nov most čez Dravo.
- **23.8.1939** sta zunanja ministra Nemčije in Sovjetske zveze podpisala protokol o prijateljstvu, nenapadanju in delitvi interesnih sfer.
- **23.8.1945** je jugoslovanska narodna skupščina sprejela zakon o agrarni reformi in kolonizaciji. Z njim je bila razlaščen po šest Cerkve, bank, delniških družb in posameznikov.
- **24.8.1814** so med ameriško-britansko vojno Britanci požgali Belo hišo.
- **24.8.1900** je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor Ljubljanske kreditne banke.
- **24.8.1941** so Nemci v Mariboru ustrelili 13 talcev.
- **25.8.1862** se je rodil ameriški skladatelj in dirigent Leonard Bernstein.
- **25.8.1949** so v ZDA opravili prvo poskusno oddajo barvne TV.
- **25.8.1991** so srbski rezervisti, četniki in JLA napadli hrvaški Vukovar. Srbi so začeli etnično čistiti zasedena ozemlja.
- **25.8.1996** so na Golovcu v Celju ob izkopavanju vodovodnega jarka odkrili množično grobišče, v katerem je bilo zasutih najmanj 32 ljudi.
- **26.8.1897** se je v Gabrovki rodil pionir hortikulture in krajinarstva v Sloveniji, agronom Ciril Jeglič. Bil je prvi profesor za pejsažno dendrologijo na ljubljanski univerzi.

POGLED NAZAJ (OD 20. 8. DO 27. 8.)

Absolutizem komunistov

V povojni Jugoslaviji so **25. avgusta 1945** sprejeli zakon o združevanju, po katerem so se morale ravnati politične stranke, ki so hotele obnoviti svoje delovanje. V prvih mesecih po vojni je bila politična podoba Slovenije precej bolj monolitna kot politična podoba Srbije in Hrvaške, saj so v teh republikah poskušali obnoviti nekatere predvojne stranke. V prvih mesecih po vojni so pomembnejši opozicijski politiki pritiskali na vodilne komuniste, naj ustavijo prelivanje krvi, omejijo vsemogočnost tajne policije in se resneje lotijo uresničevanja sporazuma, ki sta ga podpisali avnojska in kraljevska vlada.

Odmevi političnega delovanja opozicije v Beogradu pa so komajda segli do Slovenije. Vodstvo najpomembnejše slovenske predvojne stranke SLS je bilo v tujini, politiki, ki so ostali doma, so bili pasivni ali so bili v zaporu, del katoliških in liberalnih vodij pa je že bil v OF. France Snoj je bil minister v Kidričevi vladi, Edvard Kocbek in krščanski socialisti pa naj bi bili po mnenju vodilnih komunistov dokaz, da je novi režim lahko prijazen tudi do katoliških množic.

Jugoslavija in praška pomlad

Na Češkoslovaško so **20. in 21. avgusta 1968** za »obrambo socializma« vkorakale vojaške enote petih držav Varšavskega pakta.

Praška pomlad, poskus novega vodstva češkoslovaške komunistične partije, da bi v socialistični sistem v državi vneslo več demokracije, je zelo odmevala tudi v Jugoslaviji in Sloveniji. Liberalizacija, kakršno so začeli na Češkoslovaškem, je pri jugoslovanskem političnem vodstvu vzbudila simpatijo. Tito je ob obisku v Moskvi aprila 1968 sovjetskemu

partijskemu voditelju Leonidu Brežnjev odsvetoval vmešavanje v češkoslovaške notranje zadeve. Ko se je Brežnjev kljub vsemu odločil za oboroženo »obrambo« socializma in so na Češkoslovaško vkorakale vojaške enote petih držav Varšavskega pakta, je jugoslovansko partijsko vodstvo to posredovanje obsodilo. Tito je napovedal odpor z vsemi sredstvi proti vsakršnim pritiskom ne glede na to, od kod izvirajo, vendar je kasneje omogočil izročitev češkega voditelja Aleksandra Dubčka SZ.

Iransko-iraška vojna

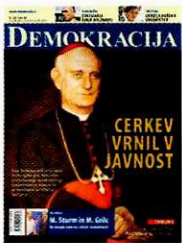
Po osmih letih vojne in okoli 500.000 mrtvih, od tega kakih 300.000 na iraški strani, sta se Irak in Iran **20. avgusta 1988** sporazumela za premirje v zalivski vojni. Nobena od vojskujočih se strani se ni mogla pohvaliti z odločilno zmago. Varnostni svet ZN je pozval sovražni državi, naj skleneta premirje, izmenjata vojne ujetnike in se umakneta na mednarodno priznane meje. Irak je takoj sprejel te pogoje, njegovemu zgledu pa je sledil tudi Iran. Oddelek ZN s 350 možmi so razporedili vzdolž skoraj 1.200 km dolge frontne črte, da bi nadzoroval spoštovanje določil premirja.

Za vzroka, da je Iran popustil v zalivski vojni, sta veljala splošna politična osamitev Irana v svetu in naraščajoč odpor prebivalstva do vojskovanja. Poleg tega so dobivali v Teheranu vpliv politiki, ki so zagovarjali pragmatično zunanjo politiko. Sadam Husein, iraški državni voditelj od leta 1979, je lahko vzdržal vojno proti sosednjemu Iranu, ki ima veliko več prebivalstva, le zaradi velike pomoči v orožju iz tujine, tako ZDA kot tudi SZ.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 28/11

Nenavaden „barometer“ (1)

Skorajda ne mine dan, da ne bi kak novinar iz legije nasprotnikov Janševe koalicije tarnal o njenem uničujočem početju, ki bo Slovenijo spravilo v popoln kaos in uničenje. Na najbolj zanesljivi poti do tja naj bi bil predvsem zaradi nesvobode tiska in pritiska na uredništva časopisov.

Vsak mesec nas v Delu osreči
z objavo barometra priljubljeno-
sti naših politikov. Zanima me,
koliko bralcev je opazilo, da je
to lestvica pritlehnih prizade-
vanj hujskati ljudi proti vladi in
posameznikom, ki so njeni člani.
Kako to, da pronicljivi novinarji,
ki vpijejo o nesvobodi tiska, ne
vidijo, da je objavljjanje barome-
tra, kakršen je, v nasprotju z nji-
hovim vpitjem? Dr. Peter Starič
je 12. julija 2007 v Demokraciji
objavlil članek z naslovom Nena-
vaden barometer. Povsem se stri-
njam z njegovim pisanjem.

Že dalj časa sledim barometru o prilijubljenosti finančnega mini-

stra Andreja Bajuka. Strokovnjak, svetovljan, ki je dobil na mednarodni sceni oceno, da je najboljši finančni minister v Evropi, je pri nas »nihče«. Ves čas je bila njegova priljubljenost na ravni »zelo negativno«, dokler ga ni bilo mogoče brcniti z lestvice, zatajiti, odpisati, izničiti. Klasična stalinistična metoda! Vsakega funkcionarja, ki ga je dal Stalin ubiti, so izbrisali z vseh skupinskih fotografij, kot da ga nikoli ni bilo. Sicer pa, kaj bi z Bajukom, saj imamo visoko cenjenega finančnega strokovnjaka Mateja Lahovnika. Do danes ni bilo videti, v čem so njegove zasluge za Slovenijo, vendar ga je treba že zdaj vsiljevati volivcem, da bodo vedeli, koga naj volijo, ko pride pravi čas.

Kot naročnica osrednjega slovenskega dnevnika Delo se sprašujem, koliko časa bomo prisiljeni prenašati ta sprevrženi barometer. Naj ga objavlja kak drug časopis, saj tako in tako vpijejo, da nimamo svobode tiska.

Stana Muren, Ljubljana

št. 30/5

Mu grozi medijski umor? (1)

V prilogi vam pošiljam komentar na članek »Mu grozi medijski linč«, ki je bil objavljen v tedniku DEMOKRACIJA, št. 30, leto XII, 26. junija 2007 na 5. strani.

V prispevku novinarke V. K. (iz seznama novinarjev domnevam, da gre za Vido Kocjan; če rešitev uganke ni pravilna, se iskreno opravičujem) o razmišljanju Iva-

na Simiča, da bo jeseni odstopil s funkcije generalnega direktorja DURS, so kot vzrok navedene afere v zadnjih mesecih. V tekstu je omenjeno tudi moje ime, in sicer v kontekstu odpovedi delovnega razmerja, vložene ovadbe zaradi suma obrekovanja in pomoči nekaterih novinarjev POP TV v slogu rumenega tiska.

Zaradi prikaza resničnega stanja je treba vaše cenjene bralce in bralke seznaniti, da sem proti Ivanu Simiču vložil tri kazenske ovadbe zaradi utemeljenega suma storitve več kaznivih dejanj, in sicer: (1) zlorabe uradnega položaja in uradnih pravic, (2) obrekovalnja, (3) krive ovadbe in (4) krive izpovedi. Prva naznanitev utemeljenega suma storitve kaznivih dejanj je bila opravljena 8. marca 2007 in dopolnjena 25. maja 2007 na MNZ, GPU, Uprava kriminalistične policije, Štefanova ulica 2, Ljubljana, druga 5. julija 2007 in tretja 20. julija 2007, vloženi pa sta bili na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani, Slovenska cesta 41, Ljubljana. Skupni imenovalec vloženih ovadb je, da se je Ivan Simič kot generalni direktor DURS in večinski lastnik podjetja Simič & partnerji, d.o.o., ki je zastopalo inšpicirano podjetje Partner Fin, d.o.o., v aferi Zavrl nedvomno postal v odkrito vlogo pokroviteljstva ropanja proračuna Republike Slovenije. Glede na to, da mu ni uspelo zadeve ustrezno rešiti kljub številnim pregovarjanjem, ponujeni podkupnini v višini 60.000 € in petim anonimkam, ki so prispele do 15. februarja 2007, me je zelo panično in nepremišljeno nezakonito odpustil dvakrat in ne enkrat, kot navajate v svojem prispevku. Upam, da vam je znano, da je Komisija za pritožbe iz delovnega razmerja Vlade Republike Slovenije obe izredni odpovedi odpravila. Rešitvi sami po sebi govorita, kako močne argumente sta imeli

izredni nezakoniti odpovedi, ki sta nastali na izrecno Simičevo zahtevo, čeprav sta mu taka ukrepa najbližja sodelavca odsvetovala. Z odpravo nezakonitih odpovedi so tako odpravljene tudi vse pravne posledice. Navajate, da me je Simič moral nato znova zaposliti. Ne, spoštovani, odprava pomeni, kot da ni bilo nikakršne odpovedi, saj so s tako rešitvijo odpravljene tudi vse pravne posledice.

Sam nimam občutka, da so mi novinarji POP TV ali drugih medijev naklonjeni bolj, kot jim to vleva njihova profesionalnost in etičnost. Je pa med njihovim in vašim poročanjem ogromna razlika, in sicer v tem, da so me v nasprotju z vami pred prispevki obiskali in s tem tudi meni dali možnost, da povem resnično plat zgodbe.

Glede navedb o domnevnih podkupninah in podkupljivih davčnih inšpektorjih pa vas prosim za natančnejše navedbe, sveda kolikor jih imate. Ne smete jih skrivati, še bolj neodgovorno je z njimi opletati na način, kot to počne generalni direktor DURS. Naj vas seznanim, da sem z vložitvijo kazenske ovadbe zoper Pavla Omahna za utemeljen sum storitve 5 kaznivih dejanj (obrekovanja, krive ovadbe, lažnega stečaja, odškodovanja upnikov in zatajitve finančnih obveznosti) gospodu dal možnost, da svoje navedbe dokaže pred ustreznimi organi. Ne bo lahko! Gre za konstrukt, v njem je sodeloval direktor DURS, ki bo zagotovo dobil svoj epilog na sodišču. Ali ni to najbolj demokratično? Lahko pa si predstavljate Omahnovo verodostojnost, ko je reviji Mag prikazal lastnoročno pisavo dveh pritožb kot mojo, za kar naj bi mi celo prek posrednika plačal 10.000 mark. V resnici gre za sprejem pritožb na zapisnik pri uradni osebi, ki je opravljala davčni inšpekcijski nadzor (kar je po veljavni procesni zakonodaji ►

► dovoljeno). Za kakšno najorgantnejšo oblika konstrukta gre, potrjuje sam Pavel Omahen, ko je svojemu prijatelju iz otroštva na vprašanje, zakaj je namočil Perića, čeprav dobro ve, da s to zadevo nima nič, odgovoril: »Moral sem, tako mi je bilo naročeno!« Tudi to vem, kdo mu je naročil, vendar bi to bilo že preveč za ta prispevek.

Glede uspeha projekta dohodnina pa je treba direktorja DURS vprašati, kako je bila opravljena kontrola podatkov (med napovedanim in dejanskim stanjem) in o negativnih učinkih zakona o dohodnini (o tem sem že nekaj pisal v Delu, 30. junija 2006, kot gostujoče pero). Prav tako ga je treba vprašati, zakaj tako visok izpad prihodkov od DDV in seveda o katastrofalnih učinkih davčne inšpekcije. V ribniku je vedno več rib, ribiči pa čedalje manj ulovijo! Pred nekaj dnevi mi je nekdo razlagal, kaj je povedala davčna inšpektorica, ko je prišla v kontrolo. Dejala je: »Ne bom vas preveč gledala, saj ne vem, ali ste naš ali njihov!« Sprašujem, ali je zadeva Zavrl vrh ledene gore. Tako je apologetska in dogmatska hvala direktorja DURS ne glede na to, kdo jo izreka, popolnoma skregana s realnostjo in z zdravo pametjo. Gre za razgradnjo temeljnih funkcij države! Zagotovo ne bo nikakršnega problema z odhodom Ivana Simiča, saj je le-ta nastal že z njegovim imenovanjem na to funkcijo.

Oblikovanje in pisanje nadaljnjih prispevkov o tej zadevi prepuščam svobodi in načelom profesionalne novinarske etike. Če Demokrancijo po naključju zanima resnična plat zgodbe, sem

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-sg.si, INTERNET STRAN: www.radio-sg.si

na voljo tako kot vsem drugim novinarjem. Če se ne štejete za rumeni tisk, ne dovolite, da so verodostojnejši od vas!

Dr. Dorđe Perić, Ljubljana

št. 30/74

V birokratskih mlinih (1)

V Demokraciji je bil 26. junija kratek prispevek o napadih na Draga Jančarja, ki so seveda v prvi vrsti namenjeni ministru. Ta je namreč v korist slovenske kulture zaplet reševal na nebirokratski način. O tem primeru smo lahko brali kar nekaj prispevkov. Izpostavil bom dva Jančarjeva kolega.

Očitno prinaša vsaka slaba stvar tudi nekaj dobrega. Za Miho Mazzinija sem komaj kaj slišal. Ker je vztrajno napadal svojega kolega, sem v knjižnici iskal razloge in dobil potrditev. Znanec mi je predlagal, da preberem še Drobčinice. Pisatelj sam je zapisal, da raje piše šund. Mislim, da komentar ni potreben.

Kolegica Meta Kušar pa je v nasprotju s slednjim sočutno pisala o krivicah, ki se znova dogajajo pisatelju, publicistu, uredniku in akademiku. Prebral sem večino njegovih del. Slovenci smo lahko ponosni na velikega umetnika in plodnega ustvarjalca, čigar dela so prevedena v številne tuje jezike. Sicer pa niti za Metro Kušar nisem veliko slišal. V knjižnici sem našel verze in stavke pod naslovom Svila in lan. Pesnica, daleč zunaj kranj-

ske agresije, ki podarja samozavest in blagost, kot sta zapisala dva nagajenca, me je navdušila. Razumel sem, zakaj je čutila potrebo, da se postavi na stran Draga Jančarja.

Na koncu še nekaj o naših medijih, ki praviloma delajo iz muhe slona ali neko zgodbo v celoti zamolčijo. Že nekaj časa je denimo najpomembnejše, za katerega predsedniškega kandidata se bo zavzel nekdanji ali sedanjí predsednik države, ni pa pomembno, da se slednji s hrvaškim kolegom sploh ne pogovarja več. Očitno zato, ker je vlada prevzela pobudo v odnosih z južno sosedo. Argumentirana kritika bi namreč spremenila javno mnenje v dobro tistim, ki delujejo v korist države, in v škodo onim, ki ideološko ali iz golega prestiža nasprotujejo predsedniku vlade. Postopno bi se spreminjali tudi vzorci obnašanja, ki so žal še vedno preveč pod vplivom inercije starih birokratskih mlinov.

Ernest Pušnik, Hrušica

»Interpelacija je dobra stvar«

Ker kaže, da so na Delu znova uvedli prakso neobjavljanja ne-ljubih jim prispevkov (?) in tako nimam možnosti komentirati pisma poslanca Pavla Gantarja, ki ga je v SP v pismih bralcev naslovil na Franceta Cukjatija, čeprav gre po moji oceni pri ravnanju (to je zavlačevanju dela) dr. Gantarja že za pravo norčevanje iz volivcev, prosim za objavo pisma v Demokraciji.

Spoštovani g. dr. Pavel Gantar! Čudim se Vašemu zamegljevanju dogodkov ob javnem pismu predsedniku državnega zbora Francetu Cukjatiju, ki je samo pojasnil, da je najprej vaša komisija zahtevala vladna delna poročila o ugotovitvah v Sovi, sedaj pa očita

vladi politizacijo in populizem ... Ne morem verjeti, kako je mogoče, da se opozicijski poslanci tudi ob dogajanjih v zvezi s Sovo sprenevedate in dogajanja, ki škodujejo ugledu Slovenije, neodgovorno izkoriščate za napade na vlado, ki opravlja samo svojo dolžnost, medtem ko so prejšnje vlade (v katerih ste sodelovali) politični kriminal totalitarnega načina ravnanja v Sovi preprosto ignorirale. Ob tem so nekateri izpustili krilatice o strahu, ki se plazi po Sloveniji, čeprav se očitno plazi laž, saj dosega Slovenija v času te vlade najboljše dosežke v svoji zgodovini, zadnje evropske ankete pa pravijo, da več kot 90 odstotkov Slovencev to priznava in ceni.

O ravnanju opozicijskih poslancev v komisiji bi bilo mogoče še veliko povedati, saj se obnašajo kot nekakšni advokati, zagovorniki ljudi, ki so v Sovi nadaljevali svojo dolgoletno prakso spremljanja notranjih sovražnikov ... Bolj kot metanje polen in zavajanje želim slišati od Vas nekaj pojasnil na vprašanja, ki se morda slišijo neresna, vendar so ob Vašem načinu vodenja komisije zelo aktualna.

1. Kako je mogoče, da se mora zaradi 40-dnevnega dopusta odvetnika ustaviti delo komisije ob enem poglavitnih problemov, ki ga obravnavate? Menda ste tako odvetnik kot tudi člani komisije za svoje delo kar dobro plačani.
2. Ali gre za 40 delovnih dni, to je 5 delovnih dni v tednu, 8 tednov torej, ali dva meseca?
3. Ali je mogoče, da gre po končanem odvetnikovem dopustu na dopust tudi g. Podbregar?
4. Ali po svojem končanem dopustu lahko g. Podbregar najame

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI-VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
t 05 38 11 886
f 05 38 11 674

novega odvetnika, ki ima seveda tudi pravico do dopusta?

5. Kako pa je z odlaganjem dela komisije zaradi morebitnih bolezni?

6. Ste prepričani, da ste pošteno zaslužili svojo plačo sedaj in v času, ko že kot član vlade niste nadzorovali dogajanja v tako pomembni ustanovi, kot je Sova?

7. Ali mislite, da vaše sedanje obnašanje (mislim na vse preseljene poslance) koristi združenju Zares oziroma vsem izbranim preseljenim skupinam?

6. Se Vam ne zdi, da je vse skupaj bolj otročje in neresno, kot je igra otrok v peskovniku?

Pravzaprav ne pričakujem razumljivega odgovora, prosim Vas samo, da se nad vsem skupaj resno zamislite. Gre za Slovenijo!

Peter Colnar, Kranj

Obletnice potresov

Ob obletnicah aprilskega in julijskega potresa se zgodi že kar običajen postopek. Prikaže se ena plat medalje, ve se katera. Lepša pač. Prav je, da se navedejo doseženi rezultati!

Sicer pa so predstavljene hvalnice, kako vse teče kot po maslu, brez težav in zapletov; odlična organizacija, odlični postopki, odlični arhivi, vse odlično saj se bo obnova kmalu končala. Napihnjena statistika v miloševićevskem slogu govori o praktično že končani obnovi po potresu leta 1998 (obnovljenih je več kot 90 odstotkov objektov; na koncu bo verjetno zneslo kakih 110 ali 111 odstotkov).

Po julijskem potresu leta 2004 je obnovljenih 129 objektov od 608 poškodovanih (verjetno so vsi tudi obnovljeni dimniki), celotna obnova pa bo končana leta 2009. Očitno se čuti vpliv Narnije, da tudi odgovorni za popotresno obnovo pripovedujejo pravljice.

Domačini ne gremo na takšne limanice, saj je preveč prizadetih, ki ne sodijo v to pravljico idilo, zato je prav, da se prikaže tudi druga, manj lepa plat medalje in vse tisto, kar krepko škriplje v menda super podmazanem stroju popotresne obnove.

Bistvo se skriva v podatku, da je 390 objektov še v postopkih! V različnih fazah. Nekateri po-

stopki so na začetku, nekateri se še začeli niso in veliko prizadetih sploh ne ve, kaj jih čaka. Ob takšni počasnosti mnogi med njimi niti ne bodo dočakali obnove. Ko poslušas njihove pripovedi, se vprašaš, ali so iz iste zgodbe, kot jo pripoveduje Državna tehnična pisarna.

Dejstvo je, da mnogi prizadeti sploh še ne vedo, kaj bo z obnovo njihovih domov! Dejstvo je, da so postopki skrajno počasni, polno je kršitev zakona in izsiljevanja prizadetih! Tudi ko prizadeti, stisnjeni v kot, privolijo v izsiljevanje, se nič ne zgodi in se nič ne dogaja! Še več! Odgovorni za zaostojne in zaplete skrivajo prizadete, češ da ne sodelujejo, ne izbirajo projektantov itn.

Dejstvo je, da ni denarja! Likvidnostno ga zagotovo ni! Dela in izjava se večinoma le z deležem prizadetih, izsiljenim tudi od tistih, ki so obnovili poškodovani objekt po potresu 1998, a ga je julijski potres zaradi »zelo kvalitetne« obnove znova porušil, zaradi česar bi jim po zakonu pripadalo 100-odstotno pokritje stroškov.

Denarja ni, izvajalci delajo na up in z ogromnimi zaostanki dobijo plačano pošteno opravljeno delo. Nisem pa še slišal, da bi denarja zmanjkalo za plače v DTP, za njihovo »kvalitetno in požrtvovalno« delo.

Tu in tam zasledeš izjavo, da se zdaj dela sicer bolj počasi, vendar se ne ponavljajo napake iz obnove po potresu 1998. Res se zdaj skrajno malo injektira, ker se je metoda izkazala za popolnoma zanič, denar pa je bil vržen v prazno!

Napake so torej bile! Ne ve pa se, koliko škode so povzročile. Zanje ni nihče odgovarjal! Nasprotno, tisti, ki so jih zakrivali, so za nagrado ostali na svoji mestih in vehementno naprej prodajajo svoje (ne)znanje.

Narobe svet ali nemoč pred odgovornimi za popotresno obnovo, ki delajo, kar hočejo in kar jim pade na pamet, čeprav je v očitnem nasprotju z zakonom in logiko!

Čeprav pohlevno prebavimo vse, kar nam odgovorni za popotresno obnovo ponudijo, se bo tudi ta zgodba enkrat končala. Prepričan sem, da bo to na sodišču!

Siniša Germovšek, Bovec

»Točno opoldne«!

Marija Vodišek

»Podbregar je Ropu poročal 29. septembra 2004 opoldne.« Rok Praprotnik v časniku Dnevnik v sobotni izdaji 11. avgusta 2007 na prvi strani začne svoj članek s sicer že slišano senzacionalno »novico« o dogovorjenih incidentih v Piranskem zalivu. Nadaljuje: »Po naših zanesljivih informacijah je direktor Sove Iztok Podbregar omenjenega dne poročal takratnemu premierju Antonu Ropu o ozadju slovensko-hrvaških incidentov v Piranskem zalivu, za katere Rop trdi, da so bili inscenirani.« Na drugi strani časnika avtor na široko razpreda o teh incidentih, »dogovorjenih« med hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem in šefom takratne slovenske opozicije Janezom Janšo. Menda naj bi se bil tega dne Iztok Podbregar 4-krat sešel z Ropom. Sta mar »frizirala« dokument? Med drugim Praprotnik piše: »Tudi dokument, ki ga je Podbregar domnevno nesel Ropu, bi moral obstajati.« Članek, poln domnev in natolcevanj, je napisan s hujskaškim namenom. Vpleteni dolgoletni direktor Sove Iztok Podbregar se na objavljeni članek ni odzval, saj bo o tej zadevi 4. septembra odgovarjal pred parlamentarno komisijo. Ali mu je članek v korist ali škodo, bo kmalu znano. Iztok Podbregar je bil še dve leti Janševe vlade direktor Sove. Zakaj izkušeni »poizvedovalec« (izogibam se besedi vohun) potrebuje za odgovore, če so ti resnični, ob sebi odvetnika? In zakaj ni, takoj ko je Rop obtožil Janšo in Sanaderja, pokazal »obtožujočega« dokumenta? Sprašujem tudi nekdanjega premierja Antona Ropa, zakaj ni že takrat objavil teh obtožb. Njegov izgovor, da bi to škodovalo slovenskim parlamentarnim volitvam, je tako bedast, da mu prav nihče ne verjame. Če bi komu škodovalo, bi lahko samo Janezu Janši, in prepričana sem, da bi Rop to z veseljem storil, če bi imel v rokah dokaze. In še eno vprašanje. Kako je bila opravljena primopredaja med odhajajočim direktorjem Sove in novim? Če bi tak dokument bil, bi ga moral Podbregar pokazati novemu direktorju, še prej pa premierju Janezu Janši. Zdi se neverjetno, da bi ga Iztok Podbregar odnesel s seboj ali pa ga izročil Ropu. Na veliko vprašanj bo treba verodostojno odgovoriti in na to se spleča počakati. Ne morem pa mimo škandaloznega pisma Janeza Švajncerja (poudarjam prvi zlog priimka), objavljenega v Delovih Pismih bralcev v soboto, 11. 8. 2007. Naslov pisma je Največje morišče v Evropi, nanaša pa se na zadnja odkopavanja in razkritja po vojni pobitih in vrženih v protitankovske jarke na Tezmem pri Mariboru. V pismu ogorčeno in žaljivo napada dr. Ferenc in Dežmana, ki vodita to nadvse odgovorno delo, in jih okvalificira kot nevedneža in nesposobneža. Ali mu bosta odgovorila, je njuna osebna odločitev. Glede zadnjega odstavka pisma – »postreljeni kvizlingi iz leta 1945 pa niso bili nikakršne žrtve. Dobili so, kar so si pod Hitlerjem prislužili« – »Švajncerja« sprašujem, ali so bili tudi pobiti otroci, vsi Mavserjevi razen enega in še mnogi, med temi tudi 7-letni, ki so jih so »borci za svobodo« lovili kot zajce in pobijali, tudi kvizlingi. Je bil dr. Kožuh kvizling, ker je oskrbel ranjene domobrince, ali pa je bila to njegova pravica po Hipokratovi prisegi? Koliko krvi je napojilo slovensko zemljo?

Politični semafor

Manipulant Anton Rop še vedno vztrajno trdi, da sta se Ivo Sanader in Janez Janša leta 2004 dogovarjala za incidente v Piranskem zalivu, vendar za to še ni predložil niti enega dokaza. Po novem celo trdi, naj bi bili vlada in Sova dokaze uničili, kar pa se zdi le priročen izgovor za zagato, v kateri se je znašel, potem ko se je izkazalo, da so njegove trditve najverjetneje izmišljene. Očitno bo moral počasi razmisliti o končanju svoje politične kariere.

Zaostril besednjak Član skupine nepovezanih poslancev iz združenja Zares Davorin Terčon je največjo vladno stranko SDS pozval, naj ne hiti z usklajevanjem novele zakona o žrtvah vojnega nasilja. Po njegovo bi bilo škodljivo, če bi se zakon sprejemal preveč na hitro. Hkrati je napovedal, da je zanje nesprejemljivo, da bi status žrtve lahko dobili tudi sodelavci okupatorja. V Zares očitno menijo, da odločb ustavnega sodišča ni treba spoštovati.

Opozoril na dvoličnost Vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko je na nedavni tiskovni konferenci opozoril na dvoličnost Pahorjeve SD. Ta stranka po njegovem mnenju v javnosti daje vtis, da bo poskušala narediti vse, da se poglavje slovenske polpretekle zgodovine zapre, hkrati pa nasprotuje pomembni določbi v zakonu, da status žrtve vojnega nasilja pripada tudi žrtvam povojnih pobojev. Prav slednje je namreč od parlamenta zahtevalo ustavno sodišče.

Volk v ovčji koči

Potem ko so štirje nekdanji poslanci LDS ob prestopu v Pahorjevo SD marca izgubili vse svoje funkcije v državnem zboru, vključno mesto enega od treh podpredsednikov, DZ dolgo časa ni mogel najti novega podpredsednika. Najprej poslanci niso podprli vnovične kandidature Marka Pavlihe in kandidature Darje Lavtižar Bebler. No, kar ni uspelo Pavlihi in Beblerjevi, bo, kot kaže, zdaj uspelo Miranu Potrču. Poslanske skupine, vključno z najpomembnejšo SDS, naj bi bile končno dosegle dogovor, da bodo Potrča, predlaga ga SD, ki ji tudi pripada mesto tretjega podpredsednika, podprli.

Skoraj 70-letni Potrč velja za kariernega politika, ki mu je bil socializem – podobno kot njegovemu ideološkemu sotrpinu Milanu Kučanu – položen že v zibko. Njegov oče dr. Jože Potrč je bil v socializmu minister za znanost in kulturo, med Ljubljanca-

ni pa je bil znan predvsem kot partijski funkcionar, ki si je po vojni podobno kot drugi visoki partijski funkcionarji stanovanje opremil z umetninami, ki jih je partija naropala po bogatejših meščanskih hišah. Sin Miran je šel po njegovih stopinjah. Prvo vidnejšo funkcijo v politiki je dobil leta 1982, ko je postal vodja slovenske delegacije v skupščini SFRJ. Leta 1986 se je potegoval za predsednika CK ZKS, vendar ga je takrat premagal Milan Kučan. Po osamosvojitvi se je Potrč usidral v SD, kjer je postal znan predvsem po svojem nasprotovanju dvema demokratičnima dosežkom, denacionalizaciji in svobodi delovanja Cerkve. Čeprav se je Potrč na videz dobro prilagodil novemu sistemu, prav omenjena primera kažeta, je v njem še vedno ostal kanček nekdanjega sistema, kar potrjuje rek, da volk dlako menja, nravi pa nikoli. A. K.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5 % DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Vse, kar potrebujete, je ali prenosnik ali dlančnik ali pametni telefon z omogočenim UMTS ali dodano UMTS podatkovno kartico oz. z omogočenim WLAN ali dodano WLAN kartico. Tako lahko kjerkoli brezžično dostopate do interneta ali e-pošte.

Za vse informacije pokličite 031/041/051 700 700 ali obiščite spletni strani **www.mobitel.si** in **www.neowlan.net**.

Mobitel UMTS
Nova generacija mobilnih telekomunikacij

BREŽŽIČNO NA POTOVANJU.

Mobitel vam omogoča brezžičen dostop do interneta doma in v tujini.

Neo
WLAN